

سوالات مقرر تاریخ هجرت

درس های ۹ ، ۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲

ظہور اسلام در شبہ جزیرہ عربستان

سوالات درس ۹

۱- اسلام در چه نوع محیط جغرافیایی به وجود آمد؟ (محیط پیدایش اسلام چگونه بود؟)

محیط پیدایش اسلام

شبه جزیره عربستان یا جزیره العرب در جنوب غربی آسیا واقع شده است و حدود سه میلیون کیلومتر مربع مساحت دارد. بخش وسیعی از این سرزمین را بیابان‌ها و ریگزارها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می‌دهند. حجاز از جمله مناطق کوهستانی واقع در غرب جزیره العرب است و شهرهای مکه، یثرب (مدینه) و طائف در این منطقه قرار دارند.

خلاصه ۱:

در بیابان‌های شبه جزیره عربستان در جنوب غربی آسیا

۲- اقتصاد عربستان پیش از اسلام چگونه بود؟

آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب، باعث شده بود که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرانشینی داشته باشند و از طریق پرورش تعداد کمی دام از جمله شتر، نیازهای روزانه خود را تأمین کنند. البته در یثرب و مخصوصاً در یمن، کشاورزی نیز رونق داشت. یمن در جنوب شبه جزیره، از مناطقی است که سابقه تمدنی قابل توجهی را به چشم خود دیده است. در میان دولت‌های یمنی پیش از اسلام، قرآن به قوم سبأ و قدرت سیاسی، نظامی و بازرگانی آن اشاره کرده است. در زمان ظهور اسلام، مکه و یثرب دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره به شمار می‌رفتند و برخی به تجارت مشغول بودند.

خلاصه ۲:

- ✓ بیشتر مردم صحرانشین بوده و شترداری می‌کردند؛
- ✓ کشاورزی در اطراف یثرب (مدینه) و به خصوص یمن وجود داشته؛
- ✓ تجارت از یمن تا شام.

نکته جای خالی!

اوضاع و شرایط اجتماعی و فرهنگی مردم عربستان در دوران پیش از بعثت، به گونه‌ای بود که از آن به **عصر جاهلیت** یاد می‌شود. در آن زمان بیشتر عرب‌ها به شکل قبیله‌ای و فاقد حکومت متمرکز زیسته و اغلب بت می‌پرستیدند و کعبه، خانه خدا را از بت‌های گوناگون پر کرده بودند. البته گروهی از عرب‌ها نیز پیرو حضرت ابراهیم و یا دین‌های یهود، مسیح و زردشت بودند.

۳- در عربستان پیش از اسلام چه دین‌هایی رواج داشت؟

خلاصه ۳:

بیشتر مردم بت‌پرست بودند - ادیان مسیحیت در جنوب، یهودیت در مرکز و زرتشت در شمال عربستان هم رواج داشتند.

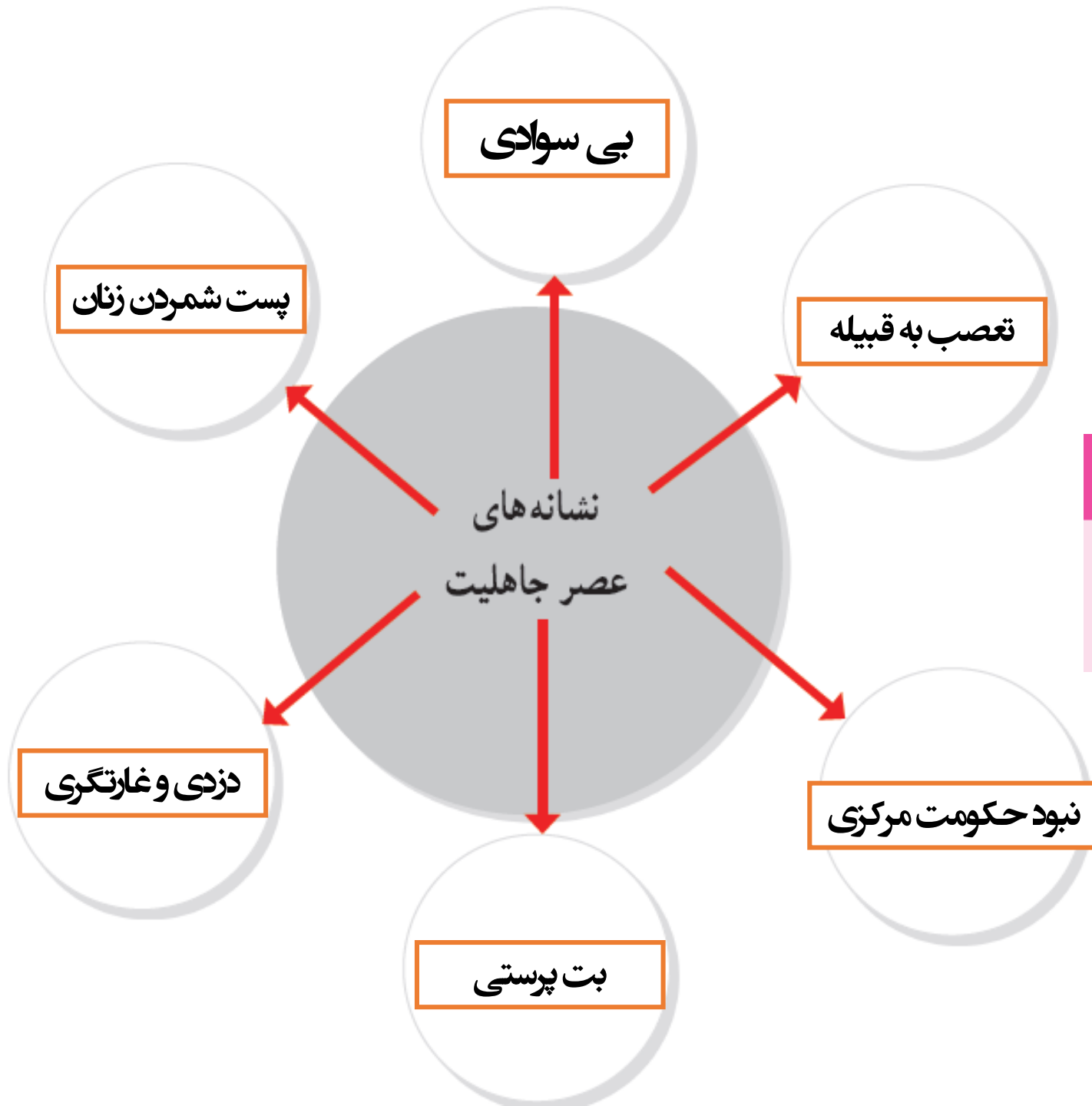
۴- نظام اجتماعی و ویژگی های فرهنگی عصر جاهلیت را شرح دهید.

اعراب در دوران جاهلیت بهره چندانى از علم و دانش نداشتند و عده كمى از آنها مى توانستند بخوانند و بنویسند. در آن دوره، زنان اغلب از مقام و موقعیت پائینی برخوردار بودند و برخی مردان حتی از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می کردند. اعراب جاهلی نسبت به قبیله خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند. تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت. از سوی دیگر کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری بود.

خلاصه ۴:

✓ نظام اجتماعی: قبیله گرایی

✓ آداب فرهنگی: بی سوادی و بی اعتنائی به علم و دانش – پست شمردن زنان – تعصب کورکورانه نسبت به قبیله

فعّالیت

۱- کاربرگه شماره (۵) عصر جاهلیت را انجام دهید.

نکات مهم و جای خالی!

طلوع آفتاب اسلام در مکه

بعثت پیامبر: حضرت محمد ﷺ در خاندانی شریف و محترم در شهر مکه به دنیا آمد. آن حضرت و اجداد پاکشان تحت تأثیر محیط آلوده به شرک* و فساد مکه قرار نگرفتند. پیامبر چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور بود که او را محمد امین می خواندند. حضرت محمد ﷺ کوه های اطراف مکه و از جمله غار حرا را برای عبادت پروردگار یکتای خویش برگزید و اوقات زیادی را در آنجا می گذراند. در ۲۷ رجب سالی که آن حضرت به ۴۰ سالگی رسیده بود، فرشته وحی در غار حرا بر او نازل شد و فرمان پیامبریش را از جانب خداوند ابلاغ کرد.

حضرت خدیجه علیها السلام و حضرت علی (علیه السلام) نخستین کسانی بودند که به رسول خدا ایمان آوردند. حضرت خدیجه از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

۵- سرسخت‌ترین دشمنان پیامبر در آغاز بعثت چه کسانی بودند؟

شکنجه مشرکان : اشراف مکه به ویژه بزرگان قبیله قریش مانند ابولهب، ابوجهل و ابوسفیان که بر مکه حکومت می‌کردند از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با عقاید و افکار جاهلی، دچار بیم و هراس شدند.

مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطالب، بزرگ خاندان بنی‌هاشم را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند، به شیوه دیگری روی آوردند. آنان نخست به حضرت محمد ﷺ پیشنهاد کردند که ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد.

فعّالیت

- ۲- یکی از سوره‌های کوچک جزء سی‌ام قرآن که در نکوهش ابولهب نازل شده است را قرائت و ترجمه آن را بیان کنید.
- ۳- به نظر شما چه عواملی موجب دشمنی اشراف و بزرگان مکه با پیامبر می‌شد؟ فهرست کنید.

فعّالیت ۳ کتاب:

ترس از گسترش دین اسلام و از دست رفتن حکومتشان بر مکه

مشرکان همچنین برای جلوگیری از گسترش اسلام اقدام به آزار و شکنجه مسلمانان کردند. شماری از پیروان رسول خدا به ویژه تهیدستان یا بردگان مورد شدیدترین شکنجه‌ها قرار گرفتند. یاسر و همسرش سمیه و

۶- اولین شهدای اسلام چه کسانی بودند؟

پسرشان عمار و نیز بلال حبشی از جمله این افراد بودند. یاسر و سمیه زیر شکنجه‌های طاقت فرسای مشرکان به شهادت رسیدند. این زن و شوهر، نخستین شهیدان راه

اسلام بودند. آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آن قدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

۷- چرا پیامبر از گروهی از مسلمانان خواست که به حبشه مهاجرت کنند؟

۸- چرا مشرکان تصمیم به تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان گرفتند؟ نتیجه و پیامد این تحریم چه بود؟

تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان : مشرکان پس از آنکه متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی‌توانند مانع گسترش اسلام شوند، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند. از این رو، عهدنامه‌ای را امضا کردند که بر اساس آن هرگونه خرید و فروش و رابطه اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود. به دنبال این تحریم، رسول خدا و یارانش به پیشنهاد ابوطالب به یکی از درّه‌های اطراف مکه به نام «شعب ابوطالب» پناه بردند. آنها با وجود حمایت مادی و معنوی حضرت ابوطالب و حضرت خدیجه علیها السلام، حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این درّه تحمل کردند.

خلاصه ۸:

دلیل: بی نتیجه بودن شکنجه در جلوگیری از گسترش اسلام
نتیجه: سه سال زندگی سخت مسلمانان در شعب ابی طالب

- ۴- درس را بخوانید و ۴ مورد از اقدامات مشرکان علیه پیامبر و مسلمانان را در مکه بیان کنید.
- ۵- پرس و جو کنید سرانجام عهدنامهٔ تحریم اقتصادی مشرکین چه بود؟
- ۶- با توجه به نمودار صفحهٔ قبل، بگویید چه حوادثی زمینه ساز مهاجرت رسول خدا از مکه به مدینه شد؟
- ۷- کدام یک از وقایعی که روی خط زمان مشاهده می کنید مبدأ تاریخ مسلمانان قرار گرفته است؟ هم اکنون از آن واقعه چند سال می گذرد؟

فعالیت ۴:

پیشنهاد رشوه - تمسخر - آزار و شکنجه - تحریم

فعالیت ۵:

موریانه خورد 😊

فعالیت ۶:

اقدام به قتل پیامبر و دعوت مردم یثرب

فعالیت ۷:

هجرت پیامبر از مکه به مدینه (یثرب) - ۱۴۴۳ سال قمری یا ۱۴۰۰ سال شمسی

۹- انصار و مهاجرین به چه کسانی گفته می‌شود؟

در تاریخ اسلام به گروهی از ساکنان یثرب که با پیامبر ﷺ پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند، انصار (یاری‌کنندگان) می‌گویند. همچنین گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند، به مهاجرین (هجرت‌کنندگان) معروف هستند.

سوال مهم!

۱۰- مهمترین وقایع و اقدامات پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود؟

جواب سوال ۱۰:

✓ تاسیس مسجد

✓ پیمان برادری بین سلمانان

✓ پیمان سیاسی با مشرکین و یهودیان

✓ جنگ با دشمنان

✓ واقعه غدیر خم

۱۱- اولین اقدام پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود؟ اهمیت این اقدام چیست؟

● تأسیس مسجد : نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه، ایجاد مسجدی برای انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی بود. آن حضرت خشت اول مسجد را خود حمل کرد و مسلمانان به خصوص زنان در بنای مسجد مشارکت ورزیدند. مسجد علاوه بر آنکه مکانی برای عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می‌رفت، مرکزی برای مشورت و تصمیم‌گیری درباره امور سیاسی و نظامی نیز بود؛ مسجد همچنین کانون اصلی سوادآموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می‌شد. در کنار مسجد، سرپناهی برای افراد تهیدست بنا شد و افرادی وظیفه آموختن قرآن و خواندن و نوشتن به آنها را بر عهده گرفتند.

خلاصه سوال ۱۱:

تأسیس مسجد - مرکزی بود برای عبادت و مشورت و سوادآموزی و سرپناه برای تهیدستان و تصمیم‌گیری‌های سیاسی و نظامی

نکته جای خالی!

● پیمان برادری به جای تعصب قومی و قبیله‌ای : مسلمانان ساکن مدینه یعنی مهاجرین و انصار از قبایل مختلف بودند. بعضی از این قبایل در گذشته نسبت به هم کینه و دشمنی شدیدی داشتند. پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین مسلمانان، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد. این کار پیامبر گامی در جهت ایجاد امت اسلامی بود. رسول خدا، علی بن ابیطالب علیه السلام را به برادری خود برگزید.

۱۲- اهمیت پیمان نامه سیاسی پیامبر با یهودیان اطراف مدینه در چیست؟

● پیمان نامه سیاسی : علاوه بر مسلمانان، تعدادی از قبایل یهود نیز در شهر مدینه و اطراف آن سکونت داشتند.

◀ بیشتر بدانیم ▶

برخی از مفاد پیمان نامه سیاسی

- مسلمانان امت واحدی هستند و نباید ولایت کافران را بر خویش بپذیرند.
- مسلمانان باید عدالت پیشه باشند و در برابر ستمگران متحد گردند.

پیامبر لازم می دانست میان ساکنان مدینه اتحاد سیاسی برقرار شود. از این رو، پیمان نامه ای تنظیم شد و مسلمانان و یهودیان متعهد شدند که به آن عمل کنند. تدوین و امضای این پیمان نامه، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود.

۱۳- مهمترین جنگ‌های دوره پیامبر چه نام داشتند؟

جواب سوال ۱۳: بدر- اُحُد - خندق

۱۴- پیامبر در برابر اسیران جنگی چه برخوردی داشتند؟

خلاصه ۱۳: با اسیران خوش رفتاری می کردند

● نبردهای دوران پیامبر: از زمان مهاجرت حضرت رسول به مدینه تا رحلت ایشان، چندین جنگ میان مسلمانان و دشمنان آنان رخ داد، از جمله جهاد ابتدایی در زندگانی پیامبر اکرم ﷺ؛ به عنوان نمونه به جنگ بدر اشاره می کنیم، به برخی از این جنگ‌ها غَرَّوَه* و به برخی دیگر سَرِیَه* گفته می شود. پیامبر اسلام بر خلاف زمامداران آن زمان، هرگز برای کشورگشایی و به دست آوردن غنیمت اقدام به جنگ نمی کرد و به عهد و پیمان‌های خود وفادار بود. در جنگ‌های اُحُد و خندق، این مسلمانان بودند که مورد حملهٔ مشرکان قرار گرفتند و ناگزیر شدند از خود دفاع کنند. برخی جنگ‌ها نیز برای دفع تهدیدهای خطرناک دشمنان رخ داد؛ برای نمونه پس از آنکه برخی قبایل یهود پیمان شکنی کردند و با مشرکان علیه مسلمانان متحد شدند، پیامبر ناگزیر شد با آنان نبرد کند.

پیامبر همواره پیروانش را به رعایت اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی در جنگ‌ها توصیه می نمود؛ او به ویژه سفارش می کرد با اسیران خوش رفتاری نمایند و از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ پرهیز کنند. آن حضرت همچنین مراقب بود که مسلمانان همانند مشرکان رفتار نکنند.

■ مسلمانان باید یار و غمخوار هم و یاری کنندهٔ فقیران باشند.

■ یهودیان و مسلمانان باید اختلافات خود را به صورت مسالمت آمیز پیاپی

دینند.

■ یهودیان در انجام مراسم دینی خود آزاد خواهند بود.

■ هرگاه مدینه مورد حملهٔ دشمن قرار گرفت، یکی از آن دفاع خواهند کرد.

■ در موقع اختلاف، آخرین داور، رسول خدا خواهد بود.

۱۵- تفاوت غزوه با سُرپه در چیست؟

جواب سوال ۱۵:

- ❖ به جنگ‌هایی که پیامبر خود در آنها شرکت داشتند غزوه می‌گفتند (مانند بدر واحد و خندق)؛
- ❖ جنگ‌هایی که پیامبر خود در آنها حضور نداشتند، سُرپه نام می‌گرفتند.

از آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همهٔ مردم جهان است، پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف از جمله ایران، روم، مصر و حبشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد.

نکته مهم!

۱۶- اخلاق، اصول و شیوه حکومت پیامبر چگونه بود؟

اخلاق، اصول و شیوه حکومت پیامبر

رسول خدا آراسته به صفات نیکی چون مهربانی، گذشت، پارسایی و ساده‌زیستی بود و بخل، حسد، آز و طمع در وجود او راه نداشت. او هدف از بعثت خود را ترویج ارزش‌های اخلاقی بیان می‌کرد و تربیت و رستگاری انسان‌ها را برتر و بالاتر از هر کار دیگر می‌شمرد.

حضرت محمد ﷺ بر پایه تعالیم اسلام، نظام اجتماعی و حکومت جدیدی را بنیان نهاد که بر همکاری زمامداران و مردم استوار بود. آن حضرت از اصل مشورت برای مشارکت دادن مردم در امور حکومت به خوبی بهره می‌گرفت و پس از مشورت با اصحاب اقدام به تصمیم‌گیری در مسائل مهم سیاسی و نظامی می‌کرد. برای مثال در جنگ اُحد رأی جوانان را که اکثریت داشتند بر رأی خود ترجیح داد و در جنگ خندق، پیشنهاد سلمان فارسی را در کندن خندق و شیوه دفاع از شهر پذیرفت.

خلاصه ۱۶:

با همه مهربان و با گذشت بود و زندگی ساده‌ای داشت؛

در تصمیم‌گیری‌های سیاسی و نظامی ابتدا مشورت می‌کرد بعد تصمیم می‌گرفت حتی اگر نظر اکثریت با نظر ایشان فرق می‌کرد.

● **واقعه غدیر خم :** رسول گرامی اسلام هنگامی که از آخرین سفر حج باز می‌گشت، دستور داد تا همه زائران خانه خدا در محلی به نام غدیر خم توقف کنند. آن حضرت سپس برای جمعیت حاضر خطبه‌ای طولانی خواند و از آنان پرسید : «چه کسی نسبت به مؤمنان در تصمیم‌گیری از خودشان برتر و اولی‌تر است؟»؛ مسلمانان یک‌صدا گفتند خدا و پیامبرش در این امر، اولی‌تر هستند. پیامبر سپس دست علی (علیه السلام) را بالا برد و فرمود : «ای مردم، هرکس که من پیشوای او هستم، پس این علی پیشوای اوست؛ خداوندا، دوستداران او را دوست بدار و دشمنانش را دشمن باش».

۱۷- واقعه غدیر خم را شرح دهید.

پیامبر خدا همچنین از مسلمانان خواست که خطبه غدیر را به‌خاطر بسپارند و آن را برای دیگران بازگو کنند. پس از آن، حاضران جانشینی پیامبر را به حضرت علی (علیه السلام) تبریک گفتند.

از رحلت پیامبر تا قیام کربلا

سوالات درس ۱۰

۱- اولین خلیفه (جانشین پیامبر) چه نام داشت و چگونه به خلافت رسید؟

ماجرای سقیفه و جانشینی پیامبر

لحظاتی پس از رحلت رسول خدا و در حالی که علی (علیه السلام) و شماری از اصحاب مشغول مراسم خاک سپاری آن حضرت بودند، تعدادی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سَقِیْفَةُ بَنی سَاعِدَه گرد آمدند و درباره جانشینی پیامبر به گفت و گو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم، مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است. با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت، جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود، بیعت* کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد. گروهی از مسلمانان با یادآوری خطبه پیامبر در غدیر، خواهان بیعت با حضرت علی (علیه السلام) بودند.

امام علی (علیه السلام) با آنکه در روز غدیر خم توسط پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) جانشین پیامبر (صلی الله علیه و آله) معرفی شده بود اما به خاطر حفظ اسلام سکوت کرد.

خلاصه ۱:

ابوبکر - با بیعت (پیمان) تعدادی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سقیفه

۲- دومین خلیفه پس از پیامبر چه نام داشت؟ چگونه به خلافت رسید؟ چه اقداماتی کرد؟

خلیفه اول حدود دو سال خلافت کرد. او پیش از آنکه از دنیا برود، عمر بن خطاب را به جانشینی خود برگزید. عمر در دوران ده ساله حکومت خود کار فتوحات را که از اواخر دوران خلافت ابوبکر آغاز شده بود با جدیت دنبال کرد. سپاهیان اعزامی از سوی خلیفه دوم، علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کردند.

خلاصه ۲:

عمر - با وصیت خلیفه قبلی - فتح ایران و شام و مصر

۳- سومین خلیفه پس از پیامبر چه نام داشت؟ چگونه به خلافت رسید؟ شیوه حکومت او چگونه بود؟

عثمان، خلیفه سوم، توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید. در زمان او برخلاف دو خلیفه نخست، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند. خاندان بنی امیه که تا هنگام فتح مکه، با اسلام و پیامبر مخالفت و دشمنی ورزیده بودند، در این زمان به مقام های مهم دست یافتند و بر بیت المال* مسلمانان مسلط شدند.

عثمان جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابوذر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقاد می کردند، مجازات و تبعید کرد. عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند. امام علی (علیه السلام) تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.

خلاصه ۳:

عثمان - با انتخاب شورای شش نفره خلافت - شیوه مبتنی بر اشرافی گری و تبعیض

۴- چرا امام علی (ع) درباره حق خود برای خلافت سکوت کرد؟
در دوران خلیفه‌های پیش از خود به کارهایی مشغول بود؟

امام علی (علیه السلام) با اینکه جانشین پیامبر ﷺ بود اما به خاطر حفظ اسلام سکوت کرد.

در دوران سه خلیفه قبلی، آن حضرت به تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخ‌گویی به سؤالات دینی مردم می‌پرداخت. همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان‌ها توجه زیادی داشت.

۵- حضرت علی (ع) چگونه به خلافت رسیدند؟

پس از کشته شدن عثمان، مردم دریافتند که جامعه اسلامی بی سرپرست مانده است. بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان بیعت با علی (علیه السلام) شدند، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشت. سرانجام با اصرار زیاد مردم، امام علی (علیه السلام) منصب خلافت را پذیرفت. اکثر مهاجرین و انصار به جز تعدادی از اشراف بنی امیه با امام (علیه السلام) در مسجد مدینه بیعت کردند.

خلاصه ۵:

با بیعت اکثریت مردم (بیعت عامه)

انتخاب خلیفه

خلاصه سوالات ۱ و ۲ و ۳ و ۴

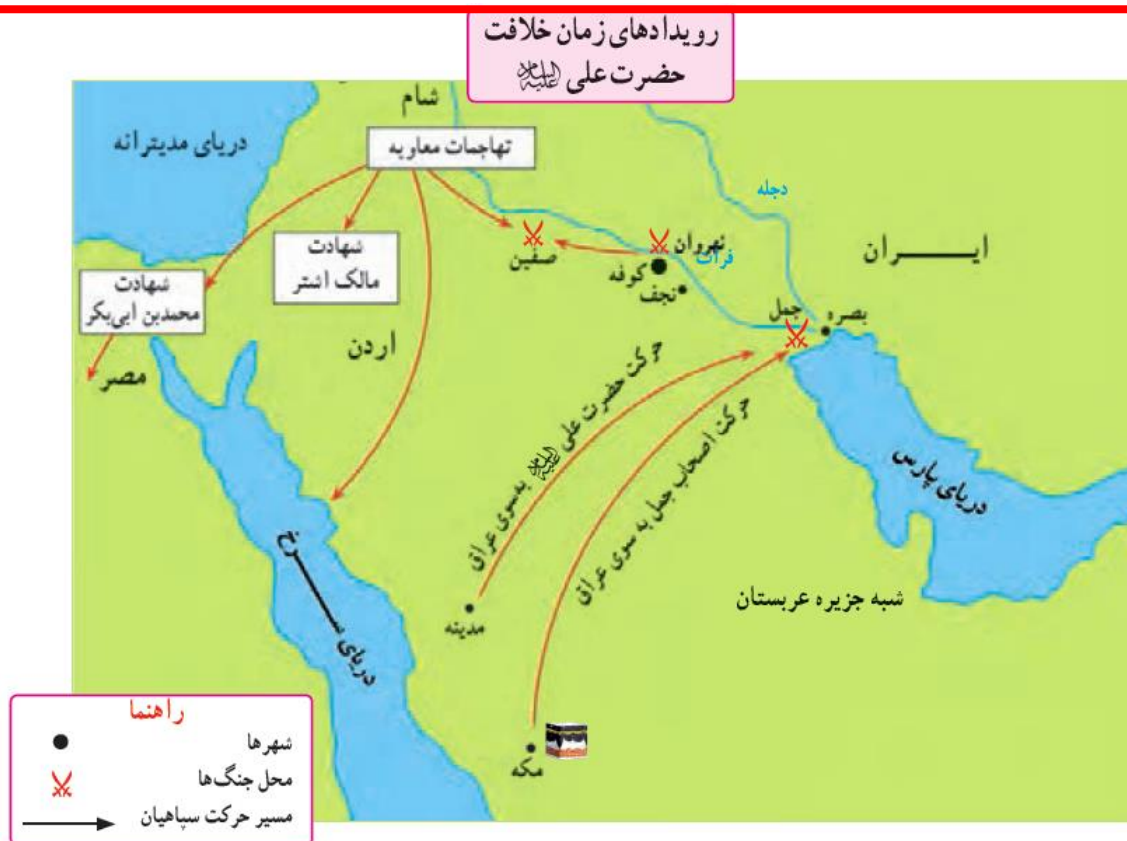
- خلیفه اول (ابوبکر): بیعت گروهی از انصار و مهاجرین در سقیفه
- خلیفه دوم (عمر): انتخاب جانشین با وصیت خلیفه قبلی
- خلیفه سوم (عثمان): شورای شش نفره خلافت
- خلیفه چهارم (حضرت علی): بیعت مستقیم مردم

بسیار مهم و امتحانی!

۶- جنگ‌های دوران حضرت علی را نام برده و بگویید هر کدام در برابر چه کسانی بود؟

جواب سوال ۶:

جمل: در برابر شورشیان و بیعت‌شکنان - پیروزی حضرت علی
صفین: در برابر معاویه (ظالمین) - با نیرنگ عمروعاص، معاویه از شکست گریخت
نهروان: با خواجه (از دین خارج‌شدگان) - پیروزی حضرت علی

فعّالیت

۱- پس از مطالعه درس، با یکدیگر همفکری کنید و دلایل بروز فتنه‌ها و جنگ‌ها علیه حکومت امام علی (علیه السلام) را بیان کنید.

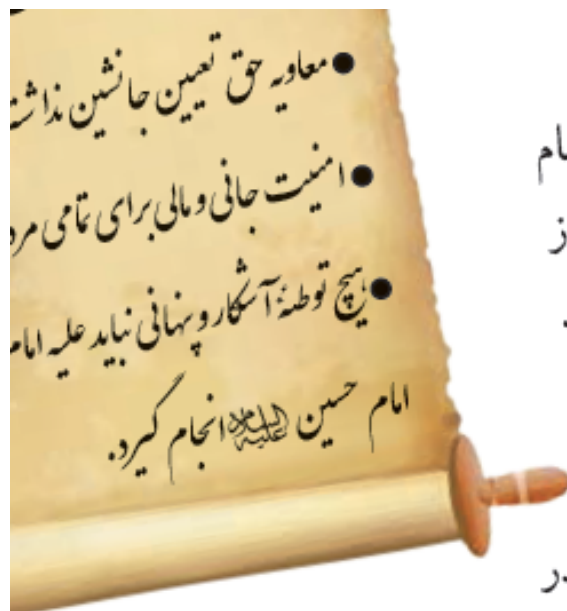
فعّالیت ۱ کتاب:

مهمترین دلیل، عدالت حضرت علی بود که دست اشراف را از بیت المال کوتاه کرد.

۷- ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علی (ع) را نام ببرید.

- ۱- حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا ﷺ .
- ۲- اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.
- ۳- خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.
- ۴- اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی.
- ۵- ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری
- ۶- تأکید بر عدالت
- ۷- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات
- ۸- تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی

۸- چرا پس از شهادت امام علی (ع)، امام حسن (ع) مجبور به صلح با معاویه شد؟

صلح امام حسن (علیه السلام) با معاویه

پس از شهادت امیر مؤمنان در ۲۱ رمضان سال ۴۰ ه.ق، مردم کوفه با امام حسن (علیه السلام) بیعت کردند. آن حضرت در نخستین روزهای خلافت، معاویه را از سرکشی و نافرمانی نهی کرد، اما معاویه با سپاهی عظیم، راهی عراق شد. امام قصد داشت در مقابل معاویه ایستادگی نماید، لذا امام حسن مجتبی (علیه السلام) با سپاهی به فرماندهی یکی از یاران خود عازم جنگ دفاعی با معاویه شدند (و سپس دو نفر دیگر را نیز به عنوان جانشین های اول و دوم سپاه خود، انتخاب نمودند). این در حالی بود که معاویه، با وعده های پول و مقام، فرماندهان سپاه امام حسن مجتبی (علیه السلام) را فریب داده و جذب خود نموده بود. در چنین اوضاعی، امام ناچار شد پیشنهاد صلح با معاویه را تحت شرایطی بپذیرد.

خلاصه ۸:

زیرا معاویه با وعده پول و مقام، فرماندهان لشکر امام حسن را فریب داد و اگر جنگ می شد امکان داشت معدود مسلمانان واقعی هم از بین بروند.

۹- سه مورد از ویژگی های حکومت معاویه را نام ببرید.

○ قبرستان بقیع ، محل دفن امام حسن علییه

امویان (بنی امیه) بر مسند خلافت

معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن علییه در شام (سوریه) به خلافت نشست. او سیاستمداری فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد. عمرو عاص یکی از این افراد بود؛ او که به طمع دست یافتن به حکومت مصر به معاویه پیوسته بود، نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفین داشت. معاویه به هیچ یک از تعهدات خود در پیمان صلح با امام حسن علییه پایبند نماند. به دستور او بر منبر و در خطبه های نماز جمعه به امام علی علییه بدگویی می شد. یاران و پیروان آن حضرت مورد آزار و شکنجه قرار می گرفتند. معاویه همچنین با توطئه ای، امام حسن علییه را به شهادت رساند. او همچنین فرزندش یزید را به جانشینی خود، انتخاب و خلافت را موروثی کرد.

خلاصه ۹:

فریبکاری - پیمان شکنی - آزار شیعیان - موروثی کردن حکومت

۱۰- زمینه‌های قیام عاشورای امام حسین (ع) را توضیح دهید.

قیام امام حسین (علیه السلام)

زمینه‌های قیام : امام حسین (علیه السلام) سال‌ها در کنار پدرش امیر مؤمنان و برادرش امام حسن (علیه السلام) در صحنه جهاد و مبارزه حاضر بود. آن حضرت پس از شهادت برادر، با سخنرانی و نامه‌های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه معاویه مبارزه کرد. پس از مرگ معاویه، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید. یزید مانند جوانان دوران جاهلیت رفتار می‌کرد. ظلم و فساد آشکار او در جهان اسلام شهرت داشت.

امام حسین (علیه السلام) که نمی‌خواست با یزید بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه خدا و با استفاده از ایام حج، مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند. مردم کوفه که از حرکت آن حضرت به سوی مکه آگاه شده بودند با نوشتن نامه‌های فراوان، ایشان را به آن شهر دعوت کردند. امام نخست اعتنایی به آن نامه‌ها نکرد، اما با اصرار کوفیان، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه آنجا کرد. پس از ورود مسلم به کوفه، هزاران نفر با مسلم به نمایندگی از امام حسین (علیه السلام) بیعت کردند. امام نیز پس از دریافت نامه مسلم، عازم کوفه شد.

خلاصه ۱۰:

ظلم و فساد آشکار یزید – دعوت مردم کوفه از امام حسین

اینکه نیم قرن بعد از رحلت رسول خدا، فرد فاسد و گنه کاری چون یزید به عنوان خلیفه مسلمانان به قدرت رسید، نشان می دهد که جامعه اسلامی دچار انحراف بزرگی شده بود. فقط حرکتی عظیم مانند قیام کربلا و شهادت امام حسین و فرزندان، بستگان و یارانش می توانست از گسترش این انحراف جلوگیری کند.

○ حرم حضرت امام حسین (علیه السلام) و حضرت ابوالفضل العباس (علیه السلام) در کربلا (بین الحرمین)

امام حسین (علیه السلام) در وصیت نامه خویش، درباره هدف قیام خود فرموده است: «هدف من اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره* رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است».

حضرت زینب (علیها السلام) پس از شهادت برادر خود، در دوران اسارت با سخنرانی های روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

تاریخ گواهی می دهد که از آن پس قیام های زیادی در جهان اسلام و نواحی دیگر از قیام عاشورا الگو گرفته اند. این قیام تأثیر بسیاری در روحیه ظلم ستیزی مسلمانان به ویژه شیعیان بر جای نهاده است.

۱۱- اهداف و دستاوردهای قیام کربلا را شرح دهید.

خلاصه ۱۱:

اهداف: جلوگیری از انحراف جامعه اسلام و امر به معروف و نهی از منکر
دستاوردها: آشکار شدن چهره واقعی حکومت بنی امیه و شکل گیری روحیه ظلم ستیزی بین مسلمانان

ورود اسلام به ایران

سوالات درس ۱۱

ایران در زمان ظهور اسلام

هنگام ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان، خسرو پرویز بر ایران، حکومت می کرد. او دعوت پیامبر ﷺ را برای قبول اسلام نپذیرفت. وقتی خسرو پرویز به دست پسر خود به قتل رسید، رقابت و دشمنی در درون دربار ساسانی، بیشتر شد؛ به طوری که در مدت چهار سال، بیش از ده نفر بر تخت شاهی نشستند.

شورش های فرماندهان و دخالت آنها در رقابت های سیاسی، روحیه سپاهیان را تضعیف کرده و توان جنگی آنان را کاهش داده بود. مردم نیز به دلیل وجود نظام طبقاتی، بی عدالتی ها و تبعیض های اجتماعی و مالیات های سنگین، از حکومت ساسانیان ناراضی بودند.

در اواخر دوره ساسانی، بر اثر طغیان رودهای دجله و فرات و شکسته شدن سدها، بخش های وسیعی از زمین ها و مزارع حاصلخیز در بین النهرین که منبع درآمد مهمی برای حکومت بود، از بین رفت. قحطی* و شیوع بیماری های طاعون و وبا، اوضاع را بدتر کرد.

۱- شرایط ایران در زمان ظهور اسلام چگونه بود؟

خلاصه ۱:

- هرج و مرج در دربار ایران پس از قتل خسرو پرویز (۱۰ پادشاه در ۴ سال)
- شورش فرماندهان
- نارضایتی مردم از حکومت به دلیل ظلم و ستم طبقاتی
- قحطی و بیماری به دلیل شکستن سد دجله و از بین رفتن زمین های کشاورزی

۲- ایران چگونه به دست اعراب مسلمان فتح شد؟

فتح ایران و سقوط ساسانیان

ابوبکر خلیفه اول، فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را صادر کرد. اعراب مسلمان که روانه مرزهای ایران شده بودند، مناطقی از بین النهرین (سواد) را تصرف کردند. در زمان خلافت عمر، بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان فتح شد. وی در آغاز خلافتش، سپاه بزرگی را به سوی ایران فرستاد. ارتش ساسانی در نبرد «قادسیه» از سپاه مسلمانان که روحیه بالاتر و انگیزه بیشتری داشت، شکست خورد. در این جنگ، رستم فرخ زاد، فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با غنائم بسیار به تسخیر سپاه اسلام درآمد. چند سال بعد، در نبردی که در «نھاوند» (در نزدیکی همدان) رخ داد، ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد، به طوری که یزدگرد سوم، آخرین پادشاه ساسانی، دیگر نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند. پس از جنگ نھاوند، شهرها و ولایات ایران، یکی پس از دیگری، به تصرف مسلمانان درآمدند. سرانجام با ورود سپاه اسلام به خراسان، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید (۳۱ ق) و امپراتوری ساسانی که بیش از چهارصد سال بر ایران فرمانروایی کرده بود، به پایان رسید. ضمناً به دلیل ظلم‌های صورت گرفته از سوی حکومت ساسانی، مردم نه تنها حکومت را برای مقابله با سپاه اسلام یاری نمی‌کردند بلکه پادشاه خود را نیز کشتند.

خلاصه ۲:

تصرف بخش‌هایی از بین النهرین
در زمان ابوبکر؛

جنگ **قادسیه** در زمان عمر که
منجر به کشته شدن رستم فرخ‌زاد
فرمانده سپاه ایران و تصرف
تیسفون پایتخت ساسانیان شد؛

جنگ **نھاوند** که منجر به فرار
یزدگرد سوم آخر پادشاه ساسانی و
تصرف بیشتر خاک **ایران** شد؛

مرگ یزدگرد در خراسان به دست
یک آسیابان و پایان ساسانیان.

مسیر حمله اعراب مسلمان به ایران

برای فهم بهتر سوال ۲
لفظی نیست نترسید!

ایران در زمان امویان و عباسیان

الف) دورهٔ خلافت اُمویان (بنی امیه): امویان حکومت خود را بر پایهٔ خشونت و ظلم بنا نهادند و چندان به دستورات دینی پای بند نبودند.

در آن دوره اشراف و سران قبایل عرب، بر بیشتر ولایات ایران، حکومت می کردند. مرکز خلافت امویان در شهر شام (دمشق امروزی) بود.

بنی امیه به قوم و نَسَب خود، فخرفروشی می کردند. آنان برخلاف نظر قرآن که برتری انسان را به تقوا و پرهیزگاری می داند، قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند. در آن دوره، اقوام غیر عرب از جمله ایرانیان مورد تحقیر و توهین قرار می گرفتند و اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم، مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند. در دوران بنی امیه، علاوه بر امام حسن و امام حسین، امام سجاد و امام محمد باقر (علیه السلام) نیز به شهادت رسیدند و شیعیان، آزار و اذیت فراوانی را تحمل کردند.

۳- روش حکومت بنی امیه چه بود؟

- خلاصه ۳:
- ظلم و خشونت
 - اشرافی گری
 - برتر دانستن عرب بر غیر عرب

۴- کدام امامان شیعه در دوران بنی امیه به شهادت رسیدند؟

پس نتیجه می گیریم که بقیه امامان در زمان عباسیان به شهادت رسیدند؛ بنابراین سوال جداگانه نمی دهیم.

۵- عباسیان چگونه به حکومت رسیدند؟

ب) دورهٔ خلافت عباسیان (بنی عباس): خاندان عباسیان از مخالفان بنی امیه بودند. در اواخر حکومت اموی، آنها نمایندگانی را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر ﷺ دعوت کردند، اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است. ایرانیان مسلمان و به ویژه خراسانیان، دعوت عباسیان را پذیرفتند. سرانجام ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد. او موفق شد امویان را شکست دهد و سَفّاح* از خاندان عباسیان را به خلافت برساند. منصور، خلیفهٔ دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد.

عباسیان نیز در ظلم و ستم، دست کمی از امویان نداشتند. خلفای عباسی از جمله منصور، هارون الرشید و متوکل، امامان شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم، به زندان انداختند و به شهادت رساندند. آنها نیز همچون امویان در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند.

خلاصه ۵:

- ✓ دعوت شیعیان و ناراضیان به قیام علیه بنی امیه و حمایت از خاندان پیامبر
- ✓ قیام ابومسلم خراسانی و نابودی بنی امیه

۶- اولین خلیفه بنی عباس چه نام داشت؟ شهر بغداد توسط چه کسی بنا شد؟

ب) دوره خلافت عباسیان (بنی عباس): خاندان عباسیان از مخالفان بنی امیه بودند. در اواخر حکومت اموی، آنها نمایندگان را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر ﷺ دعوت کردند، اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است. ایرانیان مسلمان و به ویژه خراسانیان، دعوت عباسیان را پذیرفتند. سرانجام ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد. او موفق شد امویان را شکست دهد و سَفّاح* از خاندان عباسیان را به خلافت برساند. منصور، خلیفه دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد. عباسیان نیز در ظلم و ستم، دست کمی از امویان نداشتند. خلفای عباسی از جمله منصور، هارون الرشید و متوکل، امامان شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم، به زندان انداختند و به شهادت رساندند. آنها نیز همچون امویان در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند.

خلاصه ۶:

- ✓ سفاح (خونریز)
- ✓ منصور (دومین خلیفه)

۷- ایرانیان چه نقشی در خلافت بنی عباس داشتند؟ سرنوشت این ایرانیان چه شد؟

خلفای عباسی بر خلاف اُمویان از ایرانیان در سمت‌های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها، استفاده می‌کردند. البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلافت عباسی درآمدند، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند؛ چنانکه منصور عباسی ناجوانمردانه ابومسلم خراسانی را به قتل رساند.

برمکیان نیز که از خاندان‌های مشهور ایرانی بودند، به سرنوشت ابومسلم دچار شدند. این خاندان در زمان خلافت هارون، عهده‌دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند. خلیفه ناگهان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آنها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل برسانند.

خلاصه ۷:

- ✓ ایرانیان نقش پررنگی در حکومت عباسیان داشتند؛
- ✓ ابومسلم خراسانی عباسیان را بر تخت خلافت نشاند ولی توسط منصور کشته شد؛
- ✓ وزیران خردمند ایرانی همچون خاندان برمکیان حکومت را اداره می‌کردند ولی توسط هارون الرشید قتل عام شدند.

جواب فعالیت‌ها صفحه بعد!

فعالیت

- ۲- همفکری کنید و بگویید چرا خلفای عباسی آن‌گونه با ابومسلم و برمکیان، رفتار کردند؟
- ۳- روی نقشه، به قلمرو حکومت بنی‌عباس دقت کنید و بگویید شامل کدام سرزمین‌ها بوده است. دور شهری که مرکز خلافت بنی‌عباس بوده، خط بکشید.
- ۴- الف) به نظر شما شباهت‌های عمده حکومت امویان و حکومت عباسیان چه بود؟
ب) تفاوت آنها در برخورد با ایرانیان چه بوده است؟

فعالیت ۲:

آنها را لایق تر از خود برای حکومت می دانستند (مثل سگ از شون می ترسیدند!)

فعالیت ۳:

ایران - شام - عربستان - مصر - شمال آفریقا

فعالیت ۴:

الف) هر دو بر مبنای ظلم و ستم حکومت می کردند؛

ب) بنی امیه با ایرانیان دشمنی داشتند و از آنها در اداره حکومت استفاده نمی کردند ولی بنی عباس از ایرانیان در اداره حکومت بهره گرفتند.

○ حرم حضرت شاهچراغ (علیه السلام)

ایرانیان مسلمان می‌شوند

به گفته برخی از مورخان، سلمان فارسی نخستین ایرانی بود که در مدینه به حضور حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) رسید و به دین اسلام مشرف شد. سلمان در جنگ احزاب (خندق) حضور داشت و پیشنهاد کرد برای دفاع از شهر مدینه در مقابل حمله مشرکان، خندقی حفر شود. پیامبر درباره او فرمود: «سلمان از اهل بیت ماست». سلمان همچون مقداد، ابوذر و عمار، از جمله یاران باوفای امام علی (علیه السلام) بود. حاکمان ایرانی یمن نیز در زمان رسول خدا به مدینه رفتند و به دین اسلام ایمان آوردند. مردم ایران که در عصر باستان یکتاپرست بودند پس از درک پیام اسلام، داوطلبانه این دین را پذیرفتند. پیام اسلام،

برابری و برادری بود؛ این پیام برای مردم ایران که از امتیازات طبقاتی اشراف ناخشنود بودند، جذابیت فراوانی داشت. علاوه بر آن، اخلاق و رفتار پیامبر (صلی الله علیه و آله) و امامان شیعه، نقش مهمی در علاقه‌مندی ایرانیان به دین اسلام داشت. امام علی (علیه السلام) در دوران حکومت خود هیچ برتری و امتیازی برای اعراب، نسبت به غیر اعراب در نظر نمی‌گرفت. از این رو، ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به آن حضرت و فرزندان او پیدا کردند.

حضور امام رضا (علیه السلام) و خواهرش حضرت معصومه (علیها السلام) و برادرش حضرت شاهچراغ (علیه السلام) و دیگر امامزادگان در ایران، تأثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام داشت.

۸- ایرانیان چگونه مسلمان شدند؟

خلاصه ۸:

✓ اولین ایرانی که مسلمان شد
سلمان فارسی بود؛

✓ جذابیت پیام برابری در اسلام برای
ایرانیان ناراضی از ظلم طبقاتی؛

✓ اخلاق و رفتار خوب امامان شیعه
در برخورد با ایرانیان.

عصر طالپے فرهنگ و تمدن ایرانے – اسلامے

سوالات درس ۱۲

۱- اولین حکومت‌های ایرانی پس از اسلام چگونه به وجود آمدند؟

تأسیس سلسله‌های ایرانی

خلافت عباسیان پس از یک قرن فرمانروایی، ضعیف شد و خلفا نمی‌توانستند قلمرو پهناور خود را به خوبی اداره کنند.

از این رو، شرایط مناسبی برای تشکیل سلسله‌های ایرانی به وجود آمد. این سلسله‌ها نقش و سهم زیادی در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی داشتند.

سلسله‌های طاهریان، صفاریان، علویان، سامانیان و آل بویه، مهم‌ترین سلسله‌های ایرانی بودند که در فاصله

قرن‌های سوم تا پنجم هجری بر بخش‌هایی از ایران حکومت می‌کردند. این سلسله‌ها به جز علویان طبرستان، ریشه و تبار ایرانی داشتند. آنها به تدریج به تسلط عباسیان بر ایران پایان دادند.

۲- اولین حکومت‌های ایرانی پس از اسلام را نام ببرید.

نکته مهم: اولین حکومت مستقل ایرانی پس از اسلام = طاهریان

۳- رابطه هر کدام از سلسله‌های مستقل و نیمه مستقل ایرانی با خلافت بنی عباسی چگونه بود؟

خلاصه ۳:

- ❖ طاهریان: دوستانه
- ❖ صفاریان: دشمنی
- ❖ علویان: دشمنی
- ❖ آل بویه: دشمنی
- ❖ سامانیان: دوستانه

چگونگی به قدرت رسیدن این سلسله‌ها و روابط آنها با خلافت عباسیان متفاوت بود. برخی از این سلسله‌ها مانند طاهریان و سامانیان با فرمان خلفای عباسی به قدرت رسیدند و با تأیید آنها به حکومت خود ادامه دادند. طاهر ذوالیمینین*، بنیانگذار سلسله طاهریان به فرمان مأمون خلیفه عباسی به حکومت خراسان منصوب شد. امیر اسماعیل سامانی، مؤسس سلسله سامانیان نیز با تأیید خلیفه عباسی به حکومت رسید، این دو سلسله روابطی دوستانه با خلافت عباسیان برقرار کردند و امیران این سلسله‌ها معمولاً نسبت به خلفا اظهار وفاداری و فرمانبری می‌کردند. البته طاهریان و سامانیان در اداره امور قلمرو خود مستقل بودند و اجازه نمی‌دادند نمایندگان خلیفه در امور داخلی آنان دخالت کنند. برخلاف این دو، بنیانگذاران سلسله‌های صفاریان، علویان طبرستان و آل بویه، بی‌آنکه اجازه و فرمانی از خلفای عباسی بگیرند، حکومت خود را برپا کردند. یعقوب لیث، مؤسس سلسله صفاریان با پشتیبانی مردم سیستان و به‌خصوص گروه عیاران* به قدرت دست یافت. روابط صفاریان با خلافت عباسی، خصمانه بود. یعقوب لیث صفاری علاوه بر آنکه حکومت طاهریان را برانداخت، به عراق نیز لشکرکشی کرد و قصد داشت بغداد را تصرف کند، اما از سپاه خلیفه شکست خورد. او در فکر جبران این شکست بود اما بیماری و مرگ فرصت جنگی دیگر را با خلیفه به وی نداد. خلفای عباسی دشمن علویان طبرستان بودند؛ زیرا علویان پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی‌شناختند و از آنان اطاعت نمی‌کردند. رابطه سلسله آل بویه با عباسیان به گونه‌ای دیگر بود. چون آل بویه بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه خود گرفتند.

فعالیت

- ۱- با توجه به متن درس، آیا سلسله‌های ایرانی از نظر رابطه با خلافت عباسی و چگونگی به قدرت رسیدن، مانند هم بودند؟ مثال بزنید.
- ۲- متنی را که از کتاب تاریخ سیستان انتخاب شده بخوانید. از این متن به چه نکاتی درباره رابطه صفاریان با خلافت عباسی پی می‌برید؟

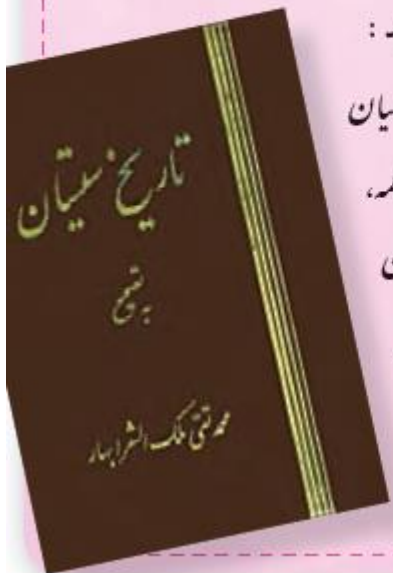
بیشتر بدانیم

کتاب تاریخ سیستان از کتاب‌های کهن به زبان فارسی است که در قرن پنجم تا هفتم هجری نوشته شده است.

به چند سطر از کتاب توجه کنید :

يعقوب ليث بيار مي گفت كه دولت عباسيان را بر نيزنگ و مكر بنا كرده اند، ديديد كه با ابو مسلم، ابو مسلم، برمكيان و فضل بن سهل كه به آن دولت خدمت و نيكي بيار نمودند چه كردند. مبادا كسي به آنها اعتماد كند.

صفحه ۲۶۸-۲۶۷

فعالیت ۱:

خیر - طاهریان و سامانیان با تأیید خلیفه حکومت تشکیل دادند اما صفاریان و علویان و آل بویه با خلافت عباسی سر جنگ داشتند.

فعالیت ۲:

بی اعتمادی صفاریان به خلیفه زیرا خلفای بنی عباس به همه ایرانیانی که به ایشان خدمت کرده بودند، خیانت کردند.

۴- کدام یک از نخستین حکومت‌های ایران پس از اسلام، شیعه بودند؟

خلاصه ۴:
علویان - آل بویه

علاوه بر علویان طبرستان، آل بویه نیز پیرو مذهب شیعه بودند. در دوران حکومت آنها، معارف و فرهنگ شیعه در ایران مورد توجه قرار گرفت و گسترش یافت. به دستور فرمانروایان آل بویه حرم مطهر امامان (علیهم‌السلام) در نجف، کربلا و کاظمین بازسازی شد و مراسم روز عید غدیر و مجالس سوگواری امام حسین (علیه‌السلام) با شکوه برگزار می‌شد.

۵- دلیل اهمیت حکومت آل بویه و تفاوت آن با سایر حکومت‌های ایرانی چیست؟

خلاصه ۵:

❖ آل بویه تنها حکومتی بود که موفق شد خلیفه بنی عباس را در جنگ شکست دهد و خلیفه را مطیع خود سازد؛
❖ مراسم عزاداری عاشورا اولین بار در دوران آل بویه برگزار شد.

نام حکومت	مؤسس	دوران	پایتخت	قلمرو
طاهریان	طاهر ذوالیمینین	قرن ۳	مرو - نیشابور	خراسان
صفاریان	یعقوب لیث	قرن ۴ و ۳	زرنج	سیستان
علویان	حسن بن زید	قرن ۴ و ۳	آمل	طبرستان (مازندران)
سامانیان	امیر اسماعیل سامانی	قرن ۴ و ۳	بخارا	خراسان بزرگ (نیمه شرقی ایران)
آل بویه	علی - حسن - احمد	قرن ۵ و ۴	ری - اصفهان - بغداد - شیراز	نیمه غربی ایران

جدول خیلی خیلی مهم و بسیار بهمانی!

۶- نام دو تن از ویران دانشمند و مشهور عصر سامانیان را بنویسید.

وزیرانی که در آن زمان امور کشور را اداره می کردند، اغلب مردانی با فرهنگ و دانش دوست بودند. برخی از آنان مانند **خاندان جیهانی و خاندان بلعمی (وزیران سامانیان)** در شمار عالمان و ادیبان نامدار قرار داشتند.

یکی دیگر از اقدامات مهم علمی و فرهنگی ایرانیان در قرون نخست هجری، انتقال بخشی از میراث ادبی و تاریخی ایران باستان به جامعه اسلامی بود. نویسندگان و مترجمان ایرانی مانند **عبدالله بن مُقَفَّع [مشهور به روزبه ایرانی]**، کتاب‌هایی را در موضوع تاریخ پادشاهان و قهرمانان کهن ایران و نیز اندرزنامه‌ها و آداب کشورداری از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه کردند.

نکته!

۷- وضعیت زبان و ادبیات فارسی پس از اسلام را شرح دهید.

زبان و ادبیات

پس از ورود اسلام به ایران تا مدّت‌ها، عربی، زبان اداری ایران بود. فرمان‌ها و نامه‌های اداری به زبان عربی نوشته می‌شد و دانشمندان نیز کتاب‌های خود را به عربی می‌نوشتند. مردم ایران اگرچه به عربی به عنوان زبان قرآن احترام می‌گذاشتند، اما همچنان به زبان فارسی، سخن می‌گفتند. از قرن سوم هجری به بعد، در نتیجه علاقه امیران و وزیران حکومت‌های صفاریان و سامانیان به فرهنگ و زبان ایرانی، رونق ادبیات فارسی آغاز شد. رودکی، پدر شعر فارسی با تشویق و حمایت سامانیان، اشعار خود را سرود. فردوسی نیز در اواخر دوره سامانیان، سرودن شاهنامه را آغاز کرد.

خلاصه ۷:

با اینکه زبان مردم فارسی بود اما زبان اداری برای حکومت‌ها عربی بود تا اینکه حکومت‌های صفاریان و بخصوص **سامانیان** زبان فارسی را رونق دادند.

۸- پدر شعر فارسی لقب کدام شاعر ایرانی است؟

بسیار بسیار مهم و امتحانی!

بسیار بسیار مهم و امتحانی!

○ رودکی، پدر شعر فارسی

۹- برخی از مهمترین جلوه‌های هنر معماری در دوران حکومت‌های ایرانی را نام ببرید.

معماری

معماری و هنر ایران در دوران اسلامی در ادامه معماری عصر باستان بود. مساجد از نخستین جلوه‌های مهم معماری ایرانی - اسلامی بودند. برخی از مساجد در ابتدای ورود اسلام به ایران براساس اصول معماری دوره ساسانی ساخته شدند. مسجد جامع و آرامگاه‌ها، جلوه شکوهمند دیگری از میراث معماری ایرانی - اسلامی به شمار می‌روند. آرامگاه امیراسماعیل سامانی در بخارا و آرامگاه قابوس و شمشگیر در گنبد کاووس از آن جمله‌اند.

سوالات بخش جغرافیه

درس های ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴

سوالات درس ۱۷

ویژگی‌های طبیعی آسیا

درس ۱۷

موقعیت و وسعت

به نقشه روبرو توجه کنید. قاره پهن‌اور آسیا از قطب شمال تا جنوب مدار استوا امتداد یافته است و بخش اعظم آن در نیمکره شمالی قرار دارد.

آیا می‌توانید بگویید قاره آسیا از سه طرف به کدام اقیانوس‌ها محدود می‌شود؟ روی نقشه نام اقیانوس‌ها را بنویسید.

- ۱- قاره آسیا از سه طرف به کدام اقیانوس‌ها محدود می‌شود؟ روی نقشه نام اقیانوس‌ها را بنویسید.

یک کره جغرافیایی را به کلاس بیاورید و روی آن تنگه برینگ را پیدا کنید. همان‌طور که می‌بینید قاره آسیا از طریق تنگه برینگ از آمریکای شمالی و از طریق کانال* سوئز از قاره آفریقا جدا می‌شود.

• ۲- اوراسیا چیست؟

در بین قاره‌های جهان، تنها دو قاره آسیا و اروپا به هم چسبیده‌اند به همین دلیل، بعضی از جغرافیدانان این دو قاره را یک قاره دانسته و آن را «اوراسیا» نامیده‌اند و رشته کوه اورال را مرز بین دو قاره آسیا و اروپا در نظر گرفته‌اند. روی نقشه، این رشته کوه را نشان دهید.

• ۳- وسیع‌ترین قارهٔ جهان نام دارد.

آسیا وسیع‌ترین قارهٔ جهان است. به نمودار مقایسهٔ وسعت این قاره با سایر قاره‌ها توجه کنید.

ناهمواری‌ها (اشکال زمین)

به نقشه ناهمواری‌های آسیا توجه کنید. در قاره آسیا می‌توان سه نوع از ناهمواری‌ها را مشاهده کرد :

- ۱- فلات*های بلند و کوه‌های مرتفع
- ۲- سرزمین‌های پست
- ۳- مجمع‌الجزایر آتشفشانی

- ۴- ناهمواری‌های قاره آسیا را نام ببرید.

- ۵- فلانهای آسیا را به ترتیب از غرب به شرق نام برده و روی نقشه نشان دهید.

- آناتولی - ایران - تبت - مغولستان

• ۶- بلند ترین قلهٔ جهان در کدام رشته کوه و در کدام فلات قرار دارد؟

۱- فلات‌های بلند و کوه‌های مرتفع: در آسیا فلات‌های بلندی چون آناتولی، ایران، تبت و مغولستان وجود دارند. این فلات‌ها را که از غرب به شرق آسیا کشیده شده‌اند، روی نقشه نشان دهید.
در حاشیه این فلات‌ها، رشته‌کوه‌های مرتفعی قرار دارند. چند رشته‌کوه بلند آسیا را نام ببرید. قلهٔ اورست (۸۸۴۸ متر) در رشته‌کوه هیمالیا، بلندترین قلهٔ جهان است و به آن بام دنیا لقب داده‌اند.

○ صعود به اورست از سخت‌ترین اهداف برای کوهنوردان است.
تاکنون تعدادی از زنان و مردان ایرانی توانسته‌اند به این قلهٔ صعود کنند.

○ رشته کوه هیمالیا

کوهستان

۲- سرزمین‌های پست: در آسیا رودهای پرآب، جلگه‌های پهناوری به

وجود آمده‌اند. مانند جلگهٔ سند، جلگهٔ گانگ، جلگهٔ برهماپوترا، جلگهٔ آندامان و نیکوبار.

- ۷- چند نمونه از سرزمینهای پست و جلگه ای در آسیا را نام ببرید.

۲- سرزمینهای پست: در آسیا رودهای پرآب، جلگه‌های پهناوری به وجود آورده‌اند. مانند جلگه بزرگ سیبری، جلگه گنگ و سند و جلگه چین.

- روی نقشه به جلگه سیبری در شمال آسیا توجه کنید. این جلگه از آبرفت کدام رود پدید آمده است؟

- در شمال شبه جزیره هند نیز جلگه پهناور و حاصلخیز «سند و گنگ» وجود دارد و نام این جلگه از دو رود به همین نام گرفته شده است. رودهای گنگ و سند از رشته کوه‌های هیمالیا سرچشمه می‌گیرند. این جلگه پهناور شمال هند، بخش وسیعی از کشور پاکستان و بنگلادش را دربر می‌گیرد.

گاهی رودها، آبرفت‌ها را در مصب* خود انباشته می‌کنند و از انباشته شدن آبرفت‌ها در مصب رودها، سرزمین‌های مثلث شکلی به وجود می‌آید که به آنها دلتا (Δ) می‌گویند. با انباشته شدن دائمی آبرفت‌ها، دلتاها پیوسته توسعه می‌یابند و در آب دریا پیش می‌روند.

• ۸- دلتا را تعریف کنید.

۲- سرزمین‌های پست: در آسیا رودهای پرآب، جلگه‌های پهناوری به وجود آورده‌اند. مانند جلگه بزرگ سبیری، جلگه گنگ و سند و جلگه چین.

• روی نقشه به جلگه سبیری در شمال آسیا توجه کنید. این جلگه از آبرفت کدام رود پدید آمده است؟

• در شمال شبه‌جزیره هند نیز جلگه پهناور و حاصلخیز «سند و گنگ» وجود دارد و نام این جلگه از دو رود به همین نام گرفته شده است. رودهای گنگ و سند از رشته‌کوه‌های هیمالیا سرچشمه می‌گیرند. این جلگه پهناور شمال هند، بخش وسیعی از کشور پاکستان و بنگلادش را دربر می‌گیرد.

گاهی رودها، آبرفت‌ها را در مصب* خود انباشته می‌کنند و از انباشته شدن آبرفت‌ها در مصب رودها، سرزمین‌های مثلث شکلی به وجود می‌آید که به آنها دلتا (Δ) می‌گویند. با انباشته شدن دائمی آبرفت‌ها، دلتاها پیوسته توسعه می‌یابند و در آب دریا پیش می‌روند.

- ۹- سه مجمع الجزایر آتشفانی در شرق و جنوب شرقی آسیا را نام ببرید.

۳- مجمع الجزایر آتشفشانی: در مشرق و جنوب شرقی آسیا به ویژه در کناره های اقیانوس آرام، مجمع الجزایر سر از آب بیرون آورده اند. مجمع الجزایر ژاپن، فیلیپین و اندونزی را روی نقشه پیدا و مشاهده کنید.

از آنجایی که این بخش از قاره آسیا از ناهمواری های جوان* است، کوه های آتشفشانی زیادی در آنها مشاهده می شود. همچنین در این مناطق، زمین لرزه های بسیاری رخ می دهد. بنابراین کشورهایی که در این منطقه واقع شده اند، همواره در معرض بلایای طبیعی* چون زمین لرزه، سونامی* و فعال شدن کوه های آتشفشانی هستند.

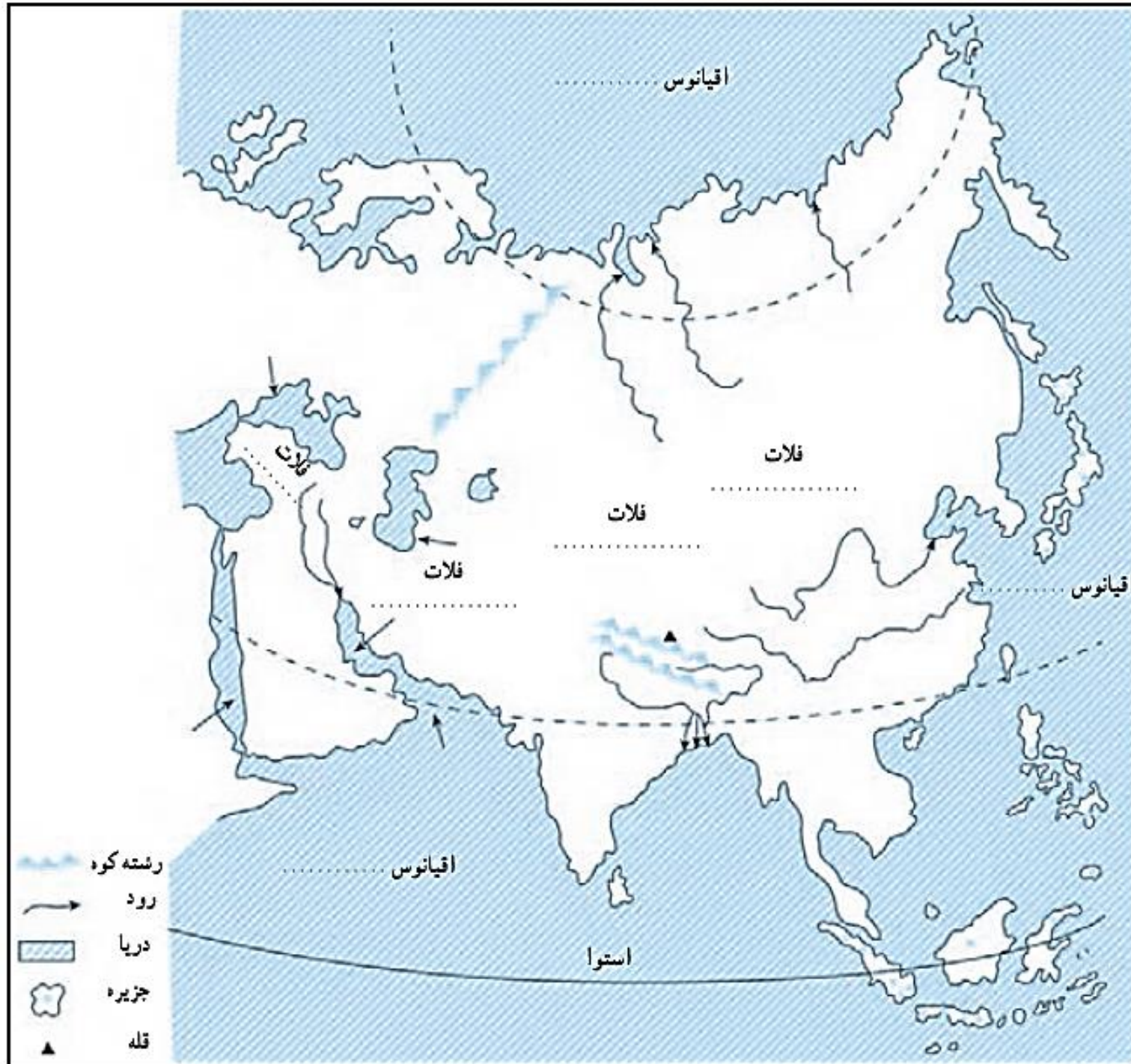
فعالیت

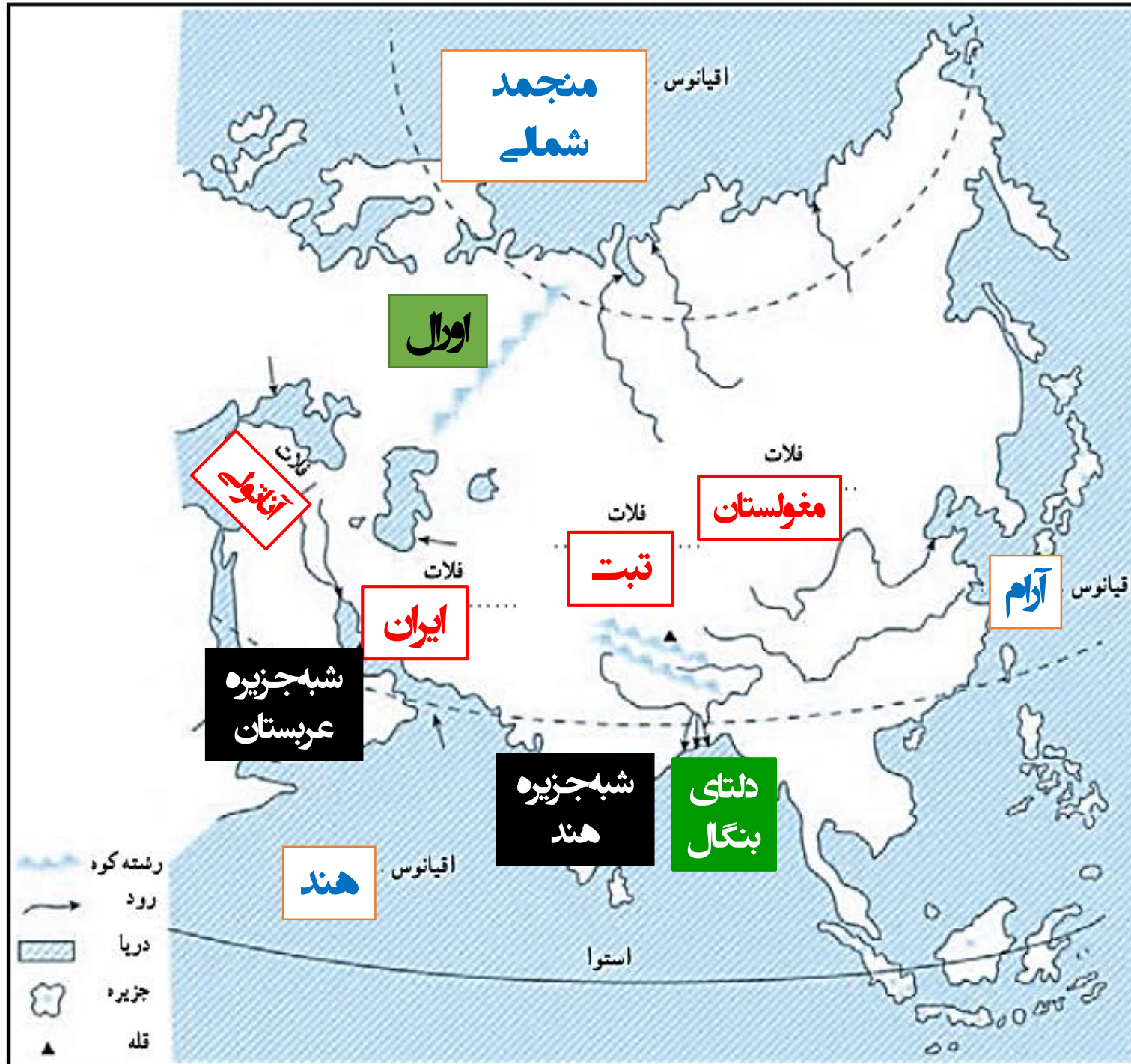
- ۲- کاربرگه شماره (۱۲) نقشه قاره آسیا را در کلاس کامل کنید.
- ۳- تحقیق کنید کشور فیلیپین از چند جزیره تشکیل شده است.

کاربرد
۱۲

- ۲- نقشه را به دلخواه رنگ آمیزی کنید.

- نام اقیانوس‌های اطراف قاره آسیا
- نام دریاها و خلیج‌ها (→)
- نام رشته کوهی که آسیا را از اروپا جدا می‌کند.
- نام فلات‌های بلند آسیا از مغرب به مشرق
- نام رشته کوه و بلندترین قله آسیا
- نام دو شبه جزیره وسیع آسیا
- دلتای بنگال
- رودهای مهم آسیا
- ۲– نقشه را به دلخواه رنگ آمیزی کنید.

آب و هوا

همان‌طور که روی نقشه مشاهده می‌کنید، آسیا قاره‌ای پهناور است که از قطب شمال تا مدار استوا امتداد یافته است و بخش‌های مختلف این قاره دما و بارش متفاوت دارند.

دما

- در سرزمین‌های مجاور قطب شمال در سبیری، هوا در تمام روزهای سال سرد و دارای یخبندان‌های طولانی است.
- بخش‌های داخلی و مرکزی آسیا، آب و هوای قاره‌ای یا بَرّی دارند. در این نوع آب و هوا، زمستان‌ها بسیار سرد و تابستان‌ها بسیار گرم و خشک است.
- سرزمین‌های مجاور دریاها از دریای سرخ تا جزیره تایوان در شرق چین، آب و هوای گرم دارند.

• ۱۰ - آسیا از نظر دما به چه بخش‌هایی تقسیم می‌شود؟

بارش

به طور کلی از نظر بارش، آسیا را می توان به دو بخش تقسیم نمود :

الف) آسیای مرطوب (سبز) : سرزمین های مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا که در معرض بادهای موسمی (مونسون) قرار دارند آسیای سبز را تشکیل می دهند. این بادهای که در اواخر بهار و فصل تابستان از اقیانوس ها به سمت خشکی می وزند، موجب ریزش باران فراوان در این ناحیه می شوند. زندگی روستایی و کشاورزی به ریزش این باران ها بستگی دارد و در صورت بارش کم یا نامنظم، کشاورزان خسارت می بینند. البته ریزش های شدید باران های موسمی نیز گاهی موجب طغیان رودخانه ها و بروز سیل در این منطقه می شوند.

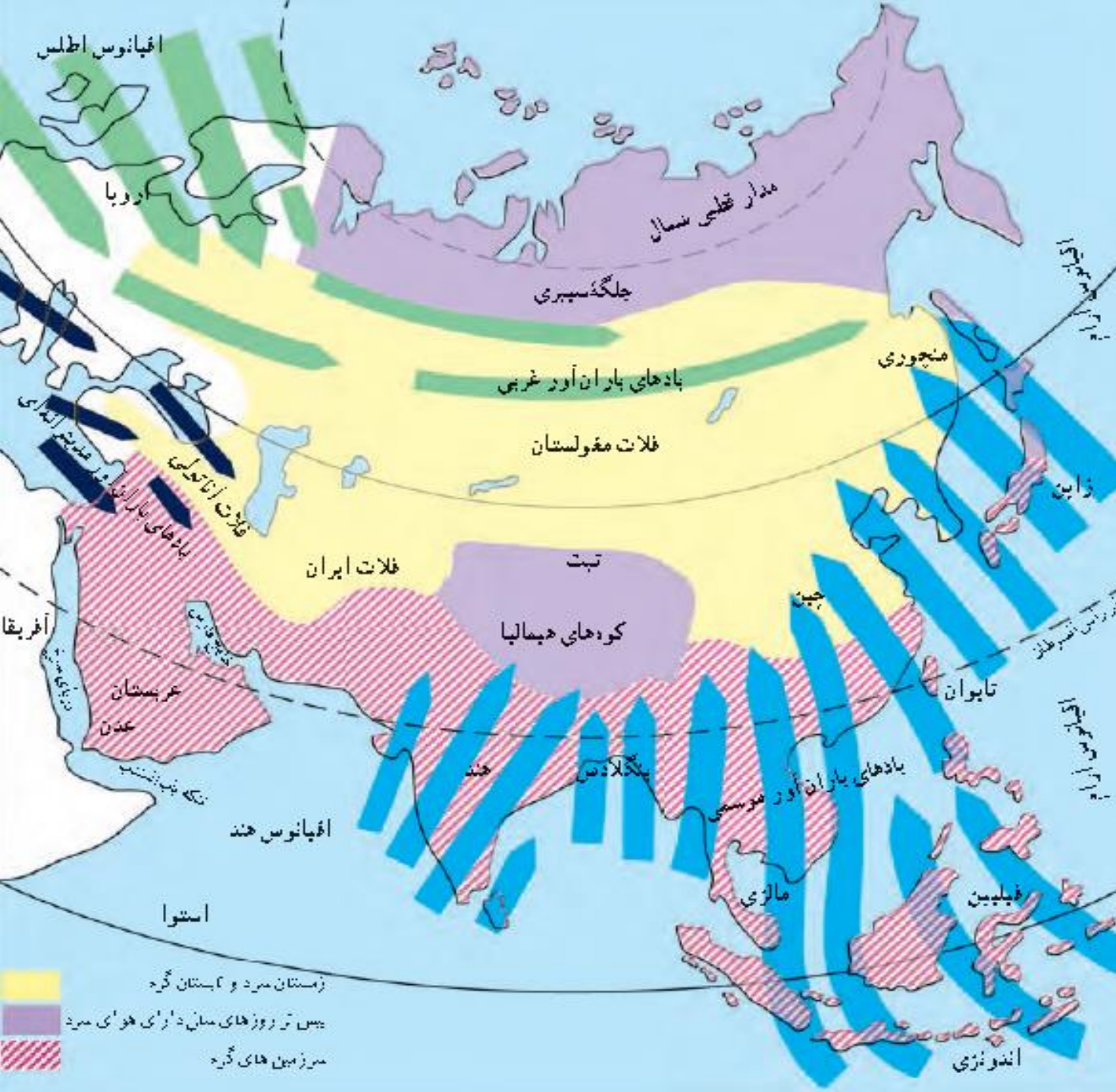

کشاورزی در آسیا تحت تأثیر بادهای موسمی است.

سیل در بنگلادش

ب) آسیای خشک : سرزمین های غربی و جنوب غربی آسیا شامل عربستان، داخل فلات آناتولی و فلات ایران و همچنین آسیای مرکزی به ویژه بیابان گبی* از نواحی خشک آسیا محسوب می شوند.

• ۱۱ - آسیا از نظر بارش به چه بخشهایی تقسیم می شود؟

فعالیت

با توجه به نقشه آب و هوا در صفحه قبل به پرسش ها پاسخ دهید :

۴- چرا هوای تبت مانند نواحی قطبی و شمال آسیا سرد است؟

۵- بادهای موسمی از سمت کدام اقیانوس ها به مشرق و جنوب شرقی آسیا می وزند؟

۶- چرا بادهای موسمی نمی توانند به آسیای مرکزی و بیابان گبی نفوذ کنند؟

۷- چرا سرزمین های جنوب آسیا در بیشتر مواقع سال آب و هوای گرم دارند؟

۸- وزش کدام یک از بادهای کشور ما را تحت تأثیر قرار می دهد؟

فعالیت

- با توجه به نقشه آب و هوا در صفحه قبل به پرسش‌ها پاسخ دهید :
- ۴- چرا هوای تبت مانند نواحی قطبی و شمال آسیا سرد است؟
- ۵- بادهای موسمی از سمت کدام اقیانوس‌ها به مشرق و جنوب شرقی آسیا می‌وزند؟
- ۶- چرا بادهای موسمی نمی‌توانند به آسیای مرکزی و بیابان گبی نفوذ کنند؟
- ۷- چرا سرزمین‌های جنوب آسیا در بیشتر مواقع سال آب و هوای گرم دارند؟
- ۸- وزش کدام یک از بادهای کشور ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

- فعالیت ۴: زیرا سرزمین تبت ارتفاع زیادی دارد و همین موضوع باعث سرد بودن هوا در این منطقه می‌شود.
- فعالیت ۵: اقیانوس آرام و اقیانوس هند.
- فعالیت ۶: زیرا فلات تبت و رشته کوه هیمالیا همچون یک سد جلوی این بادهای را می‌گیرند.
- فعالیت ۷: به دلیل نزدیکی به خط استوا
- فعالیت ۸: بادهای باران آور مدیترانه‌ای

سوال مهم: با توجه به نقشه زیر موارد خواسته شده را هم بنویسید و هم نشان دهید.

مرز

آسیا با آمریکا:

آسیا با اروپا:

آفریقا با آسیا:

آسیا با استرالیا:

اقیانوس

بین آسیا و آمریکا:

بین آمریکا و اروپا:

بین آفریقا و آسیا:

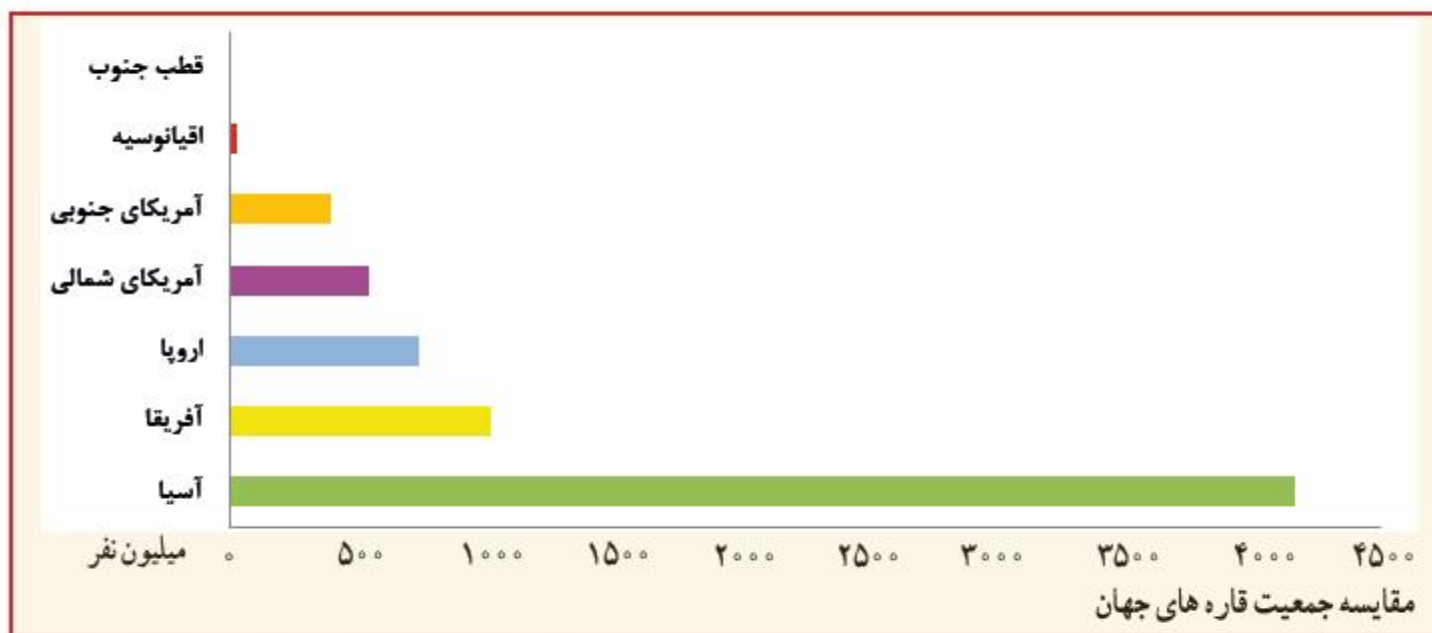
شمالی ترین اقیانوس:

سوالات درس ۱۸

ویژگی‌های انسانی و اقتصادی آسیا

درس ۱۸

در آسیا، اقوام گوناگون با فرهنگ‌های مختلف زندگی می‌کنند. دین، زبان، آداب و رسوم و سبک زندگی مردم در بخش‌های مختلف آسیا، متفاوت است.

۱ - پر جمعیت قاره جهان کدام است؟

جمعیت

آسیا نه تنها وسیع‌ترین قاره جهان است بلکه پرجمعیت‌ترین قاره‌هاست.
روی نمودار، جمعیت قاره‌ها را با یکدیگر مقایسه کنید و آنها را به ترتیب

○ جمعیت چین

○ جمعیت هند

جمعیت

آسیا نه تنها وسیع ترین قاره جهان است بلکه پرجمعیت ترین قاره هاست. روی نمودار، جمعیت قاره ها را با یکدیگر مقایسه کنید و آنها را به ترتیب جمعیت نام ببرید.

۶۰ درصد جمعیت جهان در آسیا زندگی می کنند اما همان طور که در نقشه پراکندگی جمعیت آسیا مشاهده می کنید، جمعیت در همه جای این قاره پهنایور، یکسان توزیع نشده است.

نواحی مرتفع چون فلات تبت و هیمالیا و بیابان های وسیع، خالی از جمعیت یا کم جمعیت است؛ در حالی که در جنوب و جنوب شرقی آسیا، جمعیت انبوهی به طور متراکم زندگی می کنند. پرجمعیت ترین

کشورهای جهان یعنی چین (با حدود ۱/۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰ نفر) و هند (با حدود ۱/۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ نفر) در این منطقه واقع هستند. این دو کشور

تنها کشورهای جهان اند که هر یک بیش از یک میلیارد نفر جمعیت دارند.

جزیره جاوه در اندونزی متراکم ترین منطقه جهان از نظر جمعیت

است. در این جزیره کوچک ۱۴۱ میلیون نفر (یعنی به اندازه جمعیت کشور روسیه) سکونت دارند.

۲- کدام نواحی آسیا پر جمعیت و کدام نواحی کم جمعیت است؟

۳- پرجمعیت ترین کشورهای آسیا و جهان را نام برده و بگویید متراکم ترین منطقه جهان کجاست؟

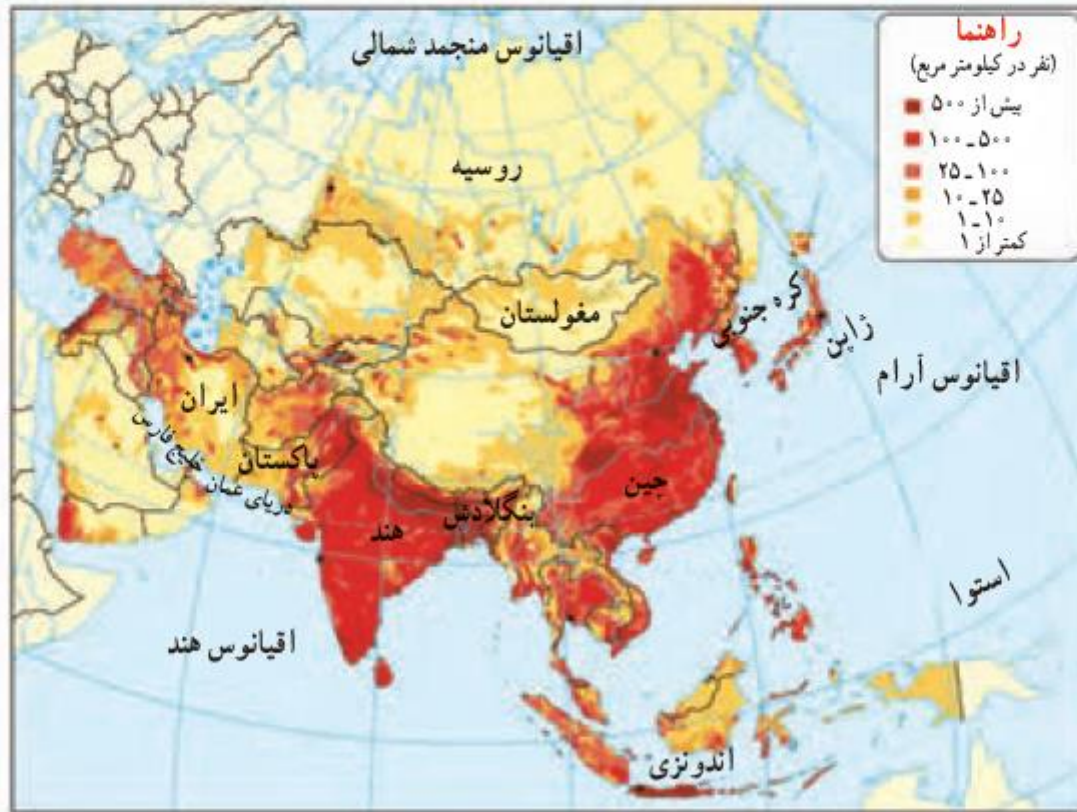
فعالیت

- ۱- نقشه پراکندگی جمعیت در آسیا را با نقشه ناهمواری‌ها و آب و هوا برهم منطبق و مقایسه کنید :
- (الف) چرا در مشرق و جنوب شرقی آسیا تراکم جمعیت، زیاد است؟
 (ب) کدام نواحی آسیا بسیار کم جمعیت یا خالی از جمعیت است؟ چرا؟

جواب فعالیت شماره یک

(الف) به دلیل بارندگی فراوان امکان کشاورزی و تولید غذا وجود دارد.

(ب) نواحی مرکزی و جنوب غربی به دلیل وجود بیابان‌های وسیع؛ ناحیه شمالی به دلیل نزدیکی به قطب شمال.

نژاد و زبان

نژاد و زبان

بیشتر جمعیت آسیا از نژاد زردپوست و بقیه سفیدپوست هستند. البته در جنوب آسیا تیره‌های سیاه‌پوست و دورگه که از ازدواج نژادهای مختلف با هم به وجود آمده‌اند نیز زندگی می‌کنند.

مردم آسیا به صدها زبان و لهجه حرف می‌زنند. روی نقشه صفحه بعد نام بعضی از زبان‌هایی را که تعداد زیادی از مردم به آنها تکلم می‌کنند، می‌بینید.

۴- نژاد مردم آسیا چیست؟

○ چهره کودک روسی

○ چهره کودکان هندی

○ چهره کودکان اندونزیایی

○ چهره کودک کره‌ای

دین

آسیا مهد ادیان بزرگ جهان است. سه دین بزرگ الهی یهود، مسیحیت و اسلام، علاوه بر آسیا در سایر قاره‌ها انتشار یافته‌اند.

اسلام در آسیا: به نقشه صفحه بعد توجه کنید. حدود ۶۰ درصد مسلمانان جهان در قاره آسیا زندگی می‌کنند.

اگرچه خاستگاه دین اسلام کشور عربستان است، اما اسلام به تدریج همه کشورهای آسیای غربی را دربر گرفته و سپس به آسیای مرکزی و مشرق و جنوب شرقی آسیا نیز راه یافته است.

به همین دلیل از غرب تا شرق آسیا می‌توان چشم‌اندازها و مناظری را که نشان‌دهنده فرهنگ و تمدن اسلامی است، مشاهده کرد. در آسیا مساجد باشکوهی که از شاهکارهای معماری اسلامی هستند، ساخته شده است.

۵- دین‌های الهی رایج در آسیا کدامند؟

○ مسجد زاهر مالزی

○ مسجدی در مالزی

○ نقشه پراکندگی ادیان در قاره آسیا

ادیان دیگر که در آسیا پیروان زیادی دارند، عبارت‌اند از :

۱- آیین برهمنی در شبه جزیره هند

۲- آیین بودا که خاستگاه اصلی آن نیز هند است اما در کشورهای شرق آسیا چون چین، ژاپن، کره و تایلند انتشار یافته است.

این آیین‌ها در قاره‌های دیگر کمتر نفوذ کرده‌اند.

۶- ادیان غیر الهی رایج در آسیا
را نام برده و بگویید هر کدام در
کجا رواج دارند؟

○ تلاوت قرآن، پسر مسلمان اندونزیایی

○ هندوها رود گنگ را مقدس می‌شمارند و معتقدند در این رود، گناهانشان پاک و شسته می‌شود. هر ساله میلیون‌ها نفر هندی برای سست‌وشو در رود گنگ به این منطقه می‌آیند.

○ معبد بوداییان در تایلند که گردشگران از آن بازدید می‌کنند.

اقتصاد قاره آسیا

* بخش عمده‌ای از مردم آسیا به کار کشاورزی مشغول‌اند و کشاورزی جایگاه مهمی در اقتصاد کشورها دارد.
مهم‌ترین محصول کشاورزی در قاره آسیا برنج است که غذای اصلی مردم آسیا را تشکیل می‌دهد. ۹۰ درصد برنج جهان در آسیا تولید و در همین قاره مصرف می‌شود. چرا؟

چین، هند، پاکستان، تایلند، اندونزی، فیلیپین، بنگلادش و ویتنام از کشورهای تولیدکننده برنج هستند.

۷- مهمترین محصول کشاورزی در قاره آسیا چیست و چه کشورهایی آن را تولید می‌کنند؟ (۳مورد نام ببرید)

◊ در آسیا، کشت برنج به صورت پلکانی روی تپه‌ها و کوه‌ها نیز انجام می‌شود.

* مهم‌ترین کشور صنعتی آسیا ژاپن است که از بزرگ‌ترین قدرت‌های اقتصادی دنیا نیز به‌شمار می‌رود. ژاپن و روسیه عضو کشورهای گروه هشت* هستند.

۸- مهمترین کشور صنعتی آسیا چه نام دارد؟

* مهم‌ترین کشور صنعتی آسیا، ژاپن است که از بزرگ‌ترین قدرت‌های اقتصادی دنیا نیز به‌شمار می‌رود. ژاپن و روسیه عضو کشورهای گروه هشت* هستند.

○ یک قطار پیشرفته در توکیو، ژاپن

○ خودروی دو نیرو^۱ (خودروی هیبریدی)، ژاپن

* کشور چین در دو دهه اخیر توانسته است با برنامه‌ریزی‌های جدید، میزان تولیدات و صادرات خود را به شدت افزایش بدهد و از این راه درآمد اقتصادی و وضع زندگی مردم خود را بهتر کند. امروزه تقریباً انواع کالاهای تولیدشده در چین به کشورهای مختلف جهان صادر می‌شود و در اغلب بازارهای همه کشورهای می‌توان فروش کالاهای چینی را مشاهده کرد.

* همچنین در دهه‌های اخیر، چهار کشور کره جنوبی، تایوان، هنگ‌کنگ (بخشی از چین امروزی) و سنگاپور توانسته‌اند، صادرات را هدف اقتصادی خود قرار بدهند و از این راه درآمد بسیار زیادی به‌دست بیاورند. این کشورها به‌خصوص در تولید و صدور لوازم الکترونیکی و رایانه‌ای، لوازم خانگی و اتومبیل پیشرفت زیادی کرده‌اند. به این چهار کشور، «ببرهای اقتصادی آسیا» لقب داده‌اند.

۹- ببرهای اقتصادی آسیا به چه کشورهایی می‌گویند؟ چرا به نام معروف شدند؟

خلاصه جواب سوال ۹:

چهار کشور کره جنوبی، هنگ‌کنگ، تایوان و سنگاپور؛
به دلیل جهش سریع صنعتی به آنها ببرهای آسیا می‌گویند.

مالزی نیز در دو دهه اخیر، پیشرفت زیادی در صنعت داشته و درآمد خوبی از این راه کسب کرده است.

* تحولات اقتصادی در آسیا موجب شده است که مهاجرت از روستا به شهرها در آسیا ادامه پیدا کند. امروزه شهرهای با جمعیت بیش از ده میلیون نفر در آسیا بیشتر از سایر قاره‌ها است. این شهرها مراکز مهم تجارت و بازرگانی آسیا و جهان محسوب می‌شوند. توکیو پایتخت ژاپن که با منطقه شهری اطراف آن بیش از سی میلیون نفر را در خود جای داده و پرجمعیت‌ترین شهر آسیا است.

○ بندر شانگهای در چین با بیش از ۲۳ میلیون نفر جمعیت

○ ۱ - پرجمعیت شهر آسیا کجاست؟

جاذبه‌های گردشگری

در آسیا جاذبه‌های طبیعی و جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی بسیار زیادی برای گردشگری وجود دارد. همسایه تعدادی از کشورهای آسیایی از راه جذب گردشگران از سراسر دنیا، درآمد خوبی به دست می‌آورند.

○ منظره یک خیابان در کوالالمپور، مالزی

○

○ منظره یک خیابان در کوالالمپور، مالزی

○

○ جزیره سنتوزا در نزدیکی سنگاپور

○

فعالیت شماره ۲:

تصویر ۲ مسجد تاج محل در هند و تصویر ۴ دیوار چین

فعالیت

۲- حدس بزنید، تصاویر (۲) و (۴) کدام جاذبه‌های گردشگری آسیا هستند. درباره این بناها اطلاعاتی به دست بیاورید.

۳- بارانمایی خانواده حداقل ۱۰ الی ۱۵ مورد از اجناس و کالاهایی را که از آنها استفاده می‌کنید، انتخاب کنید و ببینید تولید کدام کشور است. آیا در نمونه خود به کالاهای ساخت کشور چین نیز برخورد کردید؟

۴- یکی از جلوه‌های دوستی و روابط بین کشورها در آسیا، بازی‌های آسیایی است که هر چهار سال یک‌بار در یک کشور برگزار می‌شود. درباره این بازی‌ها چه می‌دانید؟ آخرین بازی آسیایی در چه سالی و در کجا برگزار شد؟ بازی بعدی در کجا برگزار خواهد شد؟

سوالات درس ۱۹

موقعیت

به نقشه توجه کنید. این نقشه، منطقه جنوب غربی آسیا را نشان می‌دهد. بنابر نظر برخی صاحب‌نظران^۱، این منطقه را می‌توان تقریباً درون یک مثلث جای داد به طوری که اضلاع این مثلث از تنگه* بسفر و داردانل در ترکیه تا کوه‌های پامیر در مشرق و از آنجا تا خلیج* عدن و باب‌المندب را دربر می‌گیرد.

فعالیت شماره ۱:

کوه‌های پامیر در شرق، تنگه باب‌المندب در جنوب، تنگه بسفر و داردانل در غرب.

فعالیت شماره ۲:

به قاره‌های آفریقا و اروپا

فعالیت شماره ۳:

اقیانوس هند، دریای مدیترانه، دریای عمان، خلیج فارس، دریای سرخ، دریای سیاه

فعالیت شماره ۴:

عربستان و ایران (مساحت عربستان از ایران بیشتره)

فعالیت

۱- روی نقشه، مسیر سه ضلع مثلثی که منطقه جنوب غربی آسیا را در خود جای داده دنبال و رأس هر ضلع را پیدا کنید و نام ببرید.

۲- منطقه جنوب غربی آسیا به کدام قاره‌ها متصل است؟

۳- دریاها و اقیانوس‌های مهمی را که در این منطقه قرار دارد، روی نقشه پیدا کنید و نام ببرید.

۴- دو کشور وسیع منطقه جنوب غربی آسیا کدام‌اند؟

۱ - ناهمواری‌های منطقه جنوب غربی آسیا را نام ببرید.

○ بیابان رَبع الخالی، عربستان

* کوه‌های بلند ایران که به ارتفاعات ترکیه و قفقاز می‌پیوندند، سرزمین‌های مرتفع این منطقه را تشکیل می‌دهند.
 * از سرزمین‌های پست و جلگه‌ای پهناور در این منطقه جلگه بین‌النهرین در غرب ایران و جلگه سند در شرق ایران را می‌توان نام برد. این جلگه‌ها از آب‌رفت کدام رودها به‌وجود آمده‌اند؟ نام ببرید.
 * بیابان بزرگ عربستان، دشت کویر و دشت لوت نیز از نواحی پست و خشک این منطقه هستند. بیابان بزرگ عربستان، رَبع الخالی در شبه جزیره عربستان حدود ۶۴۰/۰۰۰ کیلومتر مربع یعنی تقریباً ۲/۵ برابر کشور انگلستان، وسعت دارد.

خلاصه جواب سوال ۱ :
 ۱) کوه‌های ایران و ترکیه و قفقاز
 ۲) جلگه‌های بین‌النهرین و سند
 ۳) بیابان‌های ایران و عربستان

آب و هوا

با توجه به وسعت زیاد و تنوع ناهمواری‌ها، در این منطقه آب و هواهای گوناگونی به وجود آمده است :

* نواحی مرتفع و کوهستانی منطقه، در زمستان آب و هوای سرد و در تابستان آب و هوای معتدل دارد. بارش برف و باران فراوان موجب پدید آمدن پوشش گیاهی فراوان در دامنه کوه‌ها شده است.

* در بخش‌های وسیعی از منطقه جنوب‌غربی آسیا، آب و هوای گرم و خشک یا نیمه‌خشک حکمفرماست. بیابان‌های وسیع منطقه، آب و هوای گرم و خشک دارند. کمبود آب شیرین یکی از مسائل مهم منطقه جنوب‌غربی آسیا است که گاهی باعث اختلافات و نزاع‌هایی بین کشورها بر سر منابع آبی رودخانه‌ها شده است.

۲- آب و هوای منطقه جنوب غربی آسیا چگونه است؟

خلاصه جواب سوال ۲:

- ۱) آب و هوای سرد در مناطق کوهستانی
- ۲) آب و هوای گرم و خشک در مناطق بیابانی
- ۳) آب و هوای گرم و شرجی در سواحل دریاها
- ۴) آب و هوای مدیترانه‌ای در سواحل دریای مدیترانه (زمستان معتدل و پر باران و تابستان گرم و خشک)

کوه ارارات، ترکیه

بیابان به جایی گفته می‌شود که میزان بارندگی سالیانه آن کمتر از ۵۰ میلی‌متر و میزان تبخیر آن بیش از بارش باشد. در برخی مناطق بیابانی گاهی سال‌ها حتی یک قطره باران نیز نمی‌بارد. بیابان‌ها از نظر پوشش گیاهی فقیرند و در آنها ماسه‌های روان همه‌جا را پوشانده و شکل‌های مختلفی را پدید آورده‌اند.

* آن بخش از سرزمین‌هایی که در سواحل دریاها این منطقه قرار گرفته‌اند، آب و هوای متفاوتی دارند. سرزمین‌های واقع در سواحل گرم خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند و دریای سرخ، آب و هوای گرم دارند اما رطوبت هوا به دلیل نزدیکی به دریا زیاد بوده و حالت شرجی به وجود آورده است.

اما سرزمین‌های واقع در اطراف دریای مدیترانه، آب و هوای مدیترانه‌ای دارند. در آب و هوای مدیترانه‌ای زمستان‌ها معتدل و باران و تابستان‌ها گرم و خشک است.

○ باغ‌های زیتون، لبنان

* آن بخش از سرزمین‌هایی که در سواحل دریا‌های این منطقه قرار گرفته‌اند، آب و هوای متفاوتی دارند. سرزمین‌های واقع در سواحل گرم خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند و دریای سرخ، آب و هوای گرم دارند اما رطوبت هوا به دلیل نزدیکی به دریا زیاد بوده و حالت شرجی به وجود آورده است. اما سرزمین‌های واقع در اطراف دریای مدیترانه، آب و هوای مدیترانه‌ای دارند. در آب و هوای مدیترانه‌ای زمستان‌ها معتدل و پرباران و تابستان‌ها گرم و خشک است.

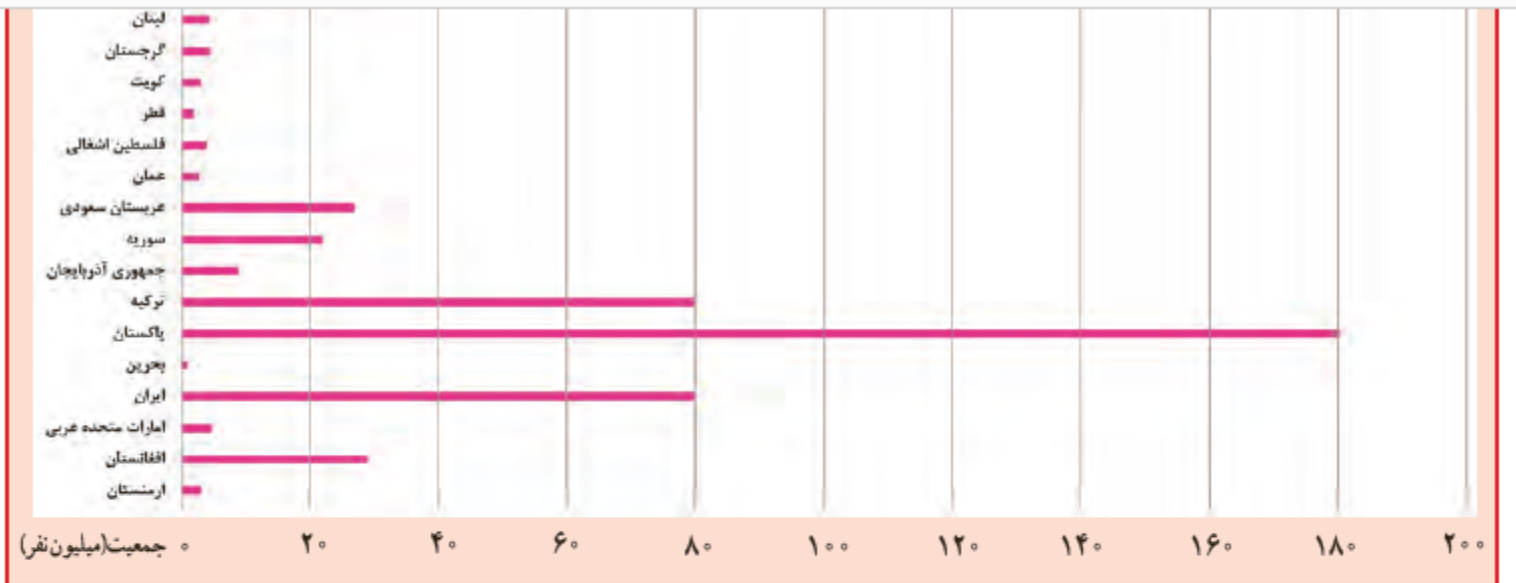
فعالیت شماره ۵:

فعالیت

۵- با توجه به نقشه، برای هر یک از انواع آب و هوا، شهر یا منطقه‌ای در آسیای جنوب غربی پیدا کنید و بنویسید:

آب و هوای گرم و خشک ، آب و هوای گرم و شرجی ، آب و هوای مدیترانه‌ای ، آب و هوای سرد کوهستانی

(عربستان) (قطر) (فلسطین) (ترکیه)

مقایسه جمعیت کشورهای آسیای جنوب غربی

زبان : زبان‌های عربی، فارسی، ترکی و اردو پرتکلم‌ترین گروه‌های زبانی در منطقه آسیای جنوب غربی هستند.

فعّالیت

- ۶- با توجه به نمودار، سه مورد از پرجمعیت‌ترین کشورهای منطقه را نام ببرید.
- ۷- از هر گروه زبانی در منطقه آسیای جنوب غربی، یک کشور مثال بزنید.

فعّالیت شماره ۶:

پاکستان، ایران، ترکیه

فعّالیت شماره ۷:

زبان عربی: عربستان، امارات، قطر

زبان فارسی: ایران، افغانستان

زبان ترکی: ترکیه، جمهوری آذربایجان

زبان اردو: پاکستان

دین : منطقه جنوب غربی آسیا، کانون ظهور ادیان توحیدی بوده است.

۳- سه دین الهی که در منطقه جنوب غربی آسیا ظهور کرده‌اند را نام ببرید.

ادیان الهی یهود، مسیحیت و اسلام در این منطقه ظهور کرده‌اند. بیش از ۹۰ درصد مردم منطقه، مسلمان هستند. این منطقه قلب تمدن اسلامی محسوب می‌شود.

تمدن اسلامی محسوب می‌شود.

فعالیت‌های اقتصادی

* اغلب کشورهای منطقه جنوب غربی آسیا دارای ذخایر نفت و گاز، این ثروت خدادادی هستند، اما متأسفانه بیشتر آنها از نظر اقتصادی به صادرات نفت وابسته بوده و ماشین‌آلات، مواد غذایی، دارو و انواع کالاهای مصرفی دیگر از کشورهای پیشرفته وارد می‌کنند. کشور عربستان علاوه بر صادرات نفت، همه ساله درآمد زیادی را از طریق مراسم حج و سفر میلیون‌ها زائر به این کشور نصیب خود می‌کند.

* بعضی کشورهای منطقه توانسته‌اند از طریق رونق گردشگری یا تجارت و بازرگانی، اقتصاد خود را متحول کنند و درآمد زیادی به دست بیاورند، مانند ترکیه و امارات متحده عربی.

○ برج‌های تجاری دبی، امارات متحده عربی

○ استانبول، ترکیه

۴- در منطقه جنوب غربی آسیا فعالیت‌های اقتصادی چونه است؟

خلاصه جواب سوال ۴:

- اغلب کشورهای این منطقه ذخایر بزرگ نفت و گاز دارند و صادر می‌کنند؛
- برخی از کشورها مانند ترکیه و امارات از راه گردشگری درآمد خوبی دارند؛
- برخی کشورها مانند عراق و افغانستان به دلیل جنگ‌های طولانی وضع اقتصادی خوبی ندارند.

* برخی کشورهای دیگر منطقه نیز به دلیل جنگ، اشغال نظامی توسط آمریکا و نبود امنیت، نتوانسته‌اند از نظر اقتصادی پیشرفت کنند و وضعیت چندان مناسبی ندارند، مانند: عراق و افغانستان.

○ کابل، افغانستان

* برخی کشورهای دیگر منطقه نیز به دلیل جنگ، اشغال نظامی توسط آمریکا و نبودن امنیت، نتوانسته‌اند از نظر اقتصادی پیشرفت کنند و وضعیت چندان مناسبی ندارند، مانند: عراق و افغانستان.

فعالیت

- ۸- با توجه به نقشه صفحه ۱۲۲، وسیع‌ترین کشور منطقه آسیای جنوب غربی کجا است و چقدر جمعیت دارد؟ آیا جمعیت این کشور نسبت به مساحت آن زیاد است یا کم؟ چرا؟
- ۹- گفت‌وگو کنید: به نظر شما کشورهایی که اقتصاد آنها وابسته به نفت است، با چه مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند؟
- ۱۰- کدام عوامل مردم منطقه آسیای جنوب غربی را به هم نزدیک‌تر می‌کند؟
- ۱۱- کاربرگه شماره (۱۳) نقشه‌خوانی آسیای جنوب غربی را انجام دهید.

فعالیت شماره ۸:

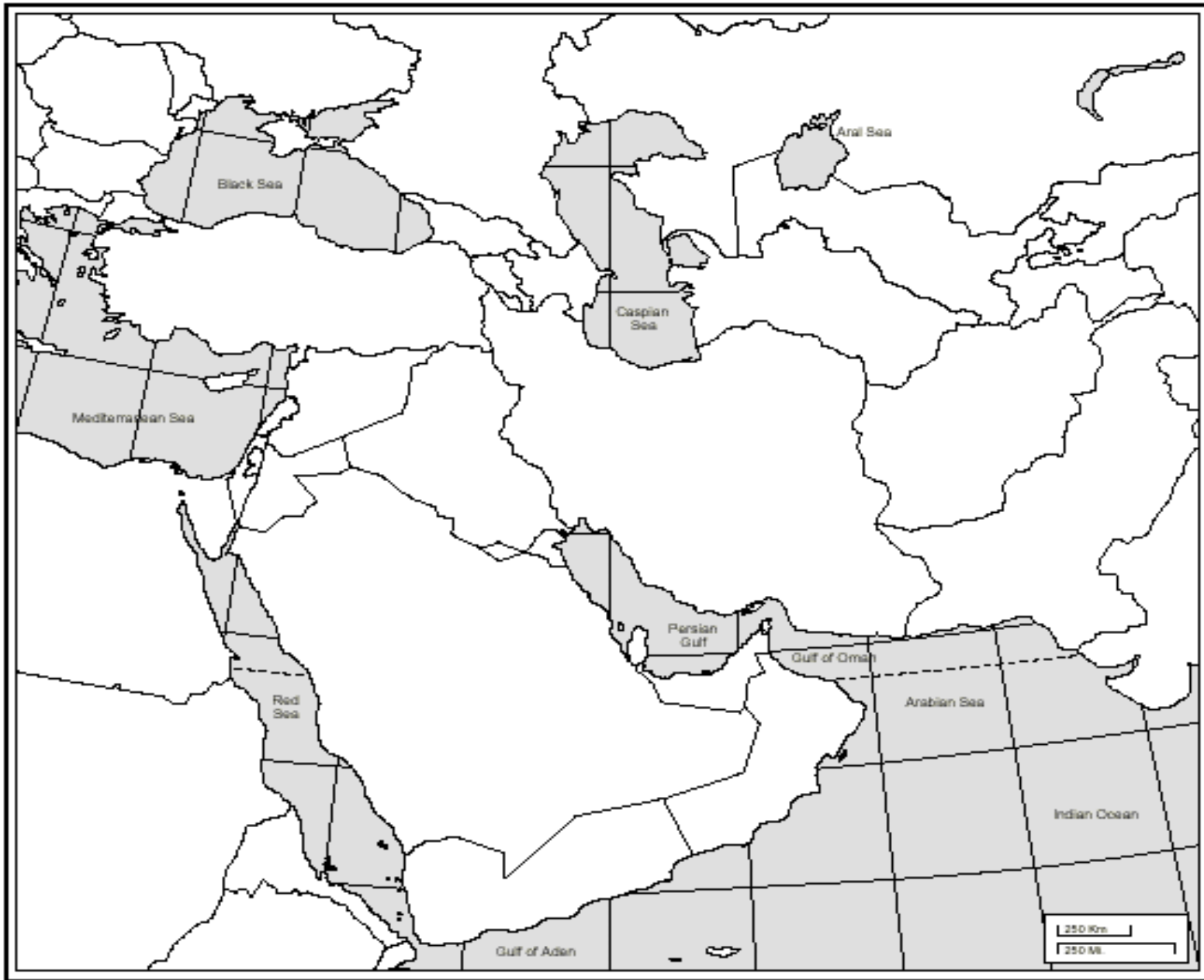
عربستان است با ۳۳ میلیون نفر جمعیت که این جمعیت نسبت به مساحت این کشور بسیار کم است زیرا بیشتر خاک عربستان را بیابان‌های بزرگ تشکیل داده‌اند و امکان کشاورزی و تولید غذا کم است.

فعالیت شماره ۹:

بیشتر این کشورها وارد کننده لوازم صنعتی از دیگر کشورها هستند و پولی که از صادرات نفت به دست می‌آورند را در واردات کالاهای دیگر خرج می‌کنند.

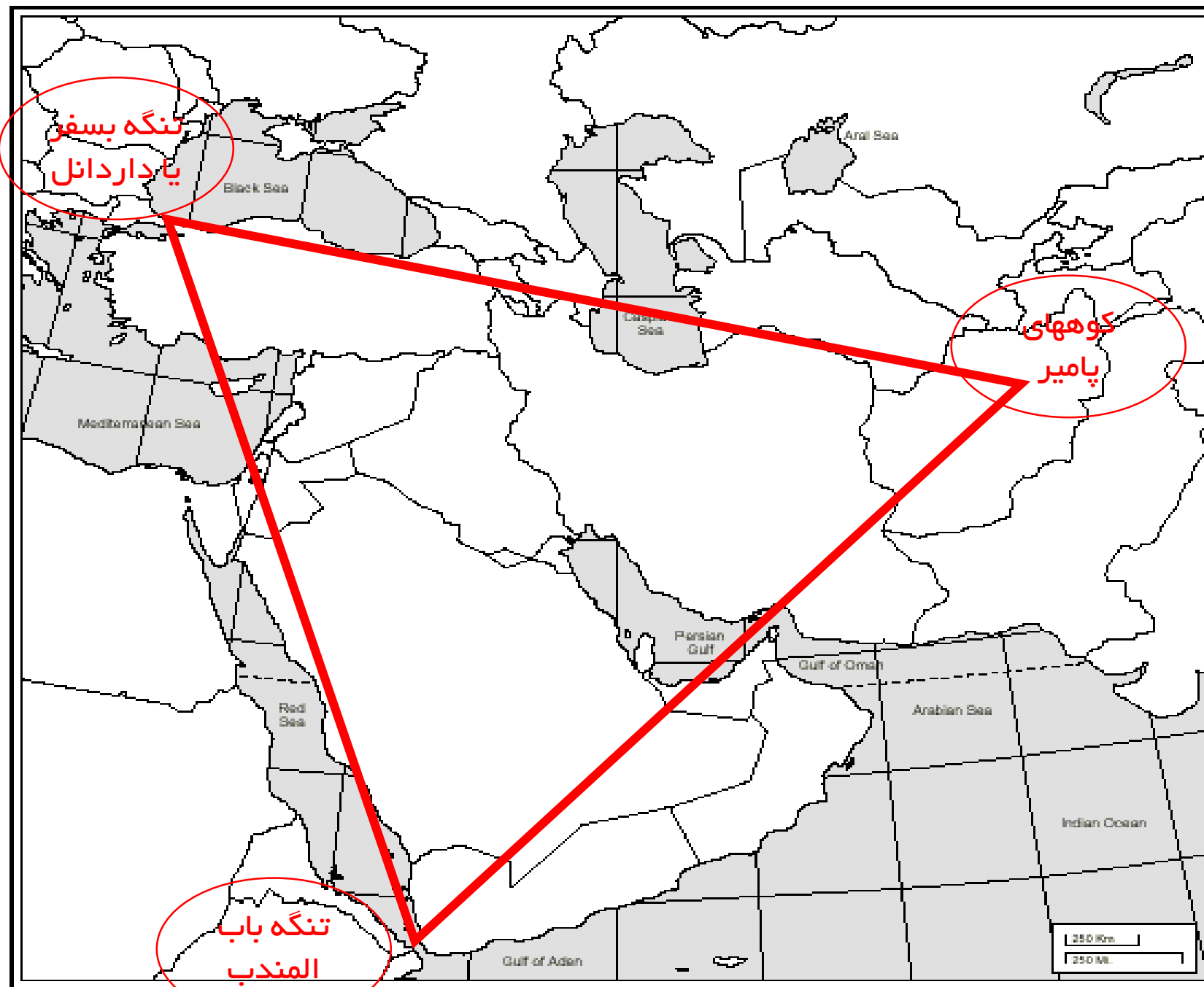
فعالیت شماره ۱۰:

دین اسلام - منابع مشترک نفت و گاز - تاریخ و فرهنگ مشترک - زبان عربی

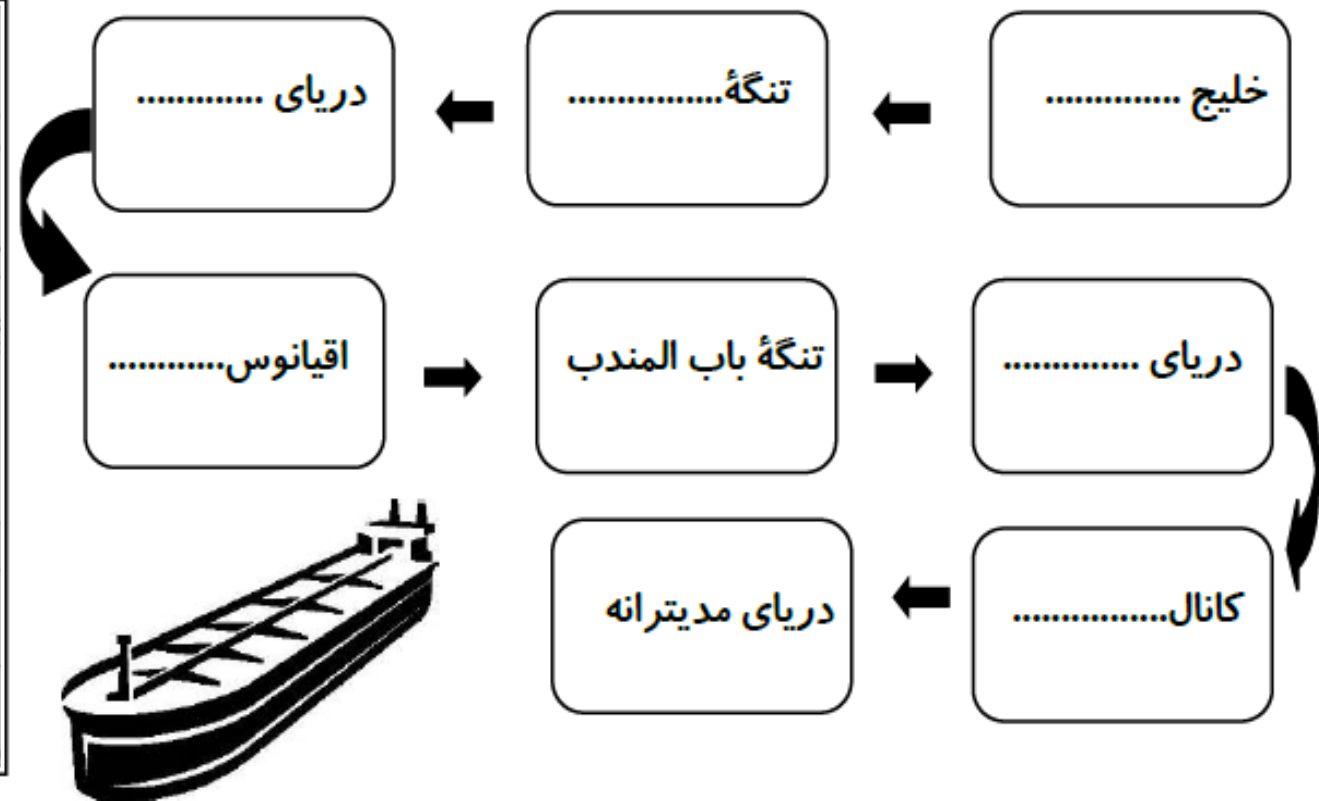
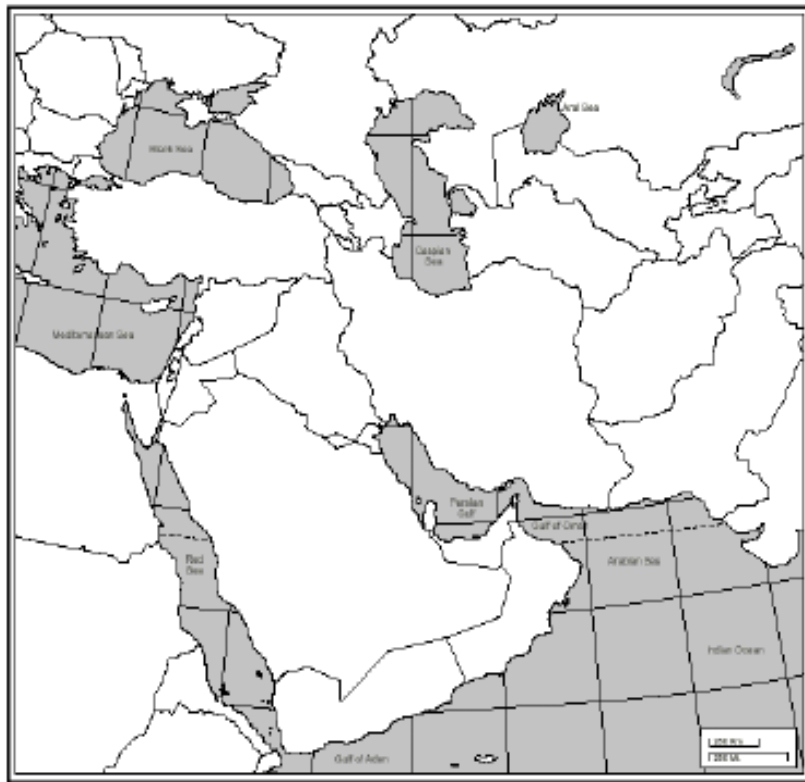

سوال انتقائی: بر روی نقشه، مسیر سه
ضلعی که منطقه جنوب غربی آسیا را در
خود جای داده دنبال و رأس هر ضلع را
پیدا کنید و نامش را بنویسید.

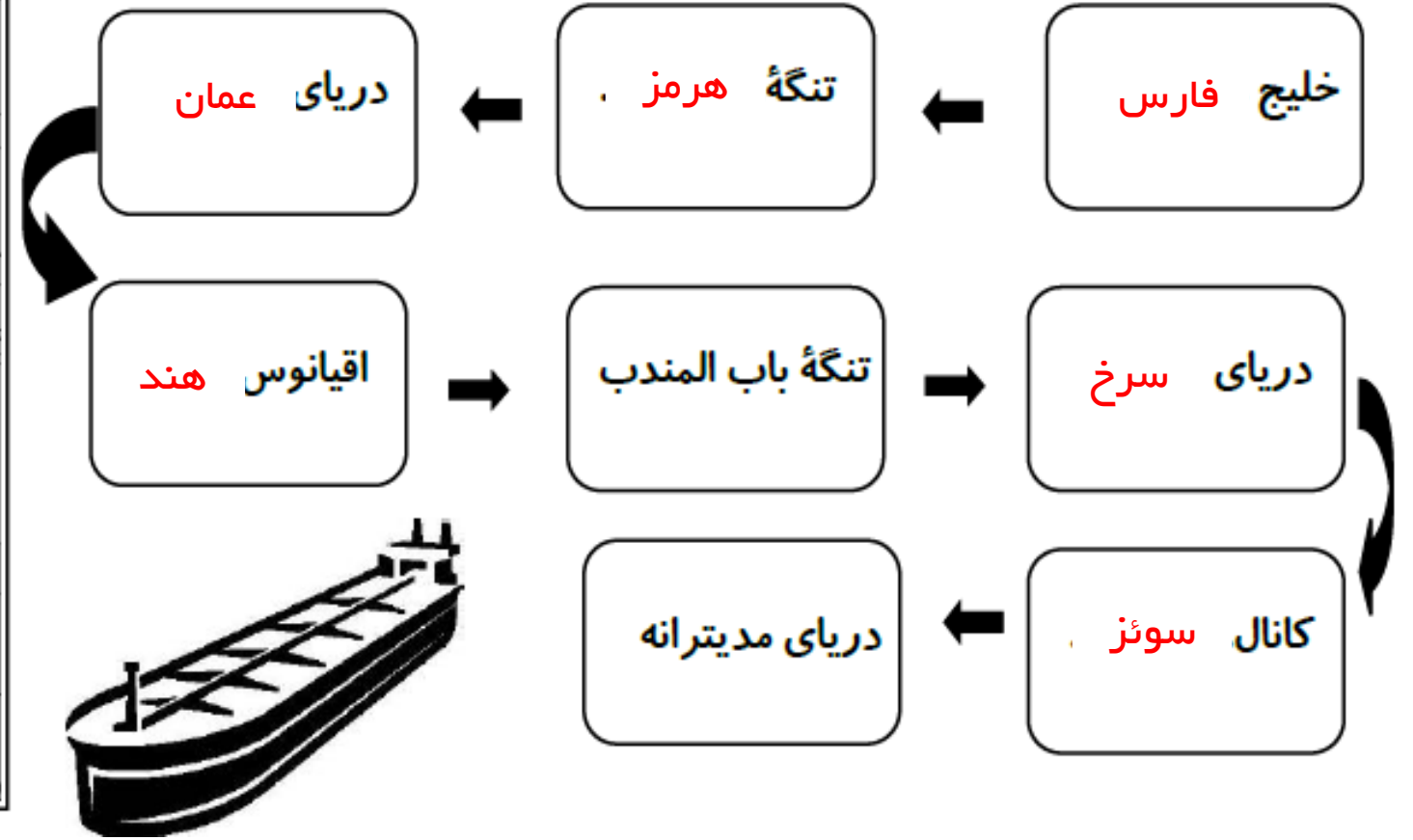
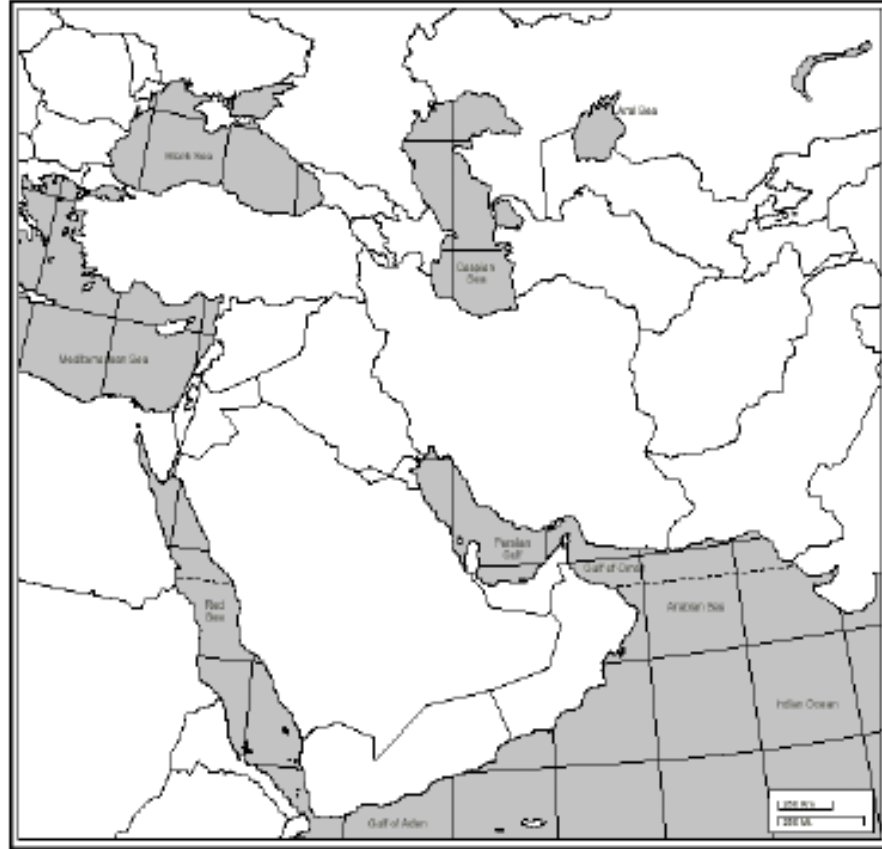
جواب در صفحه ۱۲۲ کتاب و صفحه بعد!

سوال مهم - یک کشتی نفتکش از خلیج فارس به سمت دریای مدیترانه حرکت می‌کند تا نفت خود را به کشورهای اروپایی برساند. با توجه به نقشه مشخص کنید که این کشتی از چه مکان‌های جغرافیایی می‌گذرد و در داخل بیضی‌ها بنویسید.

جواب در صفحه بعد!

سوالات درس ۲۰

۱ - چرا منطقه جنوب غربی آسیا منطقه‌ای استراتژیک است؟

ایران در منطقه جنوب غربی آسیا که یکی از مناطق راهبردی^۱ (استراتژیک) جهان است^۲، واقع شده است. این به چه معنا است؟ چرا این منطقه، استراتژیک است؟

۱- این منطقه در کانون اتصال سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا قرار دارد. آبراهه‌های مهمی چون تنگه‌های هرمز، پُسر، داردانل و باب‌المندب در این منطقه قرار دارند. از طریق این آبراهه‌های مهم، دریاهای منطقه به یکدیگر می‌پیوندند و به آب‌های آزاد اقیانوس‌ها راه می‌یابند. موقعیت پندرگاهی برای کشورها اهمیت زیادی دارد، چون استفاده از حمل و نقل ارزان کالاها و انرژی را میسر می‌سازد.

آیا می‌دانید حمل و نقل دریایی، بسیار ارزان‌تر از حمل و نقل جاده‌ای تمام می‌شود؟
جابه‌جایی بارهای بسیار سنگین و حجیم، فقط با کشتی میسر است. با کامیون‌ها و تریلی‌ها در حمل و نقل جاده‌ای حداکثر می‌توان باری به وزن صد تن را جابه‌جا کرد ولی به وسیله کشتی صدها هزار تن بار به راحتی حمل و نقل می‌شود. ضمناً جابه‌جایی بار توسط کشتی، محدودیت‌ها و موانع حمل و نقل جاده‌ای را نیز ندارد چون در دریا می‌توان کیلومترها راه را بدون برخورد به موانع طی کرد.

حمل بار با کشتی، ایران

تنگه پُسر، ترکیه

۲- این منطقه، انبار مهم منابع انرژی در جهان است. حدود دوسوم ذخایر شناخته شده نفت جهان و حدود یک‌سوم منابع گازی جهان در این منطقه قرار دارد که البته بخش بزرگی از آنها در منطقه خلیج فارس واقع است. کشورهای عمده صادرکننده نفت، مانند: عربستان، ایران، عراق، کویت و امارات متحده عربی در این منطقه واقع هستند. بنابراین، اقتصاد و صنعت جهان به شدت به منابع انرژی در این منطقه از جهان وابسته است.

۳- این منطقه، کانون جهان اسلام است. مکه و مدینه که مقدس‌ترین شهرهای مسلمانان هستند، هر ساله در هنگام مراسم حج، صدها هزار نفر را در خود جای می‌دهند و اجتماع بزرگ و باشکوهی در آنها به وجود می‌آید.

مسجد الحرام، سعی صفا و مروه

مراسم افطاری در مسجد النبی، مدینه

برخی کشورهای منطقه سعی می‌کنند که از طریق پیمان‌های اقتصادی و فرهنگی با یکدیگر، بیشتر همکاری کنند، مانند پیمان سازمان همکاری اقتصادی (اِکو) که نخست در سال ۱۳۴۱ بین ایران، پاکستان و ترکیه بسته شد و هم‌اکنون ده کشور منطقه عضو آن هستند.

۲- چرا منطقه جنوب غربی آسیا منطقه‌ای پر تنش است؟

چرا جنوب غربی آسیا منطقه‌ای پر تنش است؟

جنوب غربی آسیا، منطقه‌ای پر کشمکش و تنش است. به جدول صفحه روبه‌رو توجه کنید. در سی سال اخیر، جنگ‌ها و وقایع ناگواری در این منطقه رخ داده است. چرا؟

* همان‌طور که گفتیم بخش عمده‌ای از منابع انرژی مورد نیاز کشورهای صنعتی و راه‌های مهم حمل و نقل دریایی در این منطقه واقع است. به همین دلیل این منطقه مورد توجه قدرت‌های بزرگ جهانی است. البته در گذشته نیز دسترسی به آب‌های خلیج فارس و اقیانوس هند، موضوعی مهم برای کشورهای قدرتمند بوده و همواره بر سر این موضوع با یکدیگر به رقابت و تلاش می‌پرداخته‌اند.

* متأسفانه حکومت بعضی کشورهای منطقه به قدرت‌های بزرگ وابسته‌اند و از نظر سیاسی از آنها پیروی می‌کنند. همچنین برخی از کشورها به شیوه پادشاهی، امیرنشینی و موروثی اداره می‌شوند، مردم نقش چندانی در حکومت ندارند و به آنها اجازه دخالت و مشارکت در امور سیاسی داده نمی‌شود.

* رژیم اشغالگر قدس (اسرائیل) با حمایت آمریکا و انگلیس علاوه بر سرکوب مردم مظلوم فلسطین، به توطئه و دشمنی با مسلمانان کشورهای منطقه می‌پردازد.

* آمریکا، انگلستان و برخی کشورهای قدرتمند دیگر برای حفظ منافع خود در منطقه، در کشورهای وابسته، پایگاه‌های نظامی ایجاد نموده و در این پایگاه‌ها، تسلیحات نظامی مختلف انبار و نیروهای نظامی، مستقر کرده‌اند.

خلاصه جواب سوال ۲:

- حمل و نقل و دسترسی به انرژی
- وابستگی سیاسی برخی کشورها
- وجود اسرائیل
- وجود پایگاه‌های نظامی آمریکا

برخی جنگ‌های منطقه و زمان وقوع آنها در سی سال اخیر

در ۳۵ سال گذشته	حملات نظامی رژیم اشغالگر قدس (اسرائیل) به جنوب لبنان، نوار غزه و اردوگاه‌های فلسطینی‌ها
۱۳۵۸	حمله نظامی شوروی سابق به افغانستان و اشغال آن
۱۳۵۹	جنگ تحمیلی رژیم بعثی عراق علیه ایران
۱۳۶۹	حمله نظامی رژیم بعثی عراق به کویت
۱۳۶۹	حمله نظامی آمریکا و انگلیس به عراق
۱۳۸۰	حمله نظامی آمریکا به افغانستان و اشغال آن
۱۳۸۲	اشغال نظامی عراق توسط آمریکا

جواب فعالیت شماره ۱ :

زیرا ۹۰ درصد تجارت کالا در جهان از طریق راه‌های دریایی انجام می‌شود.

فعالیت

به چند گروه تقسیم شوید و با همفکری به پرسش‌ها، پاسخ دهید.

۱- چرا دسترسی به دریا و آب‌های آزاد اقیانوس‌ها، تا این حد برای کشورها، مهم است؟ دلیل بیاورید.

۲- متن را بخوانید و علل کشمکش‌ها و جنگ‌ها در منطقه آسیای جنوب غربی را به طور خلاصه، فهرست کنید.

۳- اگر در منطقه به جای اختلاف‌ها، صلح و آشتی و همکاری بین کشورها برقرار شود، چه پیامدهایی برای مردم منطقه دارد؟

جایگاه ایران در منطقه

جایگاه ایران در منطقه

ایران کشوری قدرتمند در جنوب غربی آسیا است و در این منطقه جایگاه خاصی دارد :

* مردم ایران به رهبری امام خمینی برای از بین بردن ظلم و ستم و برقراری استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی، مبارزه کردند و انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید. انقلاب اسلامی ایران الگویی برای مردم کشورهای دیگر است تا علیه ظلم و استبداد داخلی و قدرت‌های بزرگ خارجی به پا خیزند و چهره‌ای متعالی از اسلام به جهانیان عرضه کنند. امروزه، جمهوری اسلامی ایران از مردم مظلوم همه کشورها به‌ویژه فلسطین حمایت می‌کند.

* کشور ایران اگر چه از اقوام مختلف تشکیل شده است، اما این اقوام همواره با یکدیگر وحدت و همبستگی داشته و از کشور دفاع کرده‌اند.

* کشور ایران از نظر وسعت دومین کشور وسیع و از نظر جمعیت نیز دومین کشور پرجمعیت آسیای جنوب غربی است.

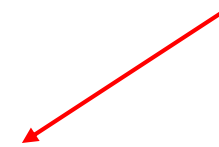
* کشور ایران دارای منابع مهم انرژی است و از نظر داشتن منابع نفت، مقام چهارم و منابع گاز، مقام اول را در منطقه دارد.

* ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی پیشرفت‌های زیادی در علم و فناوری داشته است. آیا می‌توانید نمونه‌هایی از پیشرفت‌های علمی ایران را بیان کنید؟

* کشور ایران به دلیل داشتن سواحل طولانی و موقعیت بندرگاهی و دسترسی به آب‌های آزاد جایگاه ممتازی در

منطقه دارد.

۳- ایران به عنوان کشوری قدرتمند در منطقهٔ جنوب غربی آسیا چه جایگاهی دارد؟

خلاصهٔ جواب سوال ۳:

- ایران الگوی انقلاب اسلامی برای سایر کشورهاست
- وحدت اقوام ایرانی در دفاع از کشور
- ایران دومین کشور وسیع منطقه است
- منابع مهم نفت و گاز در ایران وجود دارد
- پیشرفت‌های علمی زیادی در ایران شده است
- ایران ساحل طولانی و دسترسی به آب‌های آزاد دارد
- ایران جزایر زیادی در منطقه دارد
- ایران نیروی نظامی قوی دارد

۴- برخی از جزایر مهم ایران در خلیج فارس را نام ببرید.

* به نقشه توجه کنید. طول سواحل ایران در خلیج فارس و دریای عمان (مَکُران) با در نظر گرفتن بریدگی‌های ساحل، ۲۰۴۳ کیلومتر است که از اروندرود در جنوب غرب تا تنگه هرمز و از آنجا تا بندر گواتر (گواِدر) در جنوب شرق امتداد دارد. در این سواحل طولانی، بنادر مهم بازرگانی و نفتی به وجود آمده‌اند که در سال ششم با آنها آشنا شدید. کشور ایران در آب‌های خلیج فارس، جزیره‌های فراوانی دارد که از مهم‌ترین آنها می‌توان به خارک، کیش، قشم، لارک، لاوان، تنب بزرگ، تنب کوچک، ابوموسی و... اشاره کرد. این جزیره‌ها از نظر استخراج نفت، بازرگانی تجارت و نظامی اهمیت دارند. این جزایر را روی نقشه پیدا کنید و دور آنها خط بکشید. تنگه هرمز، یک آبراهه بین‌المللی است که همه کشورهای حق دارند بر طبق قوانین رفت و آمد در تنگه‌ها با کشتی از آن عبور کنند.

۵- چرا فلسطین مهمترین مسئله جهان اسلام است؟

- ۱- این سرزمین مهد ادیان الهی و محل زندگی بسیاری از پیامبران بوده و اماکن مقدس بسیاری در آن واقع شده است. از این جهت، کانون توجه بسیاری از مردم جهان از جمله مسلمانان، مسیحیان و یهودیان است.
 - ۲- کشور فلسطین در محل تقاطع سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا قرار دارد و راه‌های ارتباطی زمینی این سه قاره از این منطقه می‌گذرد. چنین مناطقی در جهان، از اهمیت بالایی برخوردارند.
 - ۳- تشکیل دولت جعلی اسرائیل در قلب دنیای اسلام (فلسطین)، دارای یک هدف بلند مدت استکباری است، زیرا ادامه حیات و فعالیت اسرائیل، این تضمین را به صهیونیست‌ها می‌دهد که اگر زمانی دولت اسلامی مقتدیری در این منطقه به‌وجود آمد، اسرائیل با آن مقابله کند و بتواند جلوی نفوذ آن را بگیرد.
 - ۴- یکی از مهم‌ترین آبراه‌های جهان از این منطقه و نزدیک فلسطین عبور می‌کند و ارتباط بین غرب و شرق را فراهم می‌کند (مسیر آبی دریای مدیترانه - دریای سرخ - اقیانوس هند)؛ روزانه کشتی‌های فراوانی در این مسیر در رفت و آمدند و کالاهای مبادله شده بین کشورها از جمله نفت را جابه‌جا می‌کنند.
- علاوه بر این، تکلیف دینی و همچنین وظیفه انسانی هر فرد آزاده‌ای است که اگر دشمنان، قطعه‌ای از خاک کشوری دیگر را غصب کنند و به مردم آن کشور ظلم کنند، به یاری آن مردم و مبارزه با دشمنان بشتابد.

○ مبارزان فلسطینی با تنها سلاح خود که قلوه سنگ است با نظامیان سرکوبگر اسرائیلی مبارزه می‌کنند.

از زمان اشغال این کشور با کنون، مردم فلسطین طی سالیان دراز علیه اشغالگران مبارزه کردند و دست از مقاومت برای بازپس‌گیری سرزمین خود برنداشته‌اند. رژیم اشغالگر قدس نیز با بی‌رحمی تمام، همچنان حمله به اردوگاه‌های فلسطینیان و دستگیری و کشتار جوانان فلسطینی را ادامه داده است. به اعتراضات شجاعانه و مداوم (همیشگی) مردم غیرمسلح فلسطین در مقابله با رژیم اشغالگر قدس (اسرائیل) در اصطلاح سیاسی «انتفاضه» می‌گویند.

جواب فعالیت شماره ۴:

الف) مدیترانه - شرق

ب) از شمال با لبنان؛ از شرق با سوریه و

اردن؛ از غرب با مصر

ج) غزه در جنوب غربی فلسطین و در

همسایگی مصر است؛ امروزه یک اردوگاه

و بزرگترین زندان جهان است که

مردمانش دسترسی همیشگی به آب و

برق و غذا ندارند.

فعّالیت

با توجه به نقشه صفحه قبل بگویند :

۴- الف) فلسطین در ساحل کدام دریا قرار دارد؟ در کدام سمت؟ ب) کشور فلسطین با کدام کشورها همسایه است؟ پ) نوار غزه

در کدام بخش قرار دارد؟ روی نقشه نشان دهید. درباره نوار غزه چه می‌دانید؟

۵- متن مربوط به چگونگی اشغال فلسطین را در زیر بخوانید و سپس داوطلب شوید که موضوع را به‌طور شفاهی برای دوستانتان

بازگو کنید. چرا ما نسبت به سرنوشت فلسطین حساس هستیم؟

سوالات درس ۲۱

ویژگی های طبیعی و انسانی اروپا

درس ۲۱

۱ - اروپا از اطراف به کدام دریا و اقیانوس ها محدود می شود؟

اروپا

موقعیت و وسعت

قاره اروپا را می توان دنباله قاره یهنور آسیا یا بخشی از اوراسیا دانست.

به نقشه روبه رو نگاه کنید. اروپا از اطراف به کدام دریاها و اقیانوس ها محدود می شود؟

اکنون با استفاده از نمودار وسعت قاره ها در درس نوزدهم، وسعت اروپا را با سایر قاره ها مقایسه کنید. همان طور که دریافتید اروپا از کم وسعت ترین قاره های جهان است.

ناهمواری های اروپا

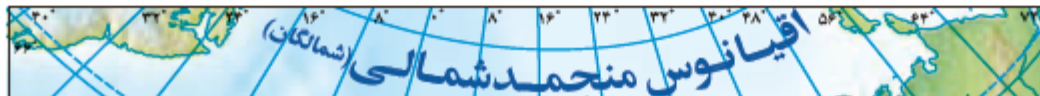
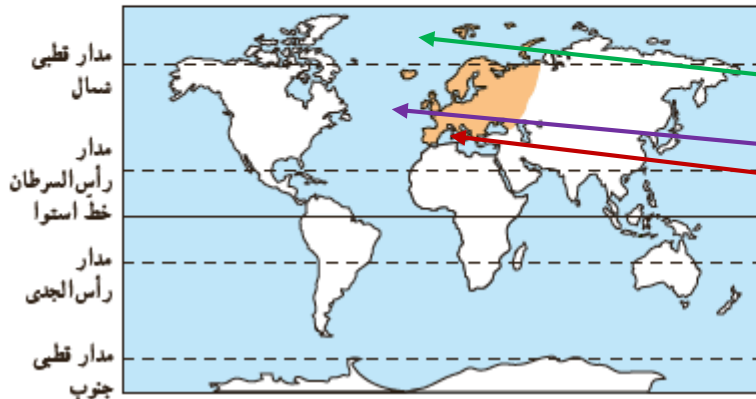
به طور کلی ناهمواری های اروپا به دو بخش تقسیم می شود : اروپای پیر و اروپای جوان.
* در مناطق شمالی اروپا، فرسایش طولانی مدت موجب شده است که کوه ها کم ارتفاع و قله ها گنبدی شکل و دره ها باز باشند. در این منطقه، جلگه های پهناور و دریاچه های بسیار وجود دارد. از نظر زمین شناسی به این بخش وسیع از اروپا، اروپای پیر می گویند.

جواب سوال ۱ :

از شمال به اقیانوس منجمد شمالی

از غری به اقیانوس اطلس

از جنوب به دریای مدیترانه

نقشه طبیعی
اروپا

خلاصهٔ جواب سوال ۲:

اروپای جوان	اروپای پیر	
نوک تیز و بلند	گنبدی و کم ارتفاع	قله ها
تنگ و به شکل V	باز و به شکل U	دره ها
باشیب تند	کم شیب و ملایم	دامنه کوهها
>دار<	ندار>	زمین لرزه و فعالیتهای آتش فشانی

آب و هوا

به طور کلی اروپا قاره‌ای با آب و هوای معتدل، سرسبز و بدون بیابان است. به نقشه طبیعی اروپا دقت کنید :

○ منظره‌ای از لاپلند* در شمال اروپا

● بخش شمال قاره اروپا یعنی قسمت‌های شمالی شبه‌جزیره اسکاندیناوی* و ایسلند به قطب شمال نزدیک هستند و آب و هوای قطبی و سرد دارند.

● مناطق مجاور اقیانوس اطلس نظیر انگلستان و ایرلند، آب و هوای معتدل اقیانوسی دارند و عبور جریان دریایی آب گرم* گلف‌استریم از این سواحل در فصل زمستان موجب می‌شود که هوا ملایم‌تر شود.

● مناطق جنوبی اروپا که در سواحل مدیترانه واقع شده‌اند (مانند کشورهای اسپانیا و ایتالیا) آب و هوای مدیترانه‌ای دارند. این نوع آب و هوا زمستان‌های معتدل و مرطوب و تابستان‌های گرم و خشک دارد.

● مرکز و شرق اروپا به دلیل دوری از دریاها آب و هوای قاره‌ای یا بَرّی دارد و میزان بارندگی در آنجا کم است.

۳- انواع آب و هوای اروپا را نام برده و ویژگیهای آن را توضیح دهید.

○ رود دانوب، آلمان

رودها

در اروپا، رودهای پرآب و دائمی زیادی وجود دارند. از این رودها برای آبیاری زمین‌های کشاورزی، تولید انرژی الکتریکی و حمل و نقل و کشتیرانی استفاده می‌شود.

رودهای دانوب، ولگا، راین، دُن و الب، مهم‌ترین رودهای اروپا هستند.

دانوب طول‌ترین رود اروپا است که از چند کشور عبور می‌کند.

۴- اهمیت رودهای اروپا در چیست؟

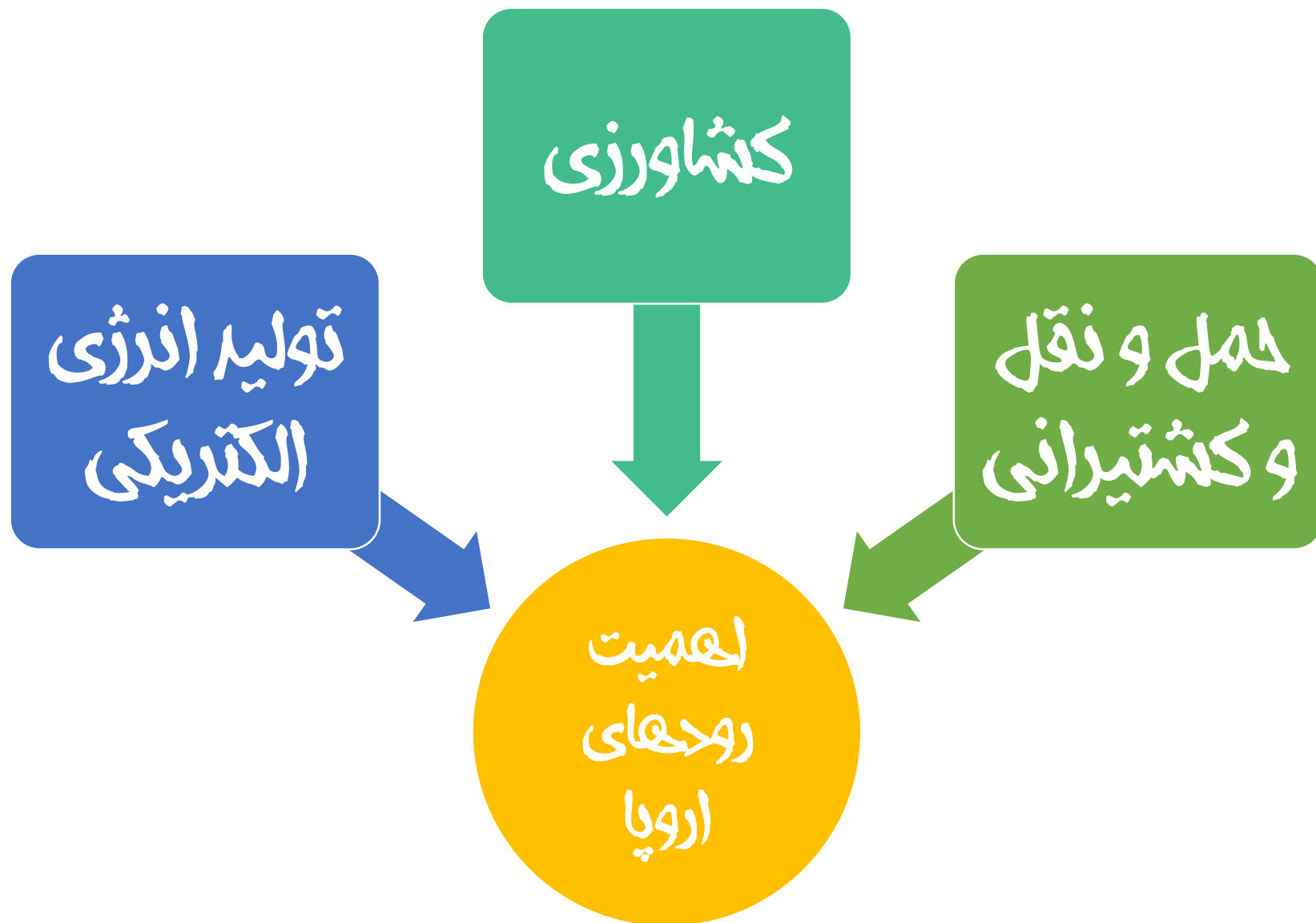
۵- طولانی‌ترین (طول‌ترین) رود اروپا کدام است؟

از نظر من ولگا طولانی‌تره ولی چون کتاب نوشته دانوب من هر دو تا رو توی امتحان می‌پذیرم!

فعّالیت

۱- کاربرگه (۱۵) نقشه‌خوانی قاره اروپا را در کلاس، کامل کنید.

کاربرگ شماره ۱۵ با توجه به نقشه صفحه ۱۳۶ انجام شود

جمعیت

۶- چرا قاره اروپا پر جمعیت و متراکم است؟

به نمودار مقایسه‌ای جمعیت قاره‌ها در فصل ۹ دقت کنید. قاره اروپا اگرچه قاره‌ای کم‌وسعت است، اما یکی از متراکم‌ترین قاره‌های جهان محسوب می‌شود. شرایط مساعد طبیعی چون آب و هوای معتدل و ریزش باران کافی و رودهای پرآب و جلگه‌های پهناور از یک‌سو و پیشرفت در علم و فناوری از سوی دیگر، موجب شده است این قاره از نظر جمعیت، متراکم باشد.

البته علی‌رغم جمعیت زیاد و انبوه، رشد جمعیت در اروپا کاهش یافته و زاد و ولد در این قاره، کم شده است. به همین دلیل جمعیت سالمندان، افزایش یافته و جمعیت اروپا رو به پیری می‌رود.

نژاد و زبان

۷- نژاد اروپاییان چیست؟

اروپائیان از نژاد سفیدپوست هستند.

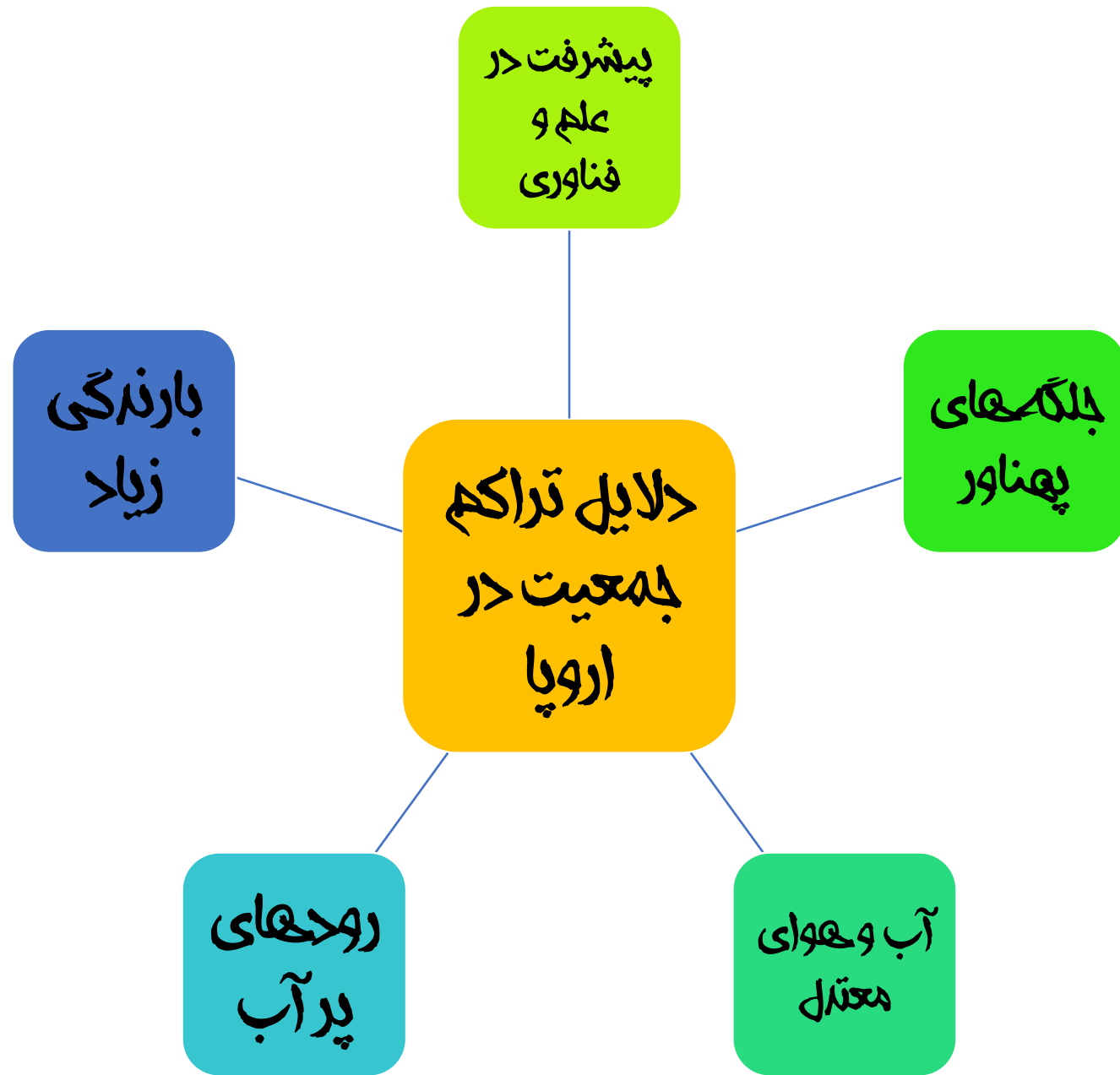

سه گروه عمده زبانی در اروپا وجود دارد:

- زبان‌های باریشه لاتین مانند ایتالیایی و اسپانیایی
- زبان‌های باریشه ژرمنی مانند آلمانی و انگلیسی
- زبان‌های باریشه اسلاو مانند روسی و لهستانی

○ چهره کودک سوئدی و آلمانی

دین

بیشتر مردم اروپا پیرو دین حضرت مسیح (ع) هستند. دین مسیح به سه مذهب بزرگ کاتولیک، پروتستان و ارتودوکس تقسیم می‌شود.

کاتولیک‌ها از رهبر مذهبی و روحانی خود، پاپ که محل اقامت او در واتیکان است، پیروی می‌کنند.
* مسلمانان نیز در قاره اروپا پراکنده‌اند، اما بیشتر آنها در شبه جزیره بالکان* زندگی می‌کنند.

۸- دین مردم اروپا چیست؟

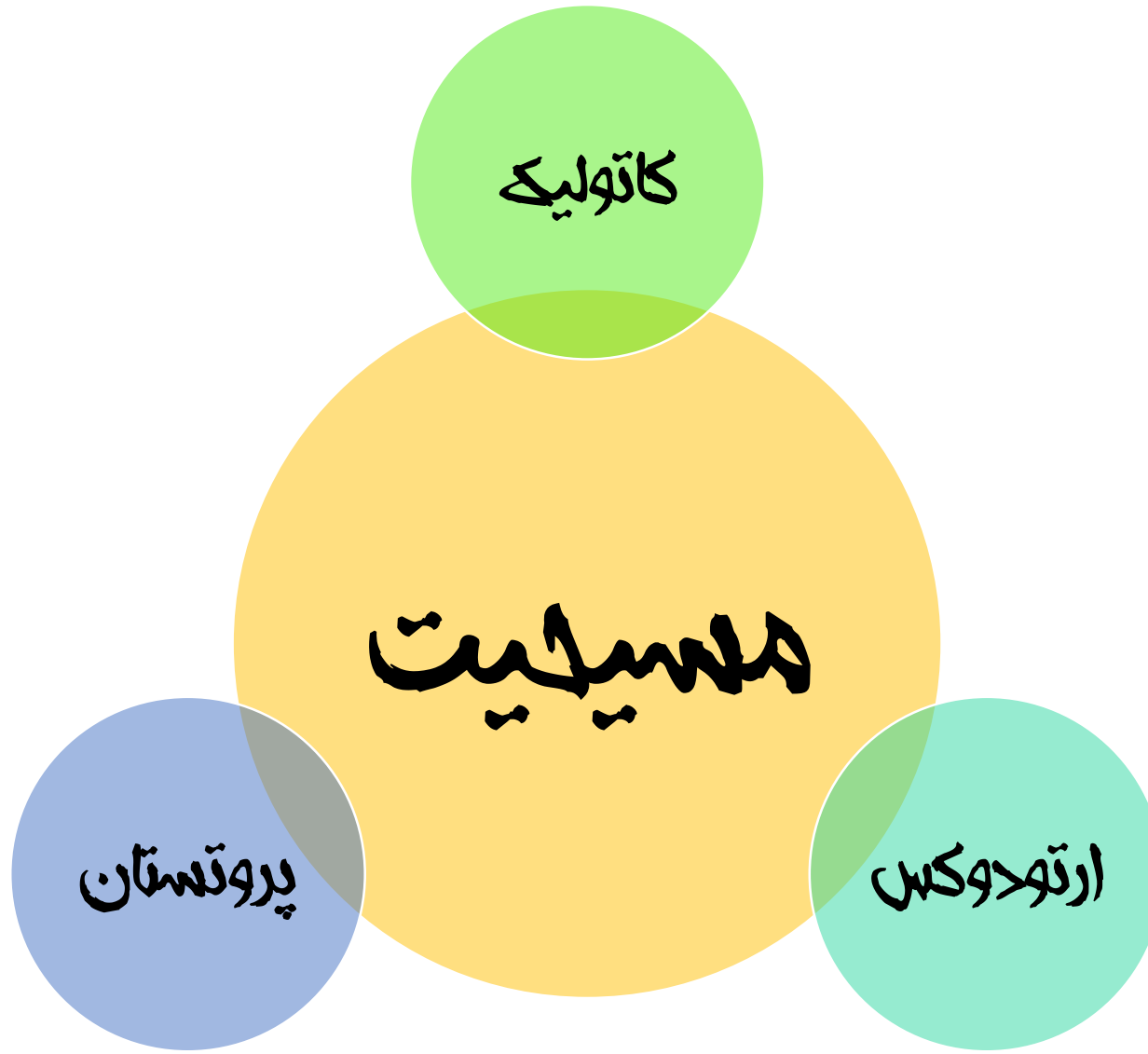
○ کشور واتیکان در کنار شهر رم، کوچک‌ترین کشور جهان است.

○ موزه واتیکان در شهر رم

اقتصاد اروپا

قاره اروپا از نظر اقتصادی پیشرفته است. میزان درآمد و سطح سواد و بهداشت و همچنین میزان طول عمر در این قاره، بالاست.

دین اسلام
در شبه
جزیره بالکان

اقتصاد اروپا

قاره اروپا از نظر اقتصادی پیشرفته است. میزان درآمد و سطح سواد و بهداشت و همچنین میزان طول عمر در این قاره، بالاست.

۹- کشاورزی در اروپا چگونه است؟

* کشاورزی، تقریباً در همه جای اروپا رایج است و با استفاده از ماشین آلات مدرن و شیوه‌های علمی صورت می‌گیرد. در جنوب اروپا، آب و هوای مدیترانه‌ای موجب شده که محصولات ویژه‌ای چون زیتون، مرکبات و انگور به عمل آید. همچنین در اروپا دامداری و دامپروری با شیوه‌های صنعتی انجام می‌شود و میزان تولید محصولات گوشتی و لبنی زیاد است. کشورهایی چون هلند و دانمارک از تولیدکنندگان و صادرکنندگان بزرگ فرآورده‌های گوشتی و لبنی هستند.

خلاصهٔ جواب سوال ۹:
- کشاورزی مدرن و علمی انجام می‌شود.
- در جنوب اروپا که آب و هوای مدیترانه‌ای دارد زیتون، انگور و مرکبات به عمل می‌آید.
- در هلند و دانمارک دامداری صنعتی رونق دارد.

○ یک مزرعه کشاورزی در اروپا

○ پرورش گاو، فرانسه

○ صنعت خودروسازی، آلمان

* اروپا از مناطق مهم صنعتی جهان است و انواع کالاها و

ماشین‌آلات و ابزار را تولید و به کشورهای دیگر صادر می‌کند. آلمان، فرانسه، انگلستان و ایتالیا از کشورهای مهم صنعتی اروپا هستند.

البته منابع زیرزمینی و معادن قاره اروپا نمی‌توانند نیازهای صنایع عظیم این قاره را برآورده سازند. به همین جهت کشورهای صنعتی قاره اروپا به منابع و مواد اولیه کشورهای دیگر نیاز دارند و واردکننده مواد اولیه (مانند نفت) هستند. البته کشورهای اروپایی، سالیان دراز برای استفاده از منابع و معادن سایر سرزمین‌ها به استعمار کشورهای دیگر دست زده‌اند.

۱۰ - صنعتی‌ترین کشورهای اروپا را نام ببرید.

۱۱ - چرا کشورهای اروپایی وارد کننده مواد اولیه مثل نفت هستند؟

کشورهای اروپایی، عضو اتحادیه اروپا هستند و باهم در زمینه‌های سیاسی و اقتصادی، همکاری می‌کنند. اغلب این کشورها، واحد پول ملی خود را به پول مشترک

جاذبه‌های گردشگری

اروپا به دلیل داشتن جاذبه‌های گردشگری طبیعی مانند سواحل طولانی و آفتابی، ورزش‌های زمستانی در کوه‌های آلپ و جاذبه‌های فرهنگی و تاریخی چون بناهای تاریخی، موزه‌ها، کلیساها و... گردشگران زیادی را از سراسر دنیا به خود جذب می‌کند. فرانسه، اسپانیا و ایتالیا از مهم‌ترین کشورهای اروپا از نظر جذب گردشگر و به دست آوردن درآمد از این طریق هستند.

۱۲ - مهمترین کشورهای اروپا در جذب گردشگر کدامند؟

○ منظره خیابانی در پاریس

○ دریاچه جنوا بین فرانسه و سوئیس

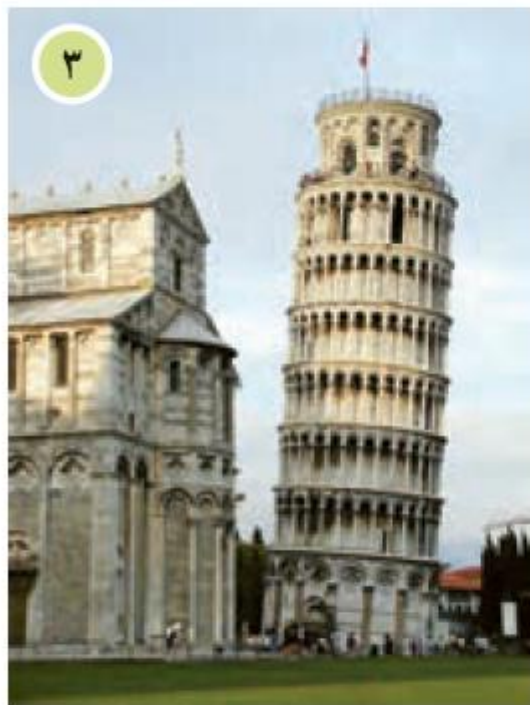

○ منظره خیابانی در پاریس

○ دریاچه جنوا بین فرانسه و سوئیس

..... ○

..... ○

جواب فعالیت شماره ۱ :
شکل سه: برج پیزا در ایتالیا
شکل چهار: شهر ونیز در ایتالیا

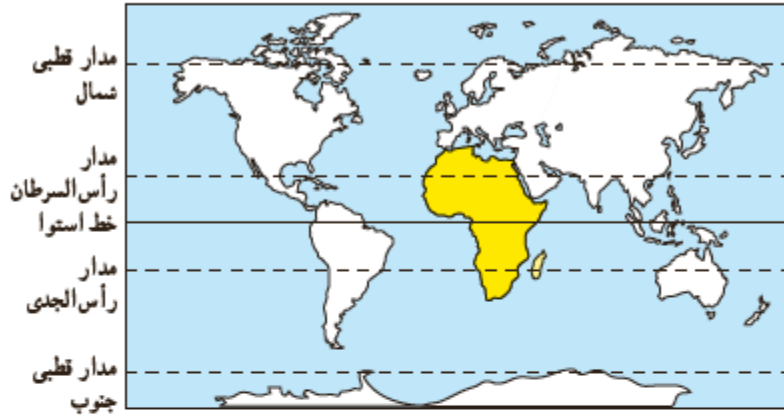
فعّالیت

- ۱- حدس بزنید عکس‌های شماره (۳) و (۴) کدام مکان‌های گردشگری در اروپا را نشان می‌دهد.
- ۲- درباره سلام و احوالپرسی به دو یا سه زبان کشورهای اروپایی (مثلاً فرانسوی، آلمانی، ایتالیایی و...) پرس و جو و در کلاس بیان کنید.

•سوالات درس ۲۲

درس ۲۲

ویژگی‌های طبیعی و انسانی افریقا

افریقا

موقعیت و وسعت

قاره افریقا بعد از آسیا دومین قاره وسیع جهان است.

به نقشه روبه‌رو توجه کنید. قاره افریقا بین کدامیک از اقیانوس‌ها قرار گرفته است؟ قاره افریقا در دو نیمکره شمالی و

جنوبی گسترده شده و مدار استوا از وسط آن عبور می‌کند.

این قاره از سواحل دریای مدیترانه تا دماغه امید نیک* امتداد

یافته است. اکنون به نقشه طبیعی افریقا دقت کنید. این قاره از طریق کدام تنگه‌ها و کانال از آسیا و اروپا جدا می‌شود؟

اقیانوس هند در شرق و
اقیانوس اطلس در غرب

از طریق تنگه جبل الطارق از اروپا،
از طریق تنگه باب المندب و کانال
سوئز از آسیا جدا می‌شود.

ناهمواری‌های افریقا

افریقا، فلاته وسیع و کم‌ارتفاع است و کوه‌های بلند کمتر در این قاره دیده می‌شود. تنها حین خورده‌گی، مهم افریقا در

ناهمواری های آفریقا

آفریقا، فلاتی وسیع و کم ارتفاع است و کوه های بلند کمتر در این قاره، دیده می شود. تنها چین خوردگی مهم آفریقا در شمال غربی این قاره، رشته کوه اطلس است. در شرق آفریقا، قله های مرتفع کنیا (۵۲۰۰ متر) و کلیمانجارو (۵۹۰۰ متر) قرار دارند. همچنین دریاچه های زیادی در این منطقه وجود دارد که اغلب در اثر فرونشستن زمین یا شکستگی های بزرگ در پوسته زمین به وجود آمده است. این شکستگی ها موجب می شود که آبشارهایی در مسیر رود، پدید بیاید.

آبشار ویکتوریا در اثر فرو ریختن آب های رود زامبزی در محل یک گسل (شکستگی)، پدید آمده است.

۱۴۲

۳- ناهمواری های آفریقا را نام ببرید.

خلاصه جواب سوال ۳:
- فلات وسیع و کم ارتفاع
- شکستگی های بزرگ در پوسته زمین
- کناره های صاف و بدون بریدگی (خلیج)

آیا می توانید چند دریاچه در شرق آفریقا از روی نقشه نام ببرید؟

برخلاف قاره اروپا که دارای بریدگی های زیادی در سواحل است، کناره های آفریقا صاف و بدون بریدگی (خلیج) است. از این رو کناره های این قاره برای بهلو گرفتن کشتی ها و ساختن بنادر چندان مناسب نیست.

آیا می‌توانید چند دریاچه در شرق آفریقا از روی نقشه نام ببرید؟

برخلاف قاره اروپا که دارای بریدگی‌های زیادی در سواحل است، کناره‌های آفریقا صاف و بدون بریدگی (خلیج) است. از این رو کناره‌های این قاره برای پهلو گرفتن کشتی‌ها و ساختن بنادر چندان مناسب نیست.

۴- چرا کناره‌های قاره آفریقا برای پهلو گرفتن کشتی‌ها و ساختن بنادر چندان مناسب نیست؟

آب و هوا

* به طور کلی قاره آفریقا آب و هوایی گرم دارد و در بیشتر قسمت‌های آن زمستان دیده نمی‌شود زیرا موقعیت آفریقا به گونه‌ای است که مدار استوا از وسط آن عبور می‌کند و خورشید در طول سال در مناطق استوایی و اطراف آن تا مدار رأس السرطان و رأس‌الجدی تقریباً عمود می‌تابد.

* اما از نظر بارش این قاره به دو قسمت مرطوب و خشک، تقسیم می‌شود:

۱۴۳

آفریقای مرطوب (آفریقای سبز):
نواحی اطراف خط استوا (از شمال تا
دریاچه چاد و از جنوب تا رود زامبزی)
آب و هوای گرم و
مرطوب دارد. در این
منطقه باران فراوان
می‌بارد.

◉ آفریقای مرطوب، جنگل‌های استوایی، کنگو

آفریقای خشک: هر چه از منطقه استوایی به سمت شمال و جنوب آفریقا پیش برویم، از میزان باران و رطوبت کاسته شده و کم‌کم به آب و هوای گرم و خشک تبدیل می‌شود، به طوری که در شمال آفریقا، صحرای بزرگ و در جنوب آن بیابان کالاهاری دیده می‌شود.

۵- آب و هوای قاره آفریقا چگونه است؟
توضیح دهید.

خلاصه جواب سوال ۵:
از نظر دما: آفریقا قاره ای گرم است زیرا خط استوا
از وسط آن عبور می‌کند و نور خورشید به
بیشتر قسمت‌های این قاره عمود می‌تابد.

از نظر بارش: آفریقا به دو بخش آفریقای سبز(در
یک سوم میانی قاره و در مجاورت خط استوا) و
آفریقای خشک(در شمال و جنوب قاره) تقسیم می
شود؛

بخش کوچک و باریکی از سواحل شمال آفریقا نیز
آب و هوای مدیترانه ای دارند.

رودها

رودهای نیل، کنگو، نیجر، اورانژ و زامباز رودهای مهم و پرآب آفریقا هستند. رودهای پرآب آفریقا در مصب خود جلگه‌ها و دلتاهایی ایجاد کرده‌اند. برخی رودها در مسیر خود در جاهایی به شکست‌های بزرگ زمین برخورد می‌کنند که برای کشتیرانی مناسب نیستند.

۶- طولانی‌ترین (طویل‌ترین) رود جهان که در آفریقاست چه نام دارد؟

رود نیل، طولانی‌ترین رود جهان است (۶۶۹۵ کیلومتر).

رود نیل از شهر قاهره پایتخت مصر عبور می‌کند.

فعالیت

۲- کاربرگ شماره (۱۶) نقشه‌خوانی آفریقا را در کلاس انجام دهید.

۳- جدولی ترسیم کنید. سپس به طور گروهی و با همفکری یکدیگر ویژگی‌های طبیعی آفریقا و اروپا را مقایسه کنید (وسعت، ناهمواری، آب و هوا، رودها و سواحل).

۴- گفت‌وگو کنید:

– آیا ویژگی‌های طبیعی یک ناحیه مثل آب و هوا، رودها، بریدگی سواحل، پستی و بلندی‌ها و پوشش گیاهی بر فعالیت‌های انسان و زندگی او تأثیر دارد؟ چگونه؟

– به نظر شما ویژگی‌های طبیعی قاره اروپا برای فعالیت‌های انسانی مناسب‌تر است یا آفریقا؟ چرا؟ در کدام محیط انسان‌ها بیشتر باید تلاش کنند؟

– آیا انسان‌ها می‌توانند با مشکلات محیط طبیعی مقابله کنند و شرایط محیط را تحت کنترل (و پایش) خود در بیاورند؟ مثال بزنید.

جمعیت

به نمودار مقایسه‌ای جمعیت قاره‌ها در فصل ۹ توجه کنید. قارهٔ آفریقا با آنکه دومین قارهٔ وسیع جهان است، اما نسبت به وسعت خود جمعیت کمی دارد. بخش‌های وسیعی از بیابان بزرگ آفریقا و جنگل‌های انبوه استوایی، خالی از جمعیت است. در طول سالیان دراز، عدم رعایت بهداشت و شیوع بیماری‌های مختلف، خشکسالی‌ها و قحطی‌های پی در پی و جنگ‌ها، از افزایش جمعیت در این قاره جلوگیری کرده است.

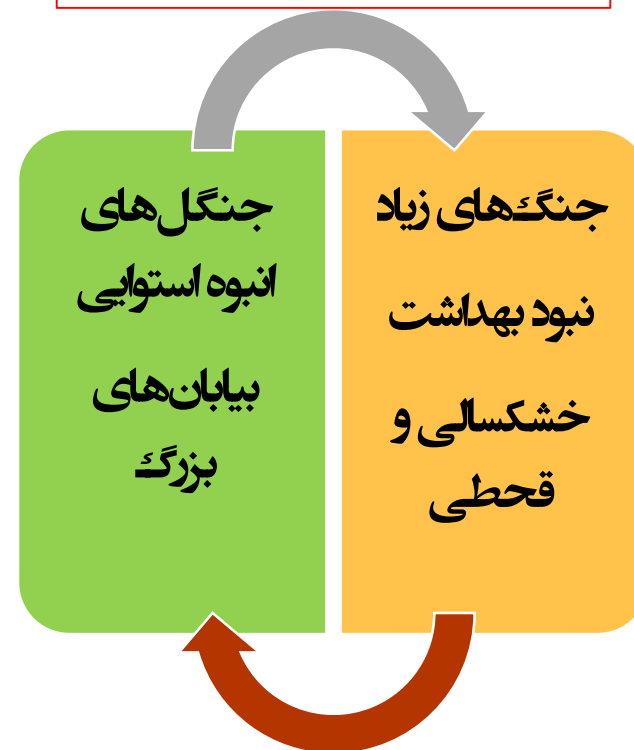
امروزه با بهبود واکسیناسیون و بهداشت، رشد جمعیت و زاد و ولد در قاره آفریقا افزایش یافته است.

۷- چرا قارهٔ آفریقا نسبت به وسعت خود از جمعیت کمی برخوردار است؟

خلاصهٔ جواب سوال ۷:

○ چهرهٔ کودکان آفریقایی

۸- تژاد و زبان مردم آفریقا چیست؟

تژاد و زبان

بیشتر مردم آفریقا از تژاد سیاه‌پوست هستند. مردم شمال صحرای بزرگ آفریقا که در مجاورت دریای مدیترانه زندگی می‌کنند و بخش کوچکی از جنوب قاره آفریقا، سفیدپوستند.

ساکنان کشورهای شمال صحرای بزرگ آفریقا مانند مصر، الجزایر و مراکش به زبان عربی صحبت می‌کنند. مردم سایر کشورهای آفریقایی به زبان محلی یا به زبان کشورهای که قبلاً تحت نفوذ و استعمار آنها بوده‌اند (مانند فرانسوی یا انگلیسی) صحبت می‌کنند.

خلاصهٔ جواب سوال ۸:
مردم آفریقا از تژاد سیاه پوست هستند ولی در نواحی شمال آفریقا در مجاورت دریای مدیترانه و همینطور در بخش کوچکی از جنوب آفریقا سفیدپوستان زندگی می‌کنند.

- شمال آفریقا از مصر تا مراکش

- مستعمرات سابق مانند غنا، آنگولا و آفریقای جنوبی

- سایر نقاط آفریقا

زبان عربی

زبان‌های اروپایی

زبان‌های بومی

تجارت برده از رویدادهای تلخ قاره آفریقا است.

۹- دین مردم آفریقا چیست؟

دین

بیشتر مردم کشورهای شمال آفریقا مسلمان هستند. به نقشه صفحه بعد توجه کنید و تعدادی از کشورهای مسلمان را نام ببرید.
مردم سایر مناطق آفریقا اغلب به دین مسیح یا مذاهب ابتدایی اعتقاد دارند.

• مردم شمال آفریقا

اسلام:

• مردم مستعمره نشین

مسیحیت:

• سایر نواحی آفریقا

مذاهب ابتدایی:

اقتصاد افریقا

۱۰ - عوامل توسعه نیافتگی قاره آفریقا را نام ببرید.

* قاره افریقا از نظر منابع طبیعی، ثروتمند است. در این قاره معادن نفت، طلا، الماس، مس و جنگل‌های عظیم وجود دارد. با این حال قاره افریقا در مقایسه با سایر قاره‌ها به دلایلی از توسعه و پیشرفت بازمانده است. به طور کلی عوامل توسعه نیافتگی قاره افریقا را به دو گروه می‌توان تقسیم کرد:

- ۱- عوامل خارجی: از مهم‌ترین علل عدم پیشرفت قاره افریقا، استعمار کشورهای اروپایی و غارت منابع آنها بوده است. امروزه نیز دخالت کشورهای قدرتمند در ایجاد جنگ‌ها و بحران‌ها در این قاره ادامه دارد.
 - ۲- عوامل داخلی: شرایط سخت محیطی (جنگل‌های انبوه، بیابان‌های وسیع، آب و هوای گرم)، شیوع بیماری‌ها، بیسوادی و آگاهی کم مردم، جنگ‌های داخلی و حکومت‌های وابسته و استبدادی نیز از علل عدم پیشرفت این قاره است.
- * کشورهای قاره افریقا، بیشتر صادرکننده محصولات معدنی و کشاورزی هستند و مواد اولیه برای کارخانه‌های

عوامل داخلی

• جغرافیا - جنگ - بی سوادی - استبداد سیاسی - نبود بهداشت

عوامل خارجی

• استعمار کشورهای خارجی و غارت منابع آفریقا

زامبیا ۳۳۶ دلار

جاد ۵۲ درصد مردم

جمهوری آفریقای مرکزی، ۱ معلم برای ۷۷ دانش آموز

اتیوپی ۱۶۰۰ کیلو کالری

۱۱ - جاذبه های گردشگری آفریقا را نام ببرید.

○ مقایسه برخی شاخص ها در اروپا و آفریقا

جاذبه های گردشگری

سواحل شمال آفریقا در کنار دریای مدیترانه، پارک های ملی (وحش) و آثار باستانی کشورهای قدیمی نیز از جاذبه های مهم گردشگری در قاره آفریقا است.

○ گردشگری در پارک های ملی حیات وحش

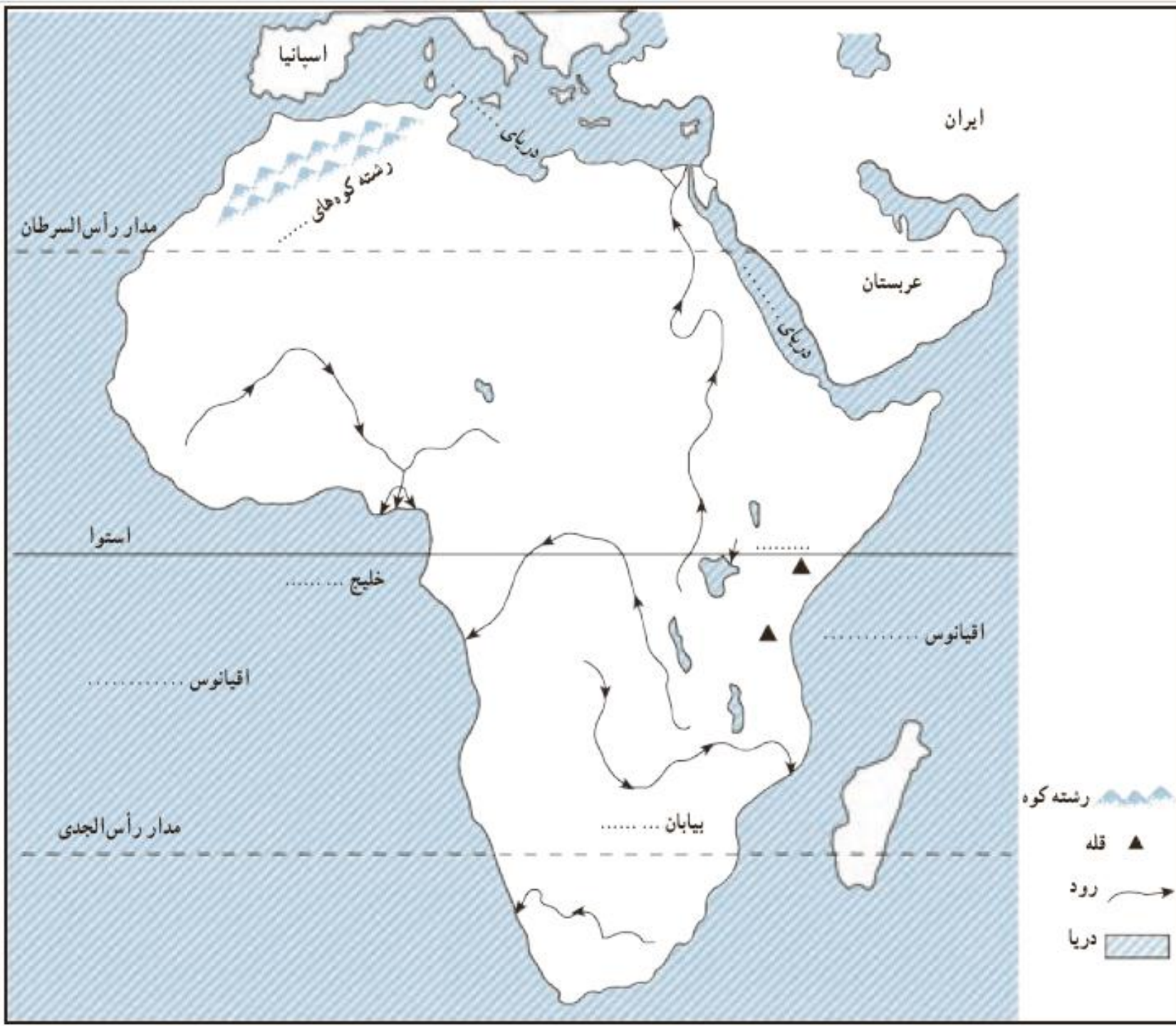
۱۴۸

سواحل مدیترانه

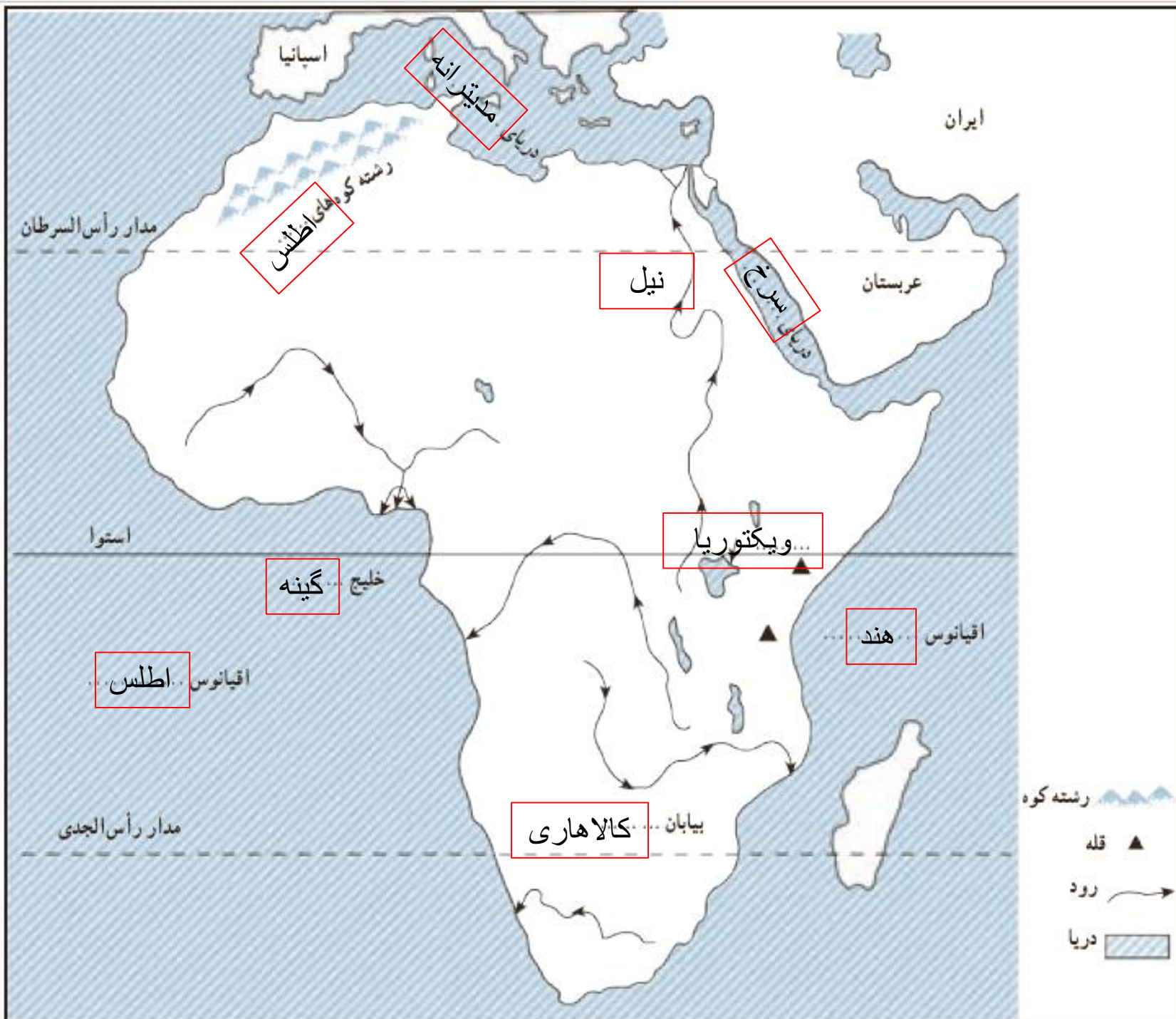
پارک های ملی

آثار باستانی

۱۲ - کاربرگ شماره ۱۶

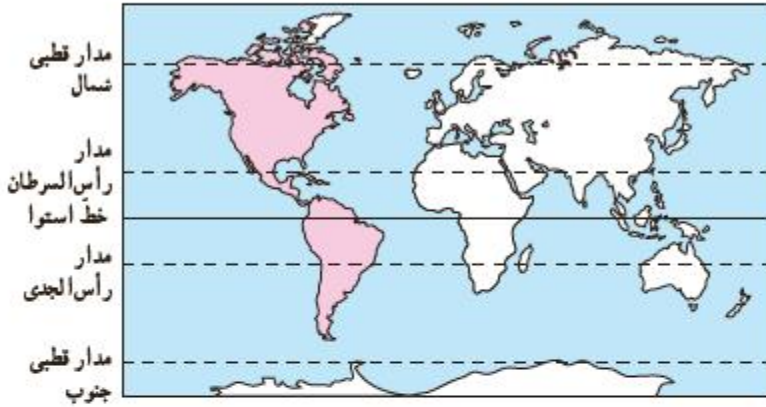
۱۲ - کاربرد شماره ۱۶

سوالات درس ۲۳

قاره آمریکا

درس ۲۳

○ کوه های آند

ویژگی های طبیعی

موقعیت و وسعت

قاره آمریکا، قاره وسیعی است که از قطب شمال تا نزدیکی قطب جنوب کشیده شده است و در واقع به دو قاره کوچک تر، تقسیم می شود: «آمریکای شمالی» و «آمریکای جنوبی». این دو خشکی بزرگ به وسیله خشکی باریکی که «آمریکای مرکزی» نامیده می شود، به یکدیگر متصل اند.

آمریکای شمالی، جنوبی و مرکزی را روی نقشه، نشان دهید. قاره آمریکا بین کدام اقیانوس ها قرار گرفته است؟ * تا قبل از ساختن کانال پاناما، کشتی ها برای عبور از اقیانوس اطلس به اقیانوس آرام، مجبور بودند آمریکای جنوبی را دور بزنند. اما بعدها با حفر این کانال، دو اقیانوس به هم مرتبط شدند.

ناهمواری ها

نکته!

اقیانوس اطلس در شرق و اقیانوس آرام در غرب و اقیانوس منجمد شمالی در شمال

○ کوه های آند

○ بیابان آتاکاما

○ جنگل های آمازون

ناهمواری ها

به نقشه توجه کنید. به طور کلی سه نوع ناهمواری در قاره آمریکا مشاهده می شود. این ناهمواری ها به صورت مشابه، هم در آمریکای شمالی و هم در آمریکای جنوبی وجود دارند.

الف) چین خوردگی های جوان و مرتفع: در آمریکای شمالی، رشته کوه های راکی (روشوز) و در آمریکای جنوبی، رشته کوه های آند، چین خوردگی های جوان آمریکا را تشکیل می دهند.

این دو رشته کوه در کدام سمت قاره آمریکا و در امتداد کناره های کدام اقیانوس کشیده شده اند؟ در این مناطق به دلیل ناآرام بودن پوسته زمین، آتشفشان ها و زمین لرزه های فراوانی رخ می دهد. آمریکای مرکزی و جزایر آنتیل نیز سرزمین آتشفشان ها و زمین لرزه ها است.

۱ - ناهمواری های آمریکا را نام ببرید.

ب) کوه های کم ارتفاع قدیمی: در شرق آمریکای شمالی، توده کوهستانی قدیمی «آپالاش» و در شرق آمریکای جنوبی، توده قدیمی «برزیل» قرار دارند. این توده ها ناهمواری های پیر و فرسایش یافته اند.

ج) سرزمین های پست و جلگه ای: در آمریکای شمالی، جلگه پهناوری از آبرفت های رود «میسیسیپی» به وجود آمده است. در آمریکای جنوبی نیز جلگه های «آمازون» و «پارانا» از آبرفت های این دو رود تشکیل شده است.

ناهمواری‌ها

جواب سوال یک

- چین خوردگی‌های جوان و مرتفع (غرب)

آمریکای شمالی: رشته کوه‌های راکی (روشنوز)
آمریکای جنوبی: رشته کوه‌های آند

← آتشفشان‌ها

جزایر آنتیل و آمریکای مرکزی

- کوه‌های کم ارتفاع قدیمی (شرق)

آمریکای شمالی: توده آپالاش
آمریکای جنوبی: توده برزیل

- سرزمین‌های پست و جلگه‌ای

آمریکای شمالی: جلگه می‌سی‌سی‌پی
آمریکای جنوبی: جلگه‌های پارانا و آمازون

آب و هوا

همان‌طور که در نقشه می‌بینید، قاره آمریکا از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده است. به همین سبب انواع آب و هوا و پوشش گیاهی در این قاره به چشم می‌خورد:

* نواحی نزدیک به قطب شمال در آمریکای شمالی و نواحی نزدیک به قطب جنوب در آمریکای جنوبی، آب و هوای قطبی و سرد دارند. بخش اعظم کشور کانادا در آب و هوای سرد قرار گرفته است.

* در سواحل قاره آمریکا به دلیل مجاورت با دو اقیانوس، آب و هوای معتدل اقیانوسی، حکمفرما است.
* نواحی نزدیک به مدار استوا در آمریکای مرکزی و جنوبی، آب و هوای گرم و مرطوب دارند. به همین سبب جنگل‌های انبوه آمازون در این ناحیه به وجود آمده است.

۲- انواع آب و هوای قاره آمریکا را نام ببرید.

جواب سوال دو

سرد و قطبی در شمال و جنوب
معتدل اقیانوسی در سواحل
گرم و مرطوب در استوا
گرم و خشک در نوادا و آتاکاما

* در آمریکای شمالی، بیابان «نوادا» و در آمریکای جنوبی بیابان «آتاکاما» مانند سایر بیابان‌های جهان آب و هوای گرم و بسیار خشک دارند. این بیابان‌ها را روی نقشه نشان دهید. کدام مدارها از این بیابان‌ها عبور می‌کنند؟

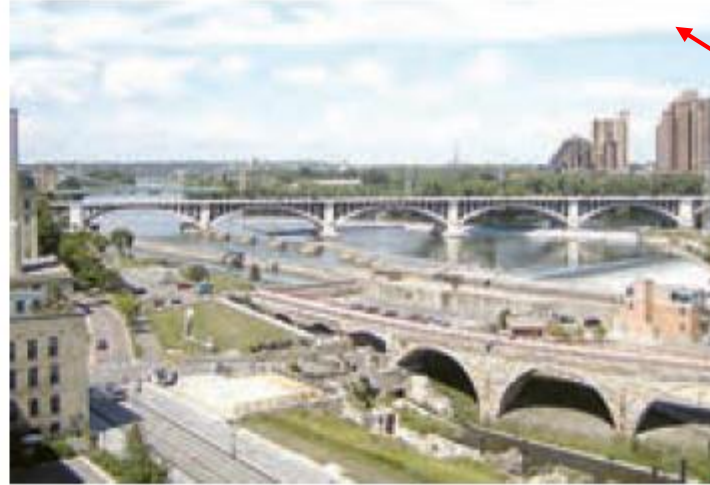
رودها

* در آمریکای شمالی، رود می‌سی‌سی‌پی که از رودهای طویل جهان است، از چند ایالت کشور ایالات متحده آمریکا عبور می‌کند. این رود به کدام خلیج می‌ریزد؟ رود می‌سی‌سی‌پی، نقش مهمی در حمل و نقل کالا و منابع و تجارت از طریق کشتیرانی داشته است.

* در آمریکای جنوبی، رود آمازون از میان جنگل‌های استوایی عبور می‌کند. آمازون پرآب‌ترین رود دنیا است و آب آن از مجموع آب ده رودخانه پر آب جهان بیشتر است. در این رود، ماهی‌های آب شیرین، مارهای آبی و گربه‌ماهی‌های غول‌پیکر، زندگی می‌کنند.

رود آمازون، آمریکای جنوبی

رود می‌سی‌سی‌پی، ایالات متحده آمریکا

۳- رود مهم آمریکای شمالی چه نام دارد و به کجا می‌ریزد؟

جواب سوال سه:
می‌سی‌سی‌پی - خلیج مکزیک

۴- پر آب‌ترین رود دنیا چه نام دارد و در کجا واقع شده است؟

جواب سوال چهار:
آمازون - آمریکای جنوبی

جواب فعالیت ۲ کتاب:
جنگلهای آمازون - چون روی خط استوا واقع شده است.

جواب فعالیت ۳ کتاب:
اقیانوس اطلس - برزیل

فعالیت

۱- نقشه کاربرگه (۱۷) قاره آمریکا را در کلاس انجام دهید.

۲- کدام بخش از آب و هوا و پوشش گیاهی قاره آمریکا عیناً مانند آفریقا است؟ چرا؟

۳- رود آمازون به کدام اقیانوس می‌ریزد؟ با استفاده از اطلس بگویید این رود در کدام کشور آمریکای جنوبی جریان دارد؟

نژاد و زبان

مردم قاره آمریکا از نژادها و تیره‌های گوناگون تشکیل شده‌اند. مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از :
بومیان : به بومیان قاره آمریکا، سرخ‌پوست* گفته می‌شود. کریستف کلمب
وقتی به قاره آمریکا رسید آنها را هندی نامید.

سرخ‌پوستان

تاریخ آمریکا حکایت از سال‌ها کشتار و رفتار خشونت‌آمیز و غیرانسانی با
سرخ‌پوستان دارد و امروزه جمعیت بسیار کمی از آنان باقی‌مانده‌اند که در این قاره،
زندگی می‌کنند.

سیاه‌پوستان : سیاه‌پوستان آمریکایی در واقع فرزندان و نوادگان بردگان
آفریقایی‌اند که در دوران استعمار توسط اروپاییان به اجبار و برای کار در مزارع
کشاورزی و معادن به این قاره آورده شدند.

سیاه‌پوستان، سال‌ها علیه سیاست‌های تبعیض‌نژادی در
آمریکا مبارزه کردند تا بتوانند حقوق برابر با سفیدپوستان به دست
بیاورند و موفق شوند قوانین ظالمانه را تغییر دهند.

سفیدپوستان : سفیدپوستان اروپایی، قاره آمریکا را
کشف کردند و پس از آن، طی سال‌های طولانی مهاجرت‌های
گسترده‌ای از اروپا به این قاره، صورت گرفت.

دورگه‌ها : قاره آمریکا همواره قاره‌ای مهاجرپذیر بوده
است. بنابراین عده زیادی از مردم این قاره، دورگه‌اند و از
اختلاط نژادها و ملیت‌های گوناگون به وجود آمده‌اند.

۵- نژاد مردم ساکن در قاره آمریکا چیست؟

جواب سوال پنج:

- ۱- بومیان (سرخ‌پوستان)
- ۲- سیاه‌پوستان (بردگان آفریقایی مهاجر)
- ۳- سفیدپوستان (اروپاییان مهاجر)
- ۴- دورگه‌ها

۶- زبان مردم ساکن قاره آمریکا چیست؟

(مانند دو کشور کانادا و ایالات متحده آمریکا) و به سبب مهاجرت انگلیسی‌ها به این بخش، فرهنگ آنگلو ساکسون* غلبه دارد.
* در آمریکای مرکزی و جنوبی به سبب مهاجرت اسپانیایی‌ها و پرتغالی‌ها، زبان‌های اسپانیولی و پرتغالی غلبه دارد و چون ریشه این دو زبان لاتین است به آمریکای مرکزی و جنوبی، آمریکای لاتین هم گفته می‌شود.

ونکور، کانادا

بونس آیرس، آرژانتین

جواب سوال شش:

- ۱- زبان انگلیسی در آمریکای شمالی (فرهنگ آنگلو ساکسون)
- ۲- زبان اسپانیایی و پرتغالی در آمریکای جنوبی (فرهنگ لاتین)

○ مرکز اسلامی دیترویت، مسجد شیعیان در ایالت میشیگان ایالات
متحده آمریکا

دین

اکثر مردم قاره آمریکا پیرو دین مسیح (علیه السلام) هستند. در آمریکای شمالی، مذهب پروتستان و در آمریکای لاتین، مذهب کاتولیک رواج بیشتری دارد. مسلمانان نیز در قاره آمریکا، جمعیت قابل ملاحظه‌ای را تشکیل می‌دهند و در ایالات متحده آمریکا مساجد مهمی وجود دارد.

۷- دین مردم ساکن قاره آمریکا چیست؟

جواب سوال هفت:

- ۱- مسیحیت پروتستان در آمریکای شمالی
- ۲- مسیحیت کاتولیک در آمریکای جنوبی

اقتصاد قاره آمریکا

اقتصاد آمریکای شمالی با آمریکای جنوبی و مرکزی، تفاوت‌های زیادی دارد :

اقتصاد آمریکا، شمال : کشم، ها، ایالات متحده آمریکا، کانادا، آمریکا، شمال : نظر اقتصاد، حء

۸- مهمترین دلایل پیشرفت و توسعه آمریکای شمالی را نام ببرید. (۳مورد کافیّه!)

به طور کلی، مهم ترین عواملی که موجب پیشرفت و توسعه آمریکای شمالی و تبدیل آن به یک قدرت بزرگ اقتصادی در جهان شده، عبارت اند از :

- ۱- اروپاییان مهاجر که به این سرزمین وارد شدند با خود دانش ها و مهارت ها و سرمایه هایی را به همراه آوردند و توانستند از منابع طبیعی و سرزمین های نو، به خوبی استفاده و پیشرفت کنند.
- ۲- آمریکای شمالی، معادن زیرزمینی و منابع طبیعی فراوان، زمین های وسیع قابل کشت، رودهای پرآب و آب و هوای مناسب برای فعالیت های اقتصادی داشته است.
- ۳- در جنگ جهانی دوم، اغلب کشورهای اروپایی ویران شدند اما ایالات متحده آمریکا از جنگ دور بود و چندان آسیب ندید و توانست از رقیبان خود جلو بیفتد.
- ۴- پس از جنگ جهانی دوم، ایالات متحده آمریکا بر قدرت های اروپایی پیشی گرفت و جانشین آنها در تسلط و غارت منابع کشورهای شد که قبلاً مستعمره اروپا بودند.
- ۵- آمریکا و کانادا طی سال های طولانی نیروهای متخصص و دانشمندان سایر کشورها را به کشور خود برای تحصیل و کار جذب کردند و از این راه توانستند به پیشرفت اقتصاد و صنعت خود کمک کنند. این امر باعث شده تا آن کشورها از وجود متخصصان و دانشمندان خود، محروم شوند و از نظر اقتصادی عقب بیفتند.

○ سازمان ملل متحد *

○ نیویورک - مجسمه آزادی

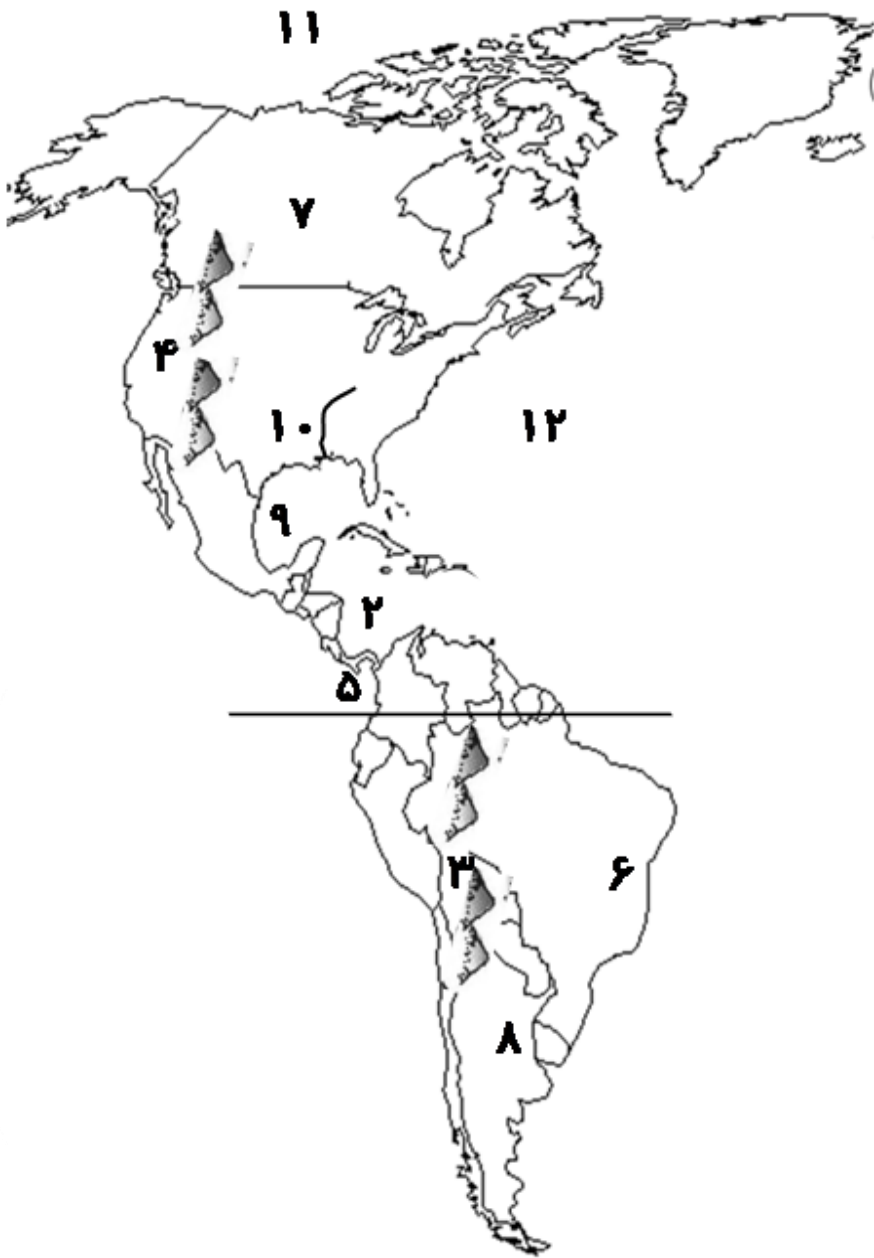
○ بندر نیویورک

مرکز اصلی سازمان ملل متحد و همچنین مجسمه آزادی (نماد ایالات متحده آمریکا) در نیویورک واقع شده است.
اقتصاد آمریکای لاتین: آمریکای لاتین (آمریکای جنوبی و مرکزی) از نظر منابع طبیعی و ذخایر معدنی بسیار غنی

است اما کشورهای آمریکای لاتین به دلایل مختلف نتوانسته‌اند به پیشرفت‌های صنعتی در حد آمریکای شمالی دست یابند. استعمار از یکسو و حکومت‌های وابسته به بیگانه و استبدادی در این کشورها از مهم‌ترین این دلایل هستند. این کشورها اغلب تولیدکننده و صادرکننده مواد اولیه و صنعتی و محصولات کشاورزی هستند و چندان اوضاع اقتصادی خوبی ندارند. کشورهایی چون آرژانتین، برزیل و کوبا در آمریکای لاتین، بزرگترین تولیدکننده و صادرکننده محصولات استوایی نظیر قهوه و نیشکر هستند.

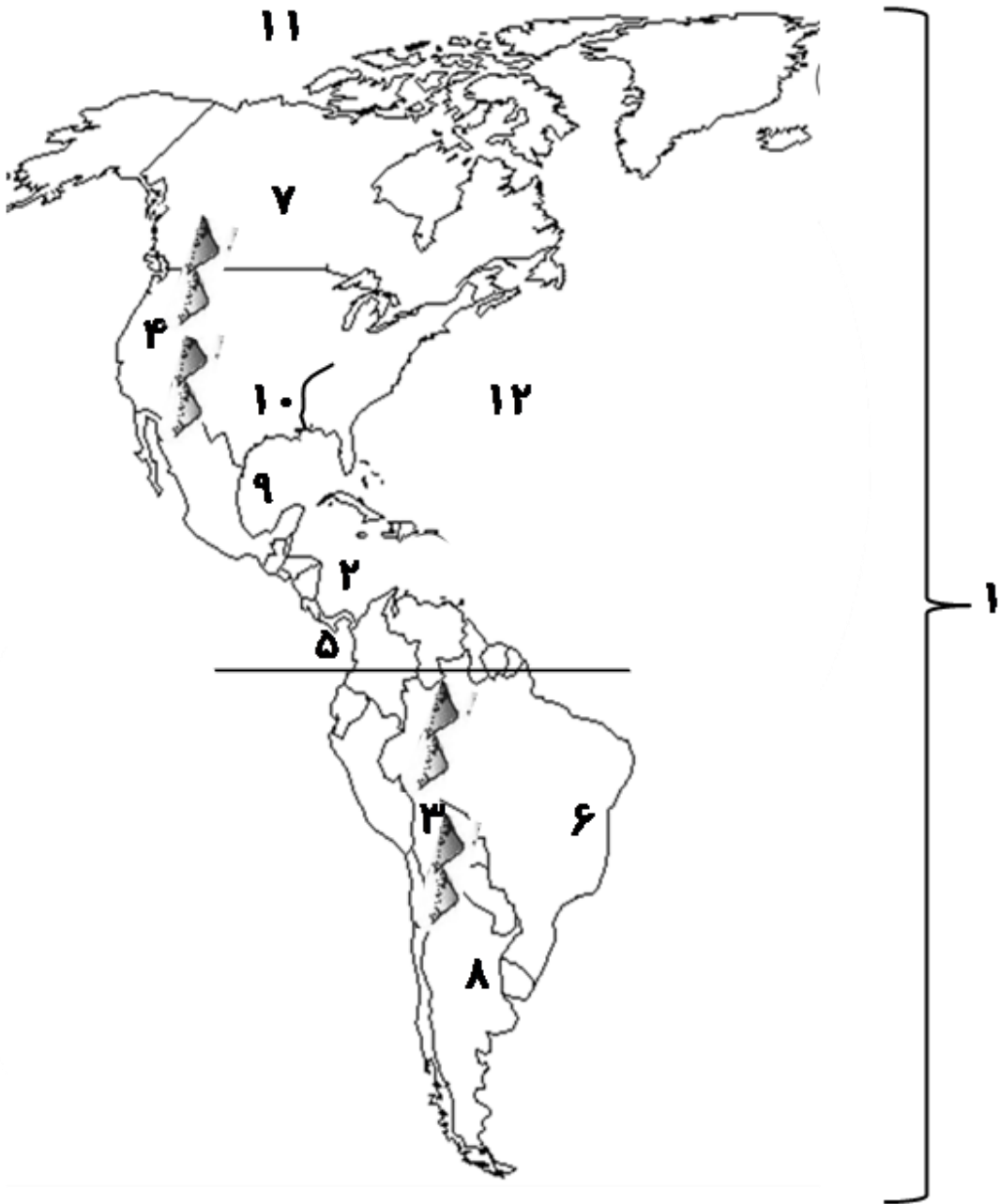
۹- چرا آمریکای جنوبی با وجود منابع زیاد نتوانسته‌اند پیشرفت کنند؟ ←

۱۰- با توجه به نقشه و شماره‌های روی آن، به پرسش‌های زیر را پاسخ دهید.

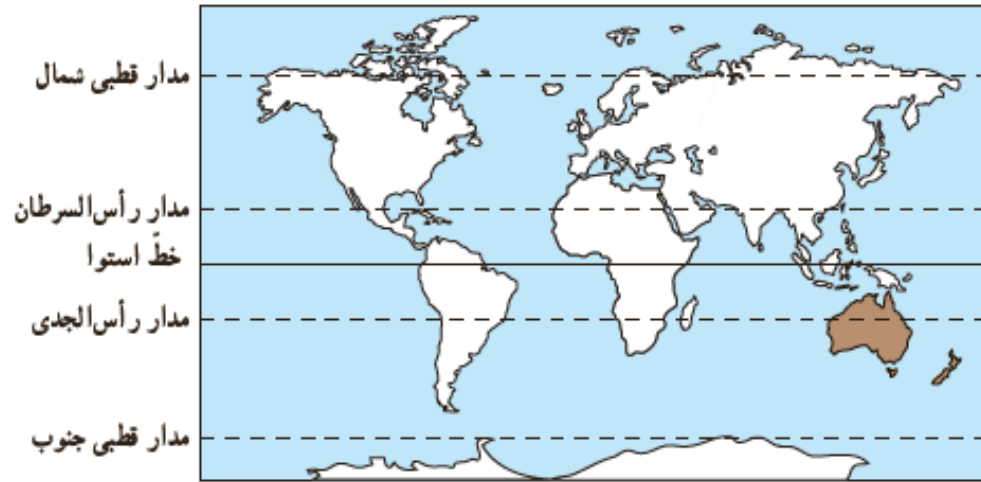
۱	نام قاره	پاسخ:
۲	نام این بخش از قاره	پاسخ:
۳	نام رشته کوه	پاسخ:
۴	نام رشته کوه	پاسخ:
۵	نام کانال	پاسخ:
۶	نام توده کوهستانی	پاسخ:
۷	نام کشور	پاسخ:
۸	نام جلگه	پاسخ:
۹	نام خلیج	پاسخ:
۱۰	نام رود	پاسخ:
۱۱	نام اقیانوس	پاسخ:
۱۲	نام اقیانوس	پاسخ:

۱	نام قاره	پاسخ: آمریکا
۲	نام این بخش از قاره	پاسخ: آمریکای مرکزی
۳	نام رشته کوه	پاسخ: آند
۴	نام رشته کوه	پاسخ: راکی (روشوز)
۵	نام کانال	پاسخ: پاناما
۶	نام توده کوهستانی	پاسخ: توده برزیل
۷	نام کشور	پاسخ: کانادا
۸	نام جلگه	پاسخ: جلگه پارانا
۹	نام خلیج	پاسخ: مکزیک
۱۰	نام رود	پاسخ: می سی سی پی
۱۱	نام اقیانوس	پاسخ: منجمد شمالی
۱۲	نام اقیانوس	پاسخ: اطلس

سوالات درس ۲۴

موقعیت و وسعت

اقیانوسیه کوچک‌ترین قاره کره زمین است. برخی صاحب‌نظران، استرالیا و جزایری را که در نزدیکی آن در اقیانوس آرام قرار گرفته، اقیانوسیه می‌نامند و آن را یک قاره، محسوب می‌کنند. برخی دیگر استرالیا را قاره‌ای مستقل به حساب آورده‌اند.

در هر صورت، استرالیا و اقیانوسیه، کم‌وسعت‌ترین و کم‌جمعیت‌ترین قاره‌های مسکونی جهان هستند.

چند نکته مهم!

این قاره در منتهی‌الیه جنوب‌شرقی قاره آسیا قرار دارد. به نقشه توجه کنید. همان‌طور که مشاهده می‌کنید، در واقع استرالیا، سرزمین اصلی قاره اقیانوسیه است که همچون جزیره‌ای پهناور در اقیانوس آرام واقع شده. در شرق استرالیا در آب‌های اقیانوس آرام، جزایری شماری به صورت پراکنده وجود دارد.

تعداد این جزایر به ۲۰ تا ۳۰ هزار می‌رسد. یکی از جزایر مهم و بزرگ اقیانوسیه، کشور نیوزیلند (زلاند نو) است.

فعّالیت

- ۱- به‌طور گروهی، استرالیا و نیوزیلند را در یک اطلس، پیدا کنید. سپس هر گروه، چند جزیرهٔ دیگر در اقیانوسیه نام ببرد.
- ۲- قارهٔ استرالیا و اقیانوسیه در کدام نیمکره قرار دارد؟ نیمکرهٔ شمالی یا نیمکرهٔ جنوبی؟ چرا؟
- ۳- استرالیا از اطراف به کدام اقیانوس‌ها مربوط می‌شود؟

جواب فعّالیت شماره ۲ کتاب:
نیمکرهٔ جنوبی؛ چون پایین تر از
خط استوا واقع شده است.

جواب فعّالیت شماره ۳ کتاب:
از شرق اقیانوس آرام
از غرب اقیانوس هند

ویژگی های طبیعی

به نقشه ناهمواری های استرالیا توجه کنید. استرالیا تقریباً سرزمینی هموار است. فقط در شرق این کشور، رشته کوه هایی به موازات ساحل کشیده شده است. در شمال شرقی استرالیا بزرگ ترین صخره مرجانی* دنیا، به شکل دیواری از آب های اقیانوس آرام سر برآورده است. این صخره بیش از ۲۰۰۰ کیلومتر طول دارد و صدها نوع ماهی در اینجا زندگی می کنند. در این منطقه، امکانات خوبی برای گردشگرانی که از این صخره مرجانی بازدید می کنند به وجود آمده است.

۱- ناهمواری های استرالیا را نام ببرید.

خلاصه جواب سوال یک:

۱- فلات هموار در سراسر قاره

۲- رشته کوهی در شرق

۳- صخره های مرجانی در شمال شرقی

فعّالیت

به نقشه، توجه کنید و به پرسش‌ها، پاسخ دهید.

۴- رشته کوه‌های نسبتاً مرتفع در کدام سمت استرالیا و به موازات ساحل کدام اقیانوس، کشیده شده‌اند؟

۵- در نیمه غربی استرالیا چه نوع ناهمواری وجود دارد؟

۶- جلگه مرکزی استرالیا از آبرفت‌های کدام رود، پدید آمده است؟ این رود به کجا می‌ریزد؟

۷- پهناورترین بیابان استرالیا چه نام دارد؟

۸- کاربرگ شماره (۱۸) نقشه استرالیا، نیوزیلند را انجام دهید.

جواب فعالیت شماره ۴ کتاب:
شرق - اقیانوس آرام

جواب فعالیت شماره ۵ کتاب:
فلات هموار

جواب فعالیت شماره ۶ کتاب:
رود دارلینگ - اقیانوس
هند (خلیج بزرگ استرالیا)

جواب فعالیت شماره ۷ کتاب:
ویکتوریا

کاربرگ ۱۸ حتماً انجام شود

قله کوک

اکنون به نقشه کشور نیوزیلند (زلاندنو) توجه کنید.
نیوزیلند، کشوری کوهستانی است. رشته کوه‌های آلپ جنوبی را در این کشور، نشان دهید.
بلندترین قله نیوزیلند چه نام دارد؟

○ کریست چرچ، میدان کلیسا، نیوزیلند

جمعیت، وسعت، زبان و دین

* استرالیا با وجود وسعت زیاد (۷ میلیون و ۶۸۶ هزار و ۸۵۰ کیلومتر مربع) جمعیت بسیار کمی (حدود ۲۰ میلیون نفر) دارد. اکثریت جمعیت استرالیا و نیوزیلند را مهاجران اروپایی (انگلیسی و ایرلندی) تشکیل می‌دهند و درصد بسیار کمی از جمعیت نیز بومیان هستند.

* زبان رسمی استرالیا، انگلیسی است، اما به دلیل مهاجرپذیر بودن، زبان‌های مختلفی در این کشور، تکلم می‌شود. زبان رسمی نیوزیلند نیز انگلیسی است. استرالیا و نیوزیلند از کشورهای مسیحی محسوب می‌شوند، اگر چه پیروان سایر ادیان نیز در این کشورها زندگی می‌کنند.

اقتصاد استرالیا و نیوزیلند

استرالیا و نیوزیلند جزء کشورهای

پیشرفته صنعتی در جهان هستند.

قاره استرالیا دارای

منابع و معادن فراوانی است.

مهاجران اروپایی با انتقال

سرمایه و فناوری‌های خود

به این سرزمین‌ها، موجب

بشر فتهای اقتصادی در این

قاره شده اند.

۲- جمعیت، وسعت، زبان و دین در استرالیا چگونه است؟

خلاصہ جواب سوال ۲:

جمعیت: کم

وسعت: زیاد

زبان: انگلیسی

دین: مسیحیت

اقتصاد استرالیا و نیوزیلند
استرالیا و نیوزیلند جزء کشورهای پیشرفته صنعتی در جهان هستند. قاره استرالیا دارای منابع و معادن فراوانی است. مهاجران اروپایی با انتقال سرمایه و فناوری‌های خود به این سرزمین‌ها، موجب پیشرفت‌های اقتصادی در این قاره شده‌اند.

۱۶۴

۳- اقتصاد استرالیا و نیوزیلند چگونه است؟

خلاصه جواب سوال ۳:
استرالیا و نیوزیلند جزء کشورهای پیشرفته صنعتی جهان هستند؛ منابع طبیعی فراوان به علاوه تکنولوژی اروپایی‌ها باعث پیشرفت در این منطقه شده است؛
استرالیا از بزرگترین صادرکننده‌های محصولات کشاورزی و دامپروری است.

استرالیا تولیدکننده و صادرکننده بزرگ گندم در جهان است. همچنین باغ‌های انگور و مرکبات فراوانی دارد و کشاورزی در این کشور به روش صنعتی و با استفاده از ماشین‌آلات، صورت می‌گیرد. استرالیا و نیوزیلند هر دو از مراکز مهم پرورش دام در جهان‌اند و محصولات دامی به ویژه گوشت و پشم، از صادرات مهم این دو کشور است.

پرورش گوسفند، استرالیا

محصولات دامی به ویژه گوشت و پشم، از صادرات مهم این دو کشور است.

صنعت نیز در استرالیا و نیوزیلند پیشرفته است.

سیدنی و ملبورن دو بندر مهم استرالیا از مراکز مهم صنایع

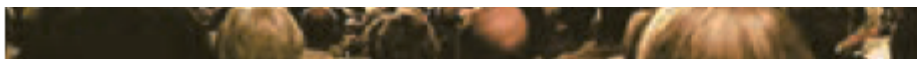
کشتی سازی و صنایع شیمیایی به شمار می روند.

گردشگری

استرالیا و نیوزیلند به دلیل وجود سواحل طولانی و تنوع محیطی و گونه های جانوری جاذبه های طبیعی زیادی برای گردشگران دارند و ساختن امکانات تفریحی و گردشگری باعث شده است که گردشگران بتوانند به خوبی از این محیط ها استفاده کنند.

۴- جاذبه های گردشگری استرالیا و نیوزیلند چیست؟

فعالیت

- ۹- چند مورد از شباهت‌ها و تفاوت‌های طبیعی، اقتصادی، جمعیتی، فرهنگی و... استرالیا و نیوزیلند را بیان کنید.
- ۱۰- چرا نام رشته کوه‌های آلپ جنوبی یا برخی شهرها و مناطق استرالیا و نیوزیلند با مکان‌ها و نواحی اروپا هم‌نام است؟

۱۶۵

جواب فعالیت شماره ۱۰ کتاب:
زیرا مهاجران اروپایی به این قاره آمدند و پس از مدتی برای
سرزمینهای اصلی خود دلتنگ شدند، بنابراین نام سرزمینهای مادری
خود را بر روی مکانهای قاره جدید گذاشتند.

